

in expectamus et
saluabit nos all.

Quata q̄s **coll**
domine po
tentiam tuam ve
ni et magna nobis
virtute succurre
ut p̄ auxilium gr̄e
tue q̄ nra p̄c̄a p̄e
dunt indulgentia
tue p̄pitiacionis ac
celer. **Qui ē. fia n̄**

Quoniam baby
lonus qui d
uidit planas filius
amnos sup monte
caligolun̄ leuate
liquun̄ exultate
udcem leuate ma
nu et ingrediant
portas duces ego
mandam sanctita
tis meis. et uocant
fortes meos in ira
mea exultantes
in gloria mea uox
multitudinis ino
tibz q̄ p̄p̄o fec̄q̄
cū uox sonitus re
gum et genti con
gregati. **h. h. a**

Dūs **leo** mte tuba
exatun̄ n̄
precepit multibz
bellu uentibz
de terra procul a
limitate celi. Dūs
et uasa furoris eui
ut diluatur om̄ez
terram. **u**lulate q̄
p̄e est dies dom̄i
quali natalis a
domino uenit. **ut**
hac om̄es mali
diluuentur. **et**
om̄e cor hominis
tabelet et contere
tur. **T**orcionez et
lores tenebunt q̄
parturiens dolent
vniquisq̄ ad p̄
m̄ suū stupebit.
h. h. a Non auferet
h. h. a dies **h. h. a**
domini uenit
crudelis et indigna
cois plenus et ire
furoris q̄ ad porie
dam terram in so
litudine et peccator
eius contentos de
ca q̄ in stelle celi et

DE IMMENSA DEI
misericordia, Des. Erasmi Rote
rodami Concio.

VIRGINIS ET MAR
tyris comparatio per eundem,
honoratissimo uirginū Mac
cabæiticarum collegio
apud Coloniam
Agrippinam,
dicata.

Nunc primum & condita & edita.

Apud sanctam Coloniam Agrip
pinam. An. M. D. XXIII.

REVERENDO IN CHRISTO PA-
tri ac domino, D. Christophoro episco-
po Basileensi Des. Erasmus
Roterodamus S. D.

A CELLO, QVOD
perquam elegans tua ueneran-
da pietas Misericordijs domini
dicatum instituit, nos Misericor-
die encomiū cōsecrauimus, nec ul-
la in re libētius paruimus uolūtati tuæ præsul iteger-
rime, cui semp paremus perlibēter. Nullū enim ar-
gumentū magis congruebat uel isti tuæ pietati, qua
uehementer cupis uniuersos mortales per dei miserī
cordiam salutē consequi: uel huic seculo longe corru-
ptissimo. Nimirum in tanto miseriarum diluuiio, con-
ueniebat omnes ad asylum diuinæ misericordiæ co-
hortari. Hanc operam eo libentius tuo iussu suscepī-
mus, qđ reputaremus nos simul & tuæ sanctissimæ
uoluntati gratificaturos, & deo rem non ingrati-
facturos. Utinam autem & apud homines tātum ua-
leat studiū utriusq; nostrū, ut nostro hortatu q̄ pluri-
mi pristinā abiiciētes malitiā, ambient domini mise-
ricordiam, quæ tuam uenerabilem senectū-
tem semper fouere dignetur. Basile.
læ. IIII. Calendas Augusti, An-
no. M. D. XXIII.

DE MAGNITUDINE MISE

ricordiarum domini Concio Des.

Erasmi Roterodami.

VONIAM HO- Propositio.

die de magnitudine mise-
ricordiarum domini uer-
ba facere cōstitutum est,
fratres ac sorores in do-
mino charissimi, sine cu-
ius præsidio nihil omnino
potest humana imbecilli-

tas, communibus uotis imploremus domini commu-
nis misericordiam, quæ sic moderetur organum lin-
guæ meæ, sic afficiat animos uestros, ut quemadmo-
dum ipsi per misericordiam domini discedemus coe-
lesti gratia locupletiores, ita in suum quisque proxi-
mum largius effundat officia misericordiæ. Nonnul- Inuocatio.
lis mos est hic salutare uirginem matrem, cui non in-
ficiamur ubiq; plurimum honoris deberi, uerum ad
id quod nūc agimus, uidetur magis appositum, si me
sequamini sic uobis præeuntem:

Aeterni patris omnipotēs sermo Iesu Christe, qui
pollicitus es te interfuturum, ubicunque duo trēsue
conuenissent in tuo nomine, uides q̄ hic multi in tuo
nomine cōuenerint. Digneris igitur iuxta tuum pro-
missum huic iteresse coetui, ut sancto tuo spiritu per
omnium corda diffuso, plenius intelligant misericor-
diæ tuæ magnitudinem, quo simul et alacrius grati

6 2 asaga-

DE MISERICORDIA DO-

as agamus omnes pro misericordia, quam toties experti sumus, & auidius imploremus eam in omnibus nostris necessitatibus: postremo ut domini nostri misericordiam, quam ampliter in nobis experti sumus, conserui in cōseruos pro uiribus emulemur Amen.

Attentio.

Quod si iuxta rhetorum præcepta, ea quisq; sollicitus & attentus audit, quæ intelligit uehementer ad se pertinere, non oportet quenq; uestrum in hoc sermone dormire, quandoquidem omnibus ex æquo salus pendet ex domini misericordia: neque quisquam est tam infans aut tam senex, tam plebeius aut rex, tam pauper aut diues, tam seruus aut liber, tã doctus aut indoctus, tam peccator aut iustus, quin & expertus sit in se domini misericordiam, & ad omnia quæ re-

Beneuolentia. Ete conatur, egeat domini misericordia. Quod autem argumētum fauorabilius tractari potest, quam omnibus per dei misericordiam esse paratam salutem æternam? Aequum est igitur, ut in hac concione, quotquot adestis, præbeatis uos non solum attentos, uerum alacres ac lubentes. Nam sibi quisque fauerit, quisquis huic fauerit orationi. Inter multa mala, quæ genus humanum pertrahunt in æternum exitium, duæ præcipuæ pestes sunt, & capitales, à quibus in primis oportet cauere, quibus cordi pietas est, quique desiderant ad æternæ felicitatis consortium peruenire. Eæ sunt, Fiducia sui ac Desperatio: alteram parit mens elata aduersus deum, quam exce-

64116

MINI CONCIO D. ERASMI.

Caui amor sui: alteram gignit hinc perpenſa criminum admiſſorum magnitudo, hinc diuini iudicij ſeueritas abſque recordatione miſericordiae. Vtrunque malum tam peſtiferum eſt atque execrandum, ut à multis dubitatum ſit, utrum altero ſit deteſtabilius. Quid enim inſanius aut deploratius, quàm hominem, qui terra eſt ac cinis, qui quicquid eſt aut poteſt, id totum debet diuinæ beneficentiæ, cornua tollere aduerſus eum, à quo conditus eſt, à quo redemptus eſt, à quo tot modis ad æternæ uitæ conſortium inuitatur? Ingratitudinis eſt, eum contemnere, unde tantum beneficiorum acceperis: dementia eſt, ei uelle rebellare, qui nutu poteſt perdere: impietatis eſt, non agnoſcere conditorem, non uereri parētem, non amare ſeruatore. Auſus eſt hoc primū infelix Lucifer, qui ſibi uindicans quod à deo gratis acceperat, dixit in corde ſuo: In coelum conſcendam, ſupra aſtra **Eſaie. 14** dei exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti in lateribus aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo. Atque utinam mortales ſaltē huius infelix ruina deterreret ab imitatione nefarij exempli, ſi non ipſa deterreret impietas. Etenim ſi deus ſuperbientibus angelis non **2. Pe. 29** percit, ſed in tartarum præcipitados, ac æternis uinculis aſtriectos tradidit ſeruandos ſupremo iudicio: quid merebitur homo uermiculus, qui ut modo prorepsit è terra, ita mox eſt in terram uertendus, cri-

DE MISERICORDIA DO-

gat cristas aduersus deum? Quo deiectionis est hominis conditio, hoc detestabilior est arrogātia sibi cum deo æqualitatem affectantis. Proditum est ueterum fabulis, ortam olim inter deos seditiōē, quæ Iouem ipsum compulerit relicto cœlo fugere in Aegyptum, atq; illic aliena specie latitare: sed sceleratius erat, quod moliti sunt terrigenæ gigantes, qui coniurati aduersus Iouem, montes imposuere montibus, ut expugnato cœlo Iouem ex arce depellerent. Merito ridetis, prophanae sunt fabulae quas auditis, sed tamen erudita uetustas huiusmodi fabularum inuolucris aliquid significare uoluit, quod ad hominum mores exprimendos pertinet. Salmones in tartarum precipitatus est, quod Iouis fulmen ac tonitruum imitaretur: sit sanè fabula, sed quot fuere mortales homunculi, qui re ipsa ac serio sibi diuinos honores postularent? Nonne Nabugodonosorem, q se deum fecerat, deus uertit in brutam bestiam, ut ex pecude rediret in hominem? Alexander Magnus, Iouis filius haberi uoluit, seq; in conuiujs passus est adorari. Domitius Cæsar in omnibus diplomatis & epistolis, atque etiam sermone, Deus ac dominus appellari uoluit. Adrianns Antinoo suo diuinos honores instituit. Quid autem hæc commemoro, quum solenne fuerit apud Romanos, Imperatores suos, posteaquàm homines esse desierant, facere deos? Quibusdam etiam uiuis diuini honores habiti sunt, quos oblatos admitte-

re,

MINI CONCIO D. ERAS.

re, impie dementie est: usurpare, deplorata cecitatis. Si leuis est historiarum autoritas, audiamus quid Paulus Apostolus Thessalonicensibus scribat de Nerone, sic enim interpretantur quidam: Et reuelatus, inquit, fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur deus, & quod colitur, ita ut in templo dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Sed fortasse mirum non uidebitur, si qui boues, simias, canes, & his uiliora, saxa muta, ligna que pro dijs uenerabantur, se pro dijs haberi uoluerint, nimirum his rebus longe prestantiores, quibus populus diuinos honores tribuebat. In actis Apostolorum Herodes non ignarus unum esse deum, cuius honos esset incommunicabilis, passus est sibi acclamari in concione: Dei uox, non hominis. Mox ab angelo uindice percussus, miserabilis ille deus pediculari morbo perijt, quo non alius uel fœdior uel cruciabilior. Atque utinam non essent inter Christianos, qui Luciferi impietatem imitentur, non enim dicam uincerent. Quid? An expectatis hic, ut aliqd proferam ex arcanis confessionibus? Quid autem opus, quum in quibusdam regionibus in foro, in templis, in conuiujs, in lusibus, passim audiamus petierari per adorandum nomē dei, leue est quod dixi, audimus abiurari nomē dei, manifestis conuitijs affici sanctum nomen Christi, præmorso indice minas intendi in deum, pollice inter indicē & mediū digitū

DE MISERICORDIA DO-

porrecto, hoc fieri aduersus deum omnis gloriae fontem, quod in hominem extremae ignominiae, contumeliae gratia fieri consuevit? An non comperiuntur inter Christianos, si tamen hi Christiani uocandi sunt, qui ob mox relinquendas opes, aut foedam corporis uoluptatem, aut momentaneos honores, deserto principe suo, foedus impium pangunt cum hoste Satana? conceptis uerbis semel abiurantes quicquid intercesserat foederis cum Christo, & sui corporis primitias inferis immolantes, quorum principi totam animam suam deuouerant. Haec cōperta uidemus publicis supplicijs expiari. Quid simile fecit Lucifer? Non pro illo mortuus erat dei filius, nec tamen ausus est blasphemias iacere in deum, tantum affectauit honoris aequalitatem. Infelix illa regio, quōdam quinque ciuitatibus potens, nunc pestilens & abominandus lacus, pro dulcibus Iordanis aquis tetrum ferēs bitumen, nec horēdi exempli memoriā sinens apud posteros intermori, homines habebat luxu libidineque perditos. Ceterum neminem illorum legimus eō progressum impietatis, ut deum incesset conuitijs, ut male precaretur, ut minitaretur. Et tamen illi sulphurea pluuia funditus interierunt omnes. Et o rem detestabilem, inter Christi nomen professos inueniuntur, qui audent, quod non ausus est lucifer, quod non ausa est Gomorra, qui tam abominandis malis, etiā blasphemiae malum adiungūt. Video uos fratres charissimi

MINI CONCIO D. ERASMI

rissimi ad horum cōmemorationē inhorrescere, nec mirum, & ipse cōmemorans toto corpore simul & animo perhorresco, sed tamen hic sermo non solum eò conducit, ut declarem quantum malum sit, desperatio ueniæ, uerum etiam quā immensa sit dei misericordia, cuius hodie suscepimus encomion, quæ tales etiam homines tolerat ac differt ad pœnitentiam. Ac fortasse nobis placemus, quod inter nos rara sunt exempla criminum quæ modo cōmemorauimus, sed quid refert, si lingua non sonet blasphemiam, quum multorum tota uita nihil aliud loquatur, quàm blasphemias in deum? Qui gulæ seruiunt, uentrem pro deo colunt, qui sine fine per fas nefasque congerendis opibus inhiant, qui per cædes, proditiones, ueneficia, magicas artes grassantur ad honores, qui tyrannide pauperes opprimunt, qui ut suo obsequantur animo, bellorum incendijs miscent orbem, nec in his tantis malis perseuerantes erubescunt aut resipiscunt, sed sumpta fronte meretricia, gloriantur etiã in rebus pessimis, irridentes interim piorum uitam, nonne isti factis ipsis loquuntur, non est deus, & uana sunt dei pmissa, inanes sunt dei minæ, mendax est euangelicus sermo beatitudines cœlorum tribuens his qui hic lugent, qui sitiunt & esuriunt iustitiam, qui mites sunt, qui persecutionem patiuntur, qui maledictis incessuntur ob iustitiam? Hac blasphemiam quid esse potest detestabilius? Et tamen si quid esse potest peius

DE MISERICORDIA DO-

eo quod pessimum est, omni lerna scelerum peior est
desperatio. Impius uidens sibi impune licere quicquid
libet, elatus rerum successu, dicit in corde suo: Non
est deus, & non est scientia in excelsis, nec sunt illi cu-
rae res mortalium. Porro quæ admodum minus iniu-
rius est in hominem, qui non credit illum esse, quàm
qui credit illum esse crudelem aut uanum: ita leuius
impij sunt, qui prorsus negant esse deum, quàm qui
credunt illum esse inexorabilem, spoliantes eum ea
uirtute, sine qua reges iam non reges sunt, sed tyran-
ni. At quisquis abiecta spe ueniæ, deijcit sese in despe-
rationis barathrum, is non solùm non credit deum omni-
potentem, existimans aliquod esse flagitium, quod
ille non possit diluere, uerum etiam facit illum men-
dacem. Pollicitus est ille per prophetam se protinus
cõmissorum omnium fore immemorẽ, simul atq; pec-
cator ingemuerit. Contra, Caina posteritas dicit:
Maius est peccatum meum, quàm ut ueniam mere-
ar. Quid ais impie? Si deus uictus magnitudine pec-
cati, non potest ignoscere, detrahis illi omnipotenti-
am: si non uult, quod potest, mendax est & uanus,
qui nolit præstare, quod toties promisit per ora pro-
phetarum. Infinitum est, quicquid in deo est. Tria
sunt autem in illo præcipua, summa potentia, sum-
ma sapientia, summa bonitas. Quanquam autem po-
tentia solet ascribi patri tanquam peculiaris, sapi-
entia filio, bonitas spiritui sancto, tamen nihil ho-
rum est,

MINI CONCIO D. ERASMI.

rum est, quod non sit omnibus personis ex æquo cō-
mune. Summam potentiam declarauit solo nutu con-
dito hoc opere mirabili, cuius nulla pars est nō ple-
na miraculi, ipsis etiam culicibus & araneis cla-
mantibus opificis immensam uirtutem. Rursus quū
diuidit undas maris rubri, dum cohibito Iordanis
defluxu pediti reddit peruinum alueum, dum pugnan-
ti Iosue, sistit solem ac lunam, dum contactu sanat le-
prosos, uoce defunctos ad uitam reuocat, se naturæ
dominum ostendit. Porro dum quæ inenarrabili po-
tentia condidit, pari sapientia conseruat & guber-
nat, demonstrat sese non minus esse sapientem, quàm
omnipotentem. Quanquã autem nusquam non re-
lucet illius bonitas, quando quidem hoc ipsum sum-
mæ bonitatis erat, angelos & hunc mundum con-
didisse, quum ipse ad summam felicitatem quam ha-
bet ex sese, nullarum rerum accessionem desidera-
ret, tamen mortalium genus in hoc proprie con-
didit, ut in his præcipue bonitatis ac misericordiæ
sue magnitudinem explicaret: siquidem hac par-
te deus nobis uoluit non solum amabilior esse, ue-
rum etiam admirabilior. Regis potentiam ac ma-
gnitudinem admirantur nonnunquam & hi, qui
oderunt aut inuident. Cæterum clementia ac be-
neficentia amabilis est etiã his qui nō egēt, uidelicet
contēplatiōe sortis hūanæ, p̄ quã unicuiq; p̄t incide-
re ut egeat. At nullus est, aut fuit, aut erit hominum,
qui non

DE MISERICORDIA DO-

qui nō egeat dei misericordia. Quādoquidem iuxta
testimoniū scripturæ ueteris, nec astra munda sunt
in conspectu dei, & in angelis suis reperit iniquita-
tem. Et Paulus ad Romanos clamat: Non est distin-
ctio, omnes peccauerūt, & egēt gloria dei, ut omne
os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus deo.
Nunc audiamus q̄ huic concinnat mysticus ille psal-
tes, qui magna spiritus alacritate iustos omnes ex-
hortatur, ut spiritali cithara, ut Psalterio deca-
chordo, ut cantico nouo, ut ingenti uociferatione ce-
lebrent dei gloriam. Diligit, inquit, dominus miseri-
cordiam & iudicium, misericordia domini plena est
terra. Semel duntaxat mentio est facta iudicij, sed
misericordiae mentio repetitur, cum hoc elogio, qd̄
hac plena est terra. Ausim & illud addere, sancti
Iob & Apostoli fretus autoritate, misericordia do-
mini non solum terram esse plenam, sed & cœlū &
infernus. Quid canit Psalmus. XXXV. Domine in
cœlo misericordia tua, & ueritas tua usq; ad nu-
bes. Senserunt inferi misericordiam domini, quum re-
fractis tenebrarum portis, educeret uinctos in re-
gnum cœleste. Si quis contempletur opera dei, quæ
iuxta mysticam Mosi narrationem perfecit primis
sex diebus, non poterit non uehemēter admirari po-
tentiam & sapientiam ineffabilem, & exclamare
uoce totius ecclesiæ: Pleni sunt cœli & terra gloria
tua. Nec sibi temperabit, quin erumpat in hymnum
trium pu

MINI CONCIO D. ERASMI

trium puerorum: Benedicite omnia opera domini,
domino: laudate & superexaltate eum in secula.
Quicquid conditum est in caelis, quicquid supra coe-
los, quicquid in terris, quicquid sub terra, quicquid
in aquis, quicquid in aere, perenni uoce praedicat glo-
riam domini. Sed quid dicit psalmus. CXLIII. Mi-
serator & misericors dominus, patiens & multum
misericors. suavis dominus uniuersis, & miseratio-
nes eius super omnia opera eius. Ergo est aliquid mi-
rabilius, quam condidisse caelos cum tot sidrum lu-
minibus, condidisse terram cum tanta animantium
arborum, ac rerum omnium uarietate, condidisse tot
angelicarum mentium agmina? Quis hoc auderet
affirmare, nisi propheta clare pronuntiaret, mise-
rationes domini superare reliquorum omnium illi-
us operum gloriam. Et tamen non dubitabit hoc es-
se uerum, quisquis religiosa curiositate considera-
uerit, quanto mirabilius restituerit hominem, quam con-
diderit. An non mirabilius est, deum esse factum ho-
minem, quam angelos esse conditos a deo? An non
mirabilius est, deum inuolutum pannis uagire in
praesepi, quam illum regnare in caelis quos condidit? Hic
demum angeli, uelut in facto omnium maxime stu-
pendo, canunt gloriam in altissimis deo. Vident in-
firmam humilitatem, & agnoscunt excelsissimam sub-
limitatem. Totum hoc consilium redimendi gene-
ris humani, Christi uita, Christi doctrina, Christi
miracula

DE MISERICORDIA DO-

miracula, afflictio, crux, resurrectio, apparitio, ascēsus, missio spiritus, per paucos humiles et idiotas homines innouatus orbis: hoc, inquam, consilium nonne undiq; miraculis plenum est, ipsis etiam angelicis spiritibus imperuestigabile? Conditi mundi rationem uident & intelligunt impij demones, instaurati mundi consilium latuit illos, atq; hic ars artem fefellit, ars misericordiæ fefellit artem malitiæ. Cōditus mundus opus erat potentiæ: sic restitutus mundus, opus erat misericordiæ. Cornua, inquit Abacuc, in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Quid cruce despectius? quid infirmius crucifixo? At sub illa infirmitate latebat immensa potentia diuinæ misericordiæ, quæ fregit, deuicit, contriuit uniuersam satanæ tyrannidem. Idem propheta quū haberet aures eruditas, quum haberet oculos fide perspicaces, audiuit uniuersam hanc mundi fabricam ex omni parte narrantem dei magnitudinem, & extimuit. Considerauit opera illius, & obstupuit. Et tamen quasi in his omnibus parum adhuc esset perspicua dei magnitudo, subiicit quod hæc omnia uinceret opera. In medio duorum animalium cognosceris. In confinio ueteris ac noui testamenti factus homo, prodidit illud unice stupendum misericordiæ suæ miraculum. Nimirū hoc est quod mox adijcit propheta: Quū iratus fueris, misericordiæ recordaberis. De his qui mirāda gesserūt, solemus dicere: In ceteris
risuicit

MINI CONCIO DE RASMI.

ris uicit omnes, in hoc uicit seipsum. De deo fas erit simile quiddam dicere: In omnibus factis suis deus incomparabilis est & inimitabilis, in misericordia superat seipsum. Nullam autem uirtutem literæ diuinæ sic attollunt in deo, ut misericordiam, quam aliquando magnam, aliquando nimiam appellant, aliquando multitudinis quoque numero copiam exuberantem illius exaggerant. Rex ille propheticus eodem in loco magnitudinem ac multitudinem diuinæ misericordiæ complectitur: Miserere mei deus, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Vbi magna miseria est, ibi opus est magna misericordia. Si consideres quod atrox fuerit peccatum Dauid, agnoscis misericordiæ magnitudinem, si reputes quot modis peccarit in uno crimine, uides multitudinem miserationum eius. Nunquam ingens flagitium solum committitur, culpa culpam, uelut in catenis ansam ansam, trahit. Primum duo capitalia facinora coniunxit, homicidium & adulterium, utrumque grauius erat in rege, cuius officium erat in alijs talia commissa punire. Principes enim quo impunitius peccant apud homines, hoc grauius offendunt deum. Gladium gerebat ultorem homicidij & ipse perpetrat homicidium. Per illum aduiteræ tradebantur lapidatibus, & ipse compellitur ad adulterium. Porro adulterium etiam illud peculiari ter exaggerat, quod quum domi haberet uxorū greges & cocu-

DE MISERICORDIA DO-

& cōcubinarū, tamē non ex inopia, sed ex lasciuia cō-
 cupiuit alienā, ut rapto potius quā in stupro delecta-
 ri uisus sit. Neque enim par crimen est eius, qui coa-
 ctus egestate suffuratur aliquid diuiti: & eius q̄ do-
 mi opulentus, tenuem ueste quam habet unicam spo-
 liat. Hanc criminis atrocitatem impingit illi Na-
 than propheta sub parabola diuitis raptoris, et pau-
 peris spoliati. Iam nullum homicidij genus immani-
 us, quā quod non casu, aut subita animi commotio-
 ne, sed destinato consilio, captata opportunitate com-
 mittitur. Nihil commeruerat Vrias, nouerat rex il-
 lum fidelem, & hac ipsa hominis synceritate abusus
 est ad illius exitium. Ille nō sustinuit ingredi domum
 suam cubiturus cum uxore, quod arca dei teneretur
 sub pellibus, & Ioab dux belli cum populo dormiret
 humi: nec tanta probitas hominis auertit regis ani-
 mum à maleficio. Postridie uocatum ad coenam ine-
 briauit, captans occasionem perdendi illum, si quid
 per temulētiam incircumspectius effutisset: nec temu-
 lentus Vrias sustinuit ingredi domū suam, fruiturus
 uxore. Additus est alius dolus, quo fortis ac fidus bel-
 lator interiret. Tradita est epistola homicida nihil
 suspicanti, quod rex ob perspectam hominis synceri-
 tatem non metuebat ne resignatam legeret. Commu-
 nicata est homicidij culpa cum duce Ioab, quemad-
 modum cum Bersabee cōmunicarat adulteriū. Nec
 unus perijt Vrias, uerū ut lateret fraus, cōplures uo-
 cati sunt

MINI CONCIO D. ERAS.

cati sunt in discrimen, magna uis hominū iaculis hostium obiecta est, ut unus innocens interimeretur, regis libidini locū daturus. Igitur in uno crimine quantum inest criminum? Si unicum fuisset flagitium, sed ingens, opus erat magna misericordia. Nunc David uidens multiplex ac uariū esse peccatū suum, implorat multitudinē miserationum. Quam uero late pateat dei misericordia, declarat psalmus trigesimusquintus: Homines, inquit, & iumenta saluabis domine, quemadmodū multiplicasti misericordiam tuam. Deus non solum seruat homines, uerū etiam iumēta propter homines seruare dignatur. Rursus alibi quē exultat spiritus propheticus, quum ait: Misericordias domini in eternū cantabo. Et in coelis igitur semp̄ hymnis celebratur dei misericordia, quē admodum dicit & alius psalmus: Confitemini domino, quoniam bonus, quoniā in seculum misericordia eius. Atque uidebatur futurus finis canēdæ misericordiæ, posteaquē uenisset finis omnis miseriæ, nisi et ipsa felicitas, qua pij fruuntur in coelis, donū esset misericordiæ, et ipse cruciatus impiorū multa dei misericordia temperatus esset. Quid autē dicendum est, ubi tota uita mille malis et omni uitiorū lerna undiq; corrupta est? Nimirū clamandū cum Asaph: Domine ne memineris iniquitatum nostrarū antiquarū, cito anticipet nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Rursus alibi: Misericordiæ tuæ multæ domine, secun
b dum

DE MISERICORDIA DO-

- Psalmo. 88.** dum eloquiū tuum uiuifica me. Iterū alio in loco Dauid uelut ex postulans cū deo, clamat: Vbi sunt misericordiae tuae antiquae domine? Rursum psalmo centesimo sexto: Confiteatur domino misericordiae eius: Et mirabilia eius filiis hoīm: qui uersus uelut intercalaris in hoc psalmo subīde repetitur. Itē in psalmo qui proxime praecedit: Et dedit nos in misericordias in cōspectu oīm qui ceperant eos. Misericordias dixit, quia multa cōmemorauerat impie facta, quibus irā dei prouocarāt. Et Dauid undiq; premētibus malis, ait: Melius est, ut incidā in manus domini, multae enim misericordiae eius sunt, q̄ in manus hoīm. Frequēter ut in uno crimine multa i sunt crimina, ita una misericordia multae insunt misericordiae. Semel redemit genus humanum, sed hic q̄ multiplex inest misericordia? Id oculo fidei p̄spiciens Esaias, ita loquitur sub p̄sona dei promittentis seruatore Iesum: Et feriā uobiscū pactū sempiternū, misericordias Dauid fideles. Simili tropo deus placatus, loquitur apud Hieremiā: Et dabo uobis misericordias, Et miserebor uestri. Multis urgetibus malis, multae promittuntur misericordiae. Similiter post multas afflictiones deus p̄pitius factus populo suo, sic loquitur apud Zachariā: Reuertar ad Hierusalem in misericordijs, Et domus mea edificabitur. Sed qd recensemus haec ex ueteris testamenti libris, in quibus toties obuiū est misericordiarū nomē? Et tamen ea lex à iusto deo, nō à bono profecta quibusdam

MINI CONCIO D. ERASMI.

busdam hæreticis creditur, quū nihil aliud ferè cre-
 pet quàm misericordias domini. Quo minus miran-
 dum, si Paulus apostolus in secūda ad Corinthios epi Cap. I.
 stola consona uerbis prophetis, scribit hunc in mo-
 dum: Benedictus deus & pater domini nostri Iesu
 Christi, pater misericordiarū, & deus totius conso-
 lationis, qui consolatur nos in omni tribulatione no-
 stra. Apostolus aliquid addidit misericordiæ. Nam
 misericordiæ est ignoscere quod commissum est: hic
 qd' maius est, deus ex ultore fit consolator. Hæc ideo
 repetiuimus ex arcanis libris, ut itelligamus hoc tro-
 po sermonis significatā immensam & ineffabilē er-
 ga oēs & in oībus malis, dei misericordiā. Idē indica-
 tum est alio tropo, qui uel anadiplosis est, quam lati-
 ne possis uocare conduplicationē, uel anadiplosi fini-
 timus. Etenim quemadmodū Hebræi bonū bonū uo-
 cant, qd' eximie bonum uideri uolunt: & malū ma-
 lum, qd' insignite malum, ita frequenter deus in ar-
 nis literis misericors & miserator dicitur, ob excel-
 lentē misericordiæ magnitudinem. Sic legis psalmo
 C. XLIII. Miserator & misericors dominus: et qua-
 si hoc quoq; parū esset, adiecit: patiens, et multū mise-
 ricors. Rursus alio psalmo: Memoriam fecit mirabiliū
 suorū misericors et miserator dominus. Consimiliter
 apd' Iohelē: Scīdite corda uestra et nō uestimēta ue-
 stra, misericors enī et miserator est dominus, et agēs
 pœnitētiā sup malitijs. Et apd' Hieremiā: Idcirco cō Hieremie. 31.

b 2 turb4-

DE MISERICORDIA DO-

turbata sunt uiscera mea super eum, miserans miserebor eis, ait dominus. Quid est miserantem miseri, nisi supra modum misereri? Eodem pertinet, quod quum immensum sit, quicquid est in deo, tamen quod apud homines in uitium sonat, id illi uidentur tribuere sacrae literae, nimiam quandam & immodicam misericordiam. Hoc dictum sic accipiet uestra pietas, ut persuasa nihil esse in deo, quod ulli uitio sit obnoxium, intelligat hoc tropo scripturam sese ad humanos sensus accommodantem significare miram quandam & incredibilem hyperbolen misericordiae diuinae. Quod ut explanatius dicam, uosque rectius accipiatis, sic uestro cum animo perpendite. Si quis rex seueras leges tulisset in homicidam, semel condonanti perpetratum homicidium, fortassis adscriberetur clementiae. Quod si idem eidem iam decies ac saepius in idem facinus reuoluto condonaret, nonne clamarent omnes immodicam esse regis clementiam, quae legum uigorem dilueret, & improbitatem ad peccandum inuitaret impunitate? Item pater, qui semel aut iterum filio pecuniae nequiter profusae ueniam daret, fortassis lenis ac mitis diceretur. Idem si saepius peccanti subinde pecuniam crederet, nonne dicerent omnes, immodice lenis est, & indulgentia sua corrumpit filium? Multo iustius id diceretur, si idem faceret seruo. Ad haec, si quis maritus uxorem semel in adulterio deprehensam reciperet in gratiam, nimirum omnes admirarentur tam lenem inueniri maritum, q̄ talē

MINI CONCIO D. ERASMI.

qui talē mulierē dignaretur suo cubiculo. At idem si mulierē subinde fallentē coniugij fidē, & nunc huic nunc illi adultero sese cōglutinantē receptaret, nōne totus populus diceret eum aut insigniter fatuum, aut uxoris suæ lenonē? Deus aut, qui rex est noster, q̄ pater est, q̄ dominus, q̄ sponsus, nullū excipit peccati genus, nullū præscribit peccandi numerū, quoties resipiscimus remittit pœnā, quam æterna lex illius cōminata est, recipit in familiā, introducit in cubiculū charitatis suæ, nec recipit solū, uerum etiā omniū admissorū obliuiscitur. Quem perditā humeris suis reducit ad caulas, inuitat sanctorum ecclesiā ad cōmune gaudium, occurrit filio prodigo redeūti domum ē longinqua profectioe, profert stolam & anulum, iubet occidi uitulum insignem. Quid hæc sonant aliud, quā immodicā quandā ac nimīā, ut ita dixerim dei misericordiam? Iam uero minus mirū uideatur, si homo sæpius ignoscit homini peccanti, q̄ & ipse sit aliquando prolapsus in eadē peccata, aut certe prolabi possit, si rex ignoscat ei, cuius officium aliquando expertus est sibi commodo fuisse, aut pater condonet filio, cuius consuetudine sentit subleuari senectutē suam, si dominus gratiā faciat seruo, cuius opera iuuetur, si maritus adulteræ, cuius cōuictum expertus sit aliquando fuisse iucundū. Inter homines nonnunq̄ metuit is, qui cognoscit eum cui condonat, nonnunq̄ ulcisci nec potest, si uelit. At deus qui nullius est indi-

b 3 gens,

DE MISERICORDIA DO-

gens, q̄ nutu potest si uelit, p̄dere, toties à nobis spre-
tus, desertus, abnegatus, tolerat, inuitat, recipit, am-
plectitur. Vt nō est uehemētior charitas, q̄ inter ma-
ritum & uxorem, non arctior coniunctio, ita non est
implacabilior ira, q̄ proditæ fidei conjugalis. Et ta-
men audi quid apud Esaiam loquatur lenis dominus
adulteræ suæ, tot adulterijs pollutæ: Vulgo dicitur,
si dimiserit uir uxorem suam, & illa recedens ab eo
duxerit uirum alterum, nunquid reuertetur ad eā ul-
trā? Nunquid non polluta erit & contaminata muli-
er illa? Tu aut̄ fornicata es cum amatoribus multis,
& tamē: Reuerte ad me, dicit dominus, & ego sus-
cipiam te. Homo maritus uxorem, quam ipse fortas-
sis ob leuem culpā aut causam dimisit, non recipit, s̄
post diuortiū se iunxerit alteri uiro. Non enim pati-
tur alterius uiri consortiū maritalis amor. Deus aut̄
sponsam suā, pro qua mortuus est, quā sibi suo sanguī-
ne purificauit, toties ultrō fugientem, seq̄; prostitu-
entem immundis spiritibus, tamen nō fastidit reuer-
tentem. Nec mirū est, si nimiam habet misericordiā,
qui nimiam habet erga nos charitatē. Nō ueretur hoc
scribere Paulus Ephesijs: Eramus natura filij iræ, s̄
cut & cæteri, deus aut̄ qui diues est in misericordia,
p̄pter nimiam charitatē suā, qua dilexit nos, & cū es-
semus mortui peccatis cōuiuificauit nos in Christo.
Planius exprimit nimiam patris erga nos charitatem
Iohānes i euāgelio suo. Sic, inqt, deus dilexit mūdū,
ut filiū suū unigenitū daret, ut oīs qui credit in eū, nō

Esaiæ. 3.

Ephē. 2.

Iohān. 3.

MINI CONCIO D. ERAS.

peat, sed habeat uitā eternā. Cui cōgruēter succinit
 Paulus scribens ad Ro. Qui etiā proprio filio suo nō Ro. 8.
 pepcit, sed pro nobis oībus tradidit illū, quō non etiā
 cū illo oīa nobis donauit? Hæc tāta charitas, hæc tan
 ta misericordia si cōferatur ad oēm humanā charita
 tem ac misericordiā, si ad merita nostra, nōne meri
 to uideatur immodica? Atqui id sanē magis uerū es
 se liquebit, si ppenderimus qualis sit ille, qui sic nos di
 ligit, sic sua misericordia psequitur, quales nos, quos
 deus tanto dignatur honore. In se quisque descendat,
 post nomen in baptismo datum, post abiuratum sata
 nam cum pompis suis, quoties sacramēti desertor ad
 hostem sponsi sui defecerit, quoties post acceptā à sa
 cerdote criminum absolutionem in grauiora rela
 psus sit, imō quoties eodem die recidat in ea quæ dete
 status est. Nemo sibi blandiatur, charissimi, quisquis
 furatur aut adulterium committit, quisquis inuidet
 aut obtrectat fratri, quisquis ambit honores huius
 mundi, deseruit spōsum suum Christum, diuertit à pa
 tre suo, defecit à rege suo, profugit à domino suo. Sed
 de his plura dicēdi fortasse paulo post dabitur locus
 cōmodior. Nūc quo plenius itelligatis q̄ late pateat
 immēsa domini misericordia, scire debetis, q̄ i sacris
 literis misericordiæ uocabulū nōnunq̄ sonat munifi
 centiā, interī gratiā præuenientē, interdū subleuan
 tem, aliquoties cōsolantē, rursus alibi medicantē, fre
 quenter aut ignoscentē, aut etiā punientē. Nam mea

DE MISERICORDIA DO-

quidē sententia qđ apđ Lucā loq̄tur dominus: Estote misericordes sicut & pater uester misericors est, ad beneficentiam potissimū pertinet. Perfecta siquidem beneficentia est, si quis beneficiat inimicis. Explanatius hoc dixit Matthæus in simili sermone domini: Estote, inquit, uos perfecti: sicut & pater uester cœlestis perfectus est, qui solē suum oriri facit super bonos & malos, ac pluit super iustos & iniustos. Quoniam autē nihil habemus, quod non gratis accepimus à deo, quicquid possumus aut sumus, quicquid possidemus, dei misericordia est. Imò quod angelos, quod hunc mundū condidit, dei misericordia est. Si sibi condidisset, potentia aut sapientia laudari poterat, nunc quoniā hæc omnia nobis condidit, nonne agnoscimus immensam dei misericordiā? Cui uoluntur orbes cœlestes, cui lucent sol per diem, luna cum stellis per noctem, nisi homini? Cuius usibus hæc omnia condita sunt quū nihil essent, cui pendulae nubes umbrā faciunt & arua rigant? Cui spirant aure, cui fluunt amnes, scatent fontes, æstuant maria, stagnant lacus, cui tellus foecunda tantū gignit animalium, tantū gignit opū, nisi homini? Nihil enim omnium rerū non subiecit homini, solum hominem uoluit sibi subiectū esse. Quē admodū testis est & Paulus ad Corinthios scribēs: Omnia uestra sunt, uos autem Christi, Christus autē dei. Et quod in Genesi narrat Moses, repetit psalmus octauus, admirās dei bonitatē, qui pro sua misericordia tantū beneficiorum

MINI CONCIO D. ERASMI

in hominē contulerit. Quid, inquit, est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniā uisitas eū? Minuisti eū paululum ab angelis, gloria & honore coronasti eū, & constituisti eū super opera manuum tuarū. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues uniuersos, insuper & pecora campi, uolucres cœli & pisces maris. Dicam adhuc, quod sublimius est, etiam angelos cœlestes debemus misericordiae domini. Sit leue pondus meo sermone, ni Paulus hoc clare docet scribens Hebræis, etenim de angelis Hebræ. 1. loquens: Nōne, inquit, omnes sunt administratorij spiritus, in ministeriū missi propter eos, qui hereditatē capiunt salutis? Et in ueteri pariter ac nouo testamento frequenter legimus angelorū ministerio refocillatos famelicos, liberatos captiuos, propugnatas regiones, depulsa mala, læto nuncio recreatos pios. Quin ipse dominus in Euangelio: Angeli, inquit, eorum semper uident faciē patris, qui in cœlis est. Quid hac dignatione mirabilius, homunculis additos angelos pædagogos? Ergo quicquid habes homo, habes autē omnia, donec manseris in Christo, totum hoc illius misericordiae feras acceptū. Alioqui Paulus obstrepet tibi: Quid habes homo, quod non accepisti? Et si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Porro quicquid mali uideris in alijs, agnosce dei præuenientem misericordiam, de qua Dauid non uno in loco Et misericordia eius præueniet me.

b 5 Nō es

DE MISERICORDIA DO-

Non es natus nothus, claudus aut cæcus, non pau-
per, non hebetis ingenij, quemadmodum nascuntur
multi, age gratias misericordiae præuenienti. Quic-
quid malorum accidit homini, tibi poterat accide-
re, nisi tui tutelam egisset dei misericordia. Rursus
non es adulter, non periurus, non homicida, non sa-
crilegus, quæadmodum sunt heu nimiū multi, agno-
sce dei misericordiam, hoc enim eras, nisi te p̄texis-
set dei misericordia. Quum Physionomus quidā de
Socrate pronunciaffet, quod esset homo luxus au-
dus & immoderatæ libidinis, discipulis, quibus nota
erat præceptoris incredibilis temperantia, partim
irridentibus hominem, partim etiam indignātibus,
Socrates & illos cohercuit, & illum subleuauit, dū
cens, rem diuinauit. Hæc omnia erā, ni me philoso-
phia docuisset tēperantiā. Sed rectius, qd' Socrates
tribuit philosophiæ, uir optimus Franciscus tribuit
diuinæ misericordiae. Quū enim quodā tēpore soci-
us eius sic ab ipso iussus, coniecisset in eū quicquid cō-
uitiorum in hominē scelerosum dici posset, sacrile-
gum, parricidam, sycophantam, stupratorem, uene-
ficum appellās, patiētissime tulit, ac semetipsum de-
plorauit. Alio uero tēpore roganti socio, quur com-
pulsus eſset, ut tanta mendacia diceret in innocentē,
nihil enim horū in ipsum competere: Nihil, inquit,
mentitus es, omnia hæc eram, & multo etiam plu-
ra, ni misericordia dei seruum suum seruasset ab his
malis.

MINI CONCIO D. ERASMI.

malis. Nec præuenit nos solū dei misericordia puo-
cans ad pietatē, uerum etiam conantes adiuuat, co-
mitatur proficiētes, deniq; largitur ut perficiamus
quod hūanæ uires præstare nō poterant. Huiusmo-
di misericordiæ genus mihi uidetur significare Pau-
lus Apostolus, quum aliàs frequenter, tum in saluta-
tionibus imprecans gratiā & pacē, in epistolis ad
Timotheum addit etiam misericordiam. Etenim cū
tra præiudiciū melioris sentētiae si quis adferet, mi-
hi uidetur gratia pertinere ad uocationē, uocamur
autē per fidē, hoc est, credulitatē. Ea fides gratuitū
est dei donum, & ob id quibus id contingit, debent
diuinæ misericordiæ. Misericordia ad charismata,
quæ uariæ distribuūtur cuiq; pro modulo fidei. Pax
ad totius uitæ innocentiam, sine qua nec cū deo cō-
stat amicitia, nec cū fratribus uera cōcordia. Quo-
ties autē eripimur à malis, quibus affligimur, ne tri-
buamus astris, ne fortunæ, ne prudētiae nostræ, totū
misericordiæ dei adscribamus. Nemo peccatorum
uinculis irretitus liberari pōt, nisi subueniat diuina
misericordia. Docet hoc Psalmus cētesimus uigesi-
mus nonus: Quia apud dominū misericordia, & co-
piosa apud eum redēptio, & ipse redimet Israel ex
omnibus iniquitatibus eius. Porro qd' ex corporalibus
etiā malis eripit dei misericordia, declarat Paulus
scribēs Philippēsibus: Epaphroditū egrotasse usq;
ad mortē, sed deus, inqt, misertus ē eius, nō solū autē
eius, uerū

DE MISERICORDIA DO-

eius, uerū & mei, ne tristitiam haberē super tristi-
tiam. Neq; quicq̄ interest inter misericordiā suble-
uantē, & consolantē, nisi quod subleuamur adem-
ptis malis quibus premebamur; cæterū adest miseri-
cordia consolatrix, quoties in medijs afflictionibus
letarum rerū admixtu temperat aduersitatis mole-
stiam, faciens cū tentatione prouentū, ut inquit Pau-
lus, quo possimus sustinere. Atq; hæc ipsa mala fre-
quēter immittuntur à miserāte deo, quo nos uel pur-
get à malis admissis, uel retrahat ab admittēdis, uel
ut uirtutis exercendæ materiam subministret. Ita tē-
tatus est Abraham, ita Iob uarijs malis exercitus,
ita q̄cunq; unq̄ pie uixerunt in Christo Iesu, in mū-
do hoc uelut aurū igni, uarijs afflictionibus probati
sunt. Vbi sunt isti, qui deo obmurmurant, quoties inci-
dit morbus corporis aut mors liberorū, aut uxoris,
quoties res familiaris damno minuitur, quoties fal-
lunt agrorum prouentus, non intelligentes hæc esse
certissima signa miserētis nostri dei? Audiamus po-
Prover. 3. tius quid nos admoneat Solomon: Disciplinam domi-
ni fili mi ne abijcias, né ue deficias, cum ab eo corri-
peris: quē enim diligit dominus corripit, & quasi pa-
ter in filio complacet sibi. Eandē sententiam uerbis
Hebr. 12. nonnihil mutatis, ad Hebræos repetit Paulus: Quē
enim diligit dominus, castigat: flagellat autē omnē
filium, quē recipit. Ergo dilectissimi fratres, quoties
ingruit aduersitatis pcella, iuxta Pauli consiliū, in
disciplina

MINI CONCIO D. ERASMI

disciplina perseuerate, sciētes quod tanq̄ filijs offe-
rat se uobis deus. Audite uocē misericorditer corri-
piētis filios suos patris in Psalmo octogesimoocta-
uo: Si iustitias meas prophanauerint, & mandata
mea nō custodierint, uisitabo in uirga iniquitates eo-
rum, & in uerberibus peccata eorū. Misericordiā
autē meā non dispergam ab eo, neq; nocebo in ueri-
tate mea. Sic & Paulus filijs, quos amabat, minita- 1. Corin. 4
tur dicēs: Quid uultis, in uirga ueniam ad uos, an in
spiritu lenitatis & mansuetudinis? At idē: De his, in Ibi. 5.
quit, qui foris sunt, quid attinet me iudicare? Nulla
uox acerbior filijs quā cū audiunt a patre, agite
quicquid libet, mea nihil refert. Siquidē hic est ser-
mo meditantis abdicationē. Nimirū hęc parentum
lenitas quauis obiurgatione durior est. Vt igitur est
crudelis indulgētia, ita ē misericors correptio. Cor-
ripiet, inquit, me iustus in misericordia, & increpa-
bit me, oleū autē peccatoris non impinguet caput
meum. Paulus Aemilius Romanus dux rebus miro
successu ex sententia gestis, magnum aliquod malū
imminere diuinabat. Et Polycrates Samiorū tyran-
nus conatus est fortunæ perpetuo blandientis inui-
diam anuli pretiosissimi iactura redimere. Quanto
magis nobis impie uiuentibus metuendum est, ne iu-
sta dei uindicta imineat, quoties nobis rerū tēpora-
liū diu blāditur prosperitas. Deus enī in ppheticis
litteris, quū implacabilē irā exprimere uult, cōmi-
natur

DE MISERICORDIA DO-

natur sese ablaturū uirgā suā ab illis, nec ullis afflictionibus medicaturū peccatis illorū. Absit à nobis charissimi, talis felicitas. Quin potius, si quid serenitatis indulget patris nostri misericordia, gratias agamus illi, solliciti nec ubi abutamur illius benignitate: sin urgent aduersa, nihilo secius illi gratias agētes, totos nos illius dedamus arbitrio. Vt corpe ualeas, permittis te medico homini, credis te chirurgo ligandū, secandū, urendū: ut animæ salutē æternam cōpares, non credes te conditori, domino, patri, & seruatori? Non audes præscribere medico, hac & hac ratione curato me, & deo præscribemus quomodo oporteat nostræ salutē consulere? Paulus Apostolus tolerat angelū satanæ, sibi iminentē & colaphos impingentē, quod sic expediret ad dotiū, quas acceperat, custodiā. Quum infirmor, inquit, tunc fortis sum. Et libēter gloriatur in infirmitatibus suis, ut possideat inhabitantē in se uirtutē Christi. Nos qui sumus, qui deprecemur hanc dei misericordiā, uarijs afflictionibus uelut amaris pharmacis salutē nostram procurantis? Vulgus ubi quem uidet claro genere prognatum, in re splendida, corpore felici, cumulatū honoribus, dicere solet: Quantum ille debet deo? Sic iudicant homines, felicitatē æstimantes ex his quæ foris uidētur. At si quis rē ad dei iudiciū exigat, sæpenumero plus debet misericordiæ dei obscurus, tenuis, ualetudinarius, abiectus inter hoīes, quā se

MINI CONCIO D. ERASMI.

quā felices illi, quos imperita multitudo dijs æquat.
Congere quantū uoles infelicitatū iuxta mundum,
abūde felix es, si istis malis tēporarijs redimis felici-
tatē æternā. Iam ignoscentē misericordiā, quam &
clementiā uocamus, nemo nō agnoscit, nisi qui se cre-
dit immunē ab omni peccato. Sed quid ait Iohānes apo **I. Iohan. 1.**
stolus: Si dicimus nos nō habere peccatū, mendaces
sumus, & ueritas in nobis nō est. Si nec astra sunt mū-
da in cōspectu dei, si & in angelis suis reperit iniq-
tatē, si nemo purus est in cōspectu dei, nec infans uni-
us diei, quis nostrū gloriabitur se castū habere cor?
Apud hoīes multi iusti uidētur, apud deū nemo iu- **Esa. 64.**
stus est, sed omnes iustitiæ nostræ sunt ueluti pannus
mulieris mēstruo profluuiocōtaminatæ. Paulus sen-
tit legē carnis in membris suis repugnantē legi mē-
tis & clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit **Ro. 8.**
de corpore mortis huius? Iob iusti titulo honoratur, **Iob. 1.**
& tamē ex dei colloquio deprehenditur nō omnino
uacare culpa. Horret etiā ipse propheta David dei
iudiciū nisi multa misericordia diluatur: Ne intres, **Psal. 142.**
inquit, in iudicium cum seruo tuo, quia non iustifica-
bitur in conspectu tuo omnis uiuens. Nunc unusquis-
que nostrum descendat in cubiculum consciētiae suæ,
considerans quot modis, quoties, quā grauius of-
fenderit deum, q̄ omnia etiam benefacta nostra sint
uarijs uitijs inquinata, atq; ita intelliget quantum
debeat immense dei misericordiæ, qui nostrā imbe-
cillitatē

DE MISERICORDIA DO-

Exodi. 14.

cillitatē tam patienter tolerat, q̄ tot occasionibus in-
 uitat ad poenitentiā, qui resipiscētib; tam placide
 remittit oēm noxā. Addam his oībus, qd' quibusdam
 fortasse nō uidebitur admodū pbabile, quū deus im-
 pios ad summū malitiæ p̄fectos p̄dit, & in gehēnā
 conijcit, nec hic illū obliuisci misericordiæ suæ. He-
 bræos diuisis maris fluctibus liberat, Pharaonē cum
 suo satellitio mergit. Vtrob; erat misericordia, sub-
 leuans erga populū suum, puniens erga regē deplora-
 ratæ iā malitiæ, ne peccata peccatis accumulās, gra-
 uiores etiā gehēnæ poenas sibi colligeret. Misericor-
 diæ medicātis erat, q̄ illū tot plagis inuitarat ad poe-
 nitentiā. Iamq; fractus malis cœpat resipiscere, ue-
 rum ubi salutaris poenitiæ rursus impia poeniten-
 tia ductus, dixit: Non noui dominū, nec dimittā popu-
 lum, nec tanto deniq; miraculo cōmotus, destitit à p̄-
 sequendo, sed ira cæcus ausus est sese mari credere,
 deus pro sua misericordia deploratā malitiā oppres-
 sit, ut quādo sanari nō poterat, certe leuius interiret.
 Idē sentiendū de reliquis seueritatis exēplis, quæ re-
 ferūtur in ueteris instrumēti libris, uelut de his quos
 ignis exuſit, terra absorpsit, gladius extinxit, serpē-
 tes trucidarunt. Nam in euangelicis literis rariora
 sunt exēpla uindictæ, sed oīa misericordiæ. Lenis enī
 erat correptio, q̄ Elymas subita cecitate p̄cussus, di-
 dicit non repugnare sermoni euāgelico. Paucos Pau-
 lus tradidit satanæ in afflictionē carnis, ut spiritus
 saluus

Actuum. 13.

MINI CONCIO D. ERAS.

saluus fieret i die iudicij, et pudore correcti sese uer-
 teret ad meliorem frugem. Nullum extat seuerius quam Ana-
 niae et Sapphirae ad Petri correptionem subito collabere Actu. 5.
 tum: et tamen incertum an horum animae corporis iter-
 itu seruatae sint. Ad summam, hoc ipsum quod apud infe-
 ros patiuntur damnatae malorum animae, minus est illorum
 meritis. Nec defuere, qui tantum tribuerent misericor-
 diae diuinae, ut impios etiam daemones ac damnatos homines
 crederent aliquando post longas saeculorum periodos recipi-
 endos in gratiam. Haec opinio, quam magno nititur au-
 tore, tamen ab orthodoxis patribus reprobata est, quam
 tantum in hoc a nobis recitatur, ut declarem, quam ma-
 gnificam de dei misericordia conceperint opinionem eru-
 ditissimi uiri, qui noctes diesque uersati sunt in sacris uo-
 luminibus, quam ferere nihil aliud canunt, efferunt, celebrant
 quam dei misericordiam. Iam si satis demonstratum est,
 quicquid sumus aut habemus boni, quod protegimur ab im-
 minentibus malis, quod eripimur ab opprimentibus, quod in
 medijs malis caelesti solatio refocillati, fortes et ala-
 cres persistimus, quod temporarijs afflictionibus uel erudimur
 ad poenitentiam, uel exercemur ad perfectam uirtutem, quod
 non imputatur nobis commissio nostra, in qua toties re-
 labimur, id totum esse diuinae misericordiae, quo magis
 huius immensam altitudinem, latitudinem et profun-
 ditatem queatis prospicere, quaeso ut uos ipsos mecum pau-
 lisper contemmini, primum ea parte qua estis abie-
 ctissimi, deinde ea qua praecellitis, postremo circun-
 feratis

DE MISERICORDIA DO-

feratis oculos ad mala quae uobis foris imminet ac circumuallat, ac rursus ad bona, quorum spes uobis ostensa est. Horum omnium contemplatio docebit nos amplitudinem misericordiae diuinae, cuius uere nec modus est, nec numerus. Si corpusculum hoc contemplemur, animi nostri uel organum uel domicilium, uix aliud animal reperias inbecillius, abiectius, aut etiam miserius. Si quaeras originem, princeps nostri generis luteus erat. Iam illud quisque consideret, quod nihil sit magnificum illud quicquid est humoris, e cuius coagulo capiunt initium humani foetus rudimenta, dum adhuc est in uteri foemineae latebris. Tum quantum absit a nectare atque ambrosia liquor ille, quo nondum editus infans alitur. Non hic commemorabo humanae natiuitatis sordes, tantum quod saepe uidistis, in memoriam reuocate. Quid humano partu miserabilius? quam diutini, quam periculosi parturientium nex? quam miserabiles eiulatus? Tandem prope et ipse puer, prope a lachrymis ac ploratu uitam auspicatur: quamque natura caeteris animalibus statim ab ortu uaria tribuat uel tegumenta, uel munimenta, testas, cortices, coria, spinas, uillos, setas, plumas, penas, squamas, uellera, truncos etiam et arbores cortice nonnunquam gemino a frigoribus et calore tutetur: solum hominem nudum, et in nuda humo natali die abiicit ad uagitus statim ac ploratum. Quis hic non uel pullum gallinaceum ouo rupto psilentem iudicet hominem feliciorum? Adde nunc fasciarum uincula, os edentulum, linguam infantem, oculum,

tem, oculum.

MINI CONCIO D. ERAS.

tem, oculos nouæ lucis impatientes, ac uelut regren-
tes relictas uteri tenebras, uerticē diu palpitantem,
summæ inter cuncta aīalia imbecillitatis indiciū, bre-
uiter totum imbecille corpusculum, in quo nullū mē-
brum sit qd' suo norit officio fungi. Cæterorum aīan-
tium pleraq; statim ab ortu naturæ suæ dotes expli-
cant. Alijs adest pernicitas, ut equis: statim ut è mē-
brana emerſit, uolat papilio: cum leonis catulo luētā
ritutum nō est: p̄tinus ab ouo natāt pisces, uoluūt se
magna celeritate gyrini, priusq̄ ranarum uel nomē
uel formā meruere, solus homo qd' aliud nouit natu-
ræ spēte q̄ flere? Quām diu discendū ut ingrediatur,
ex quadrupede factus bipes? q̄ diu ut fari possit? ne
uesci quidē nouit, nisi doctus. Adde nūc tot morborū
genera, ut ne recēseri qdem possit, atq; hi quidē sub
inde noui, ne facile sit mederi, q̄quam inter ueteres
quoq; & nothos sunt multi imedicabiles. Hi statī na-
tosexcipiūt, quidā etiā unā cum hoīe nascūtur, ut le-
pra, morbus comitialis, p̄ quos multi moriuntur pri-
usq̄ cœperūt uiuere. Ne qd' interi dicā de partibus
uitiosis aut etiā pdigiosis. Iā illud mihi quisq; secū re-
putet, quot iniurijs obnoxiam expertus sit adolescen-
tiam, q̄ fugax sit iuuetus, q̄ sollicita uirilis ætas, q̄ mi-
sera senectus: denique, q̄ breuis tota uitæ summa, ut
contingat senectus, quæ tamen cōtingit paucissimis.
Quisquis uestrum etatē uirilē attigit, recolat actæ
uitæ seriem, ac supputet, à quibus morbis, è quantis

DE MISERICORDIA DOMINI

periculis euaserit, agatq; gratias diuinæ misericordiæ. Ego uero uel inter præcipua corporis mala dixerim penitus insita nobis oim uitiorum semina. Quam tam ad iras, ad libidinẽ, ad luxum, ad inuidiam, ad ambitionem, ad auaritiã, ad rapinã ab ipso matris utero pcliuitatẽ nobiscum trahimus, quum cætera aiantia intra naturæ cupiditates pbe degant? Cum his ueteris Adæ reliquijs q̄ est oibus laboriosa colluctatio? q̄ paucis felix? Grauaturs animus mole terreni corporis, et uelit nolit ad ea quæ pbat, demergitur. Post hæc considera, q̄tum malorum agmen nos foris circumuallet, et compies multo plures interire casu q̄ morbis. Quam multos absument fulmen, terrarum cõcussio, telluris hiatus, lacuum, fluminum et marium exundatio, aer pestilens, uenena, noxiæ bestie, ruina, mali medici: sed non aliunde maior clades q̄ ex bellis. Verum hæc mala non minitantur exitium nisi corporibus. Animo quot imminet picula? à carne hoste domestico, à mundo nunc blandiente, ut stragulet, nunc seuiente ut opprimat, à spiritibus impijs, q̄ se nonnunquam transfigurant in angelos lucis. Quis non expauescat horum multitudinẽ, uires, astutiã, malitiã, et insatiabilem pdendi libidinẽ? Iam uero quem non exanimet iter hæc mala, mors oibus certa, dies incertus, extremi iudicij seueritas, gehænæ nunquam finiendi cruciatus? Video uos ad tantorum malorum solum cõmemorationem inhorrescere, nec iniuria: sed quo plus hic uidetis malorum et piculorum, hoc plus debetis

betis

MINI CONCIO D. ERASMI.

betis diuinæ misericordiæ, quæ nõ solū inter hæc oīa
p̄tegit sibi fidentes, uerū etiā hæc oīa nobis uertit in
occasionem maioris felicitatis. Quicquid est calami-
tatis, debemus peccato ueteris Adæ, uerū felicitatē
ex calamitate cū scœnore redditā, debemus noui Adæ
misericordiæ, qui est Christus Iesus in oē æuū laudan-
dus oībus. Satanus expulit ē paradiso, Christus p̄ pa-
radiso terrestri nobis ap̄uit regnū cœleste: serpēs im-
pulsit in uarios huius uitæ dolores, Christus nobis re-
stituit æterna gaudia uitæ immortalis: Satanus frau-
de sua nobis cōciliauit mortem corporalē, Christus
misericordia sua nobis largitur uitā æternā, cui quis
quis sese sincero corde tradiderit, nõ est qd̄ ullū ho-
stiū genus formidet. Ille uicit mundū, ille fregit uni-
uersam satanæ tyrannidem, ille carnem uertit in sp̄i-
ritū. Qd̄ uicit, potentiæ est: q̄ nobis uicit, misericor-
diæ est. Adoremus misericordē potentiā, et fruamur
potenti misericordia. Oīa possumus p̄ eū, qui nos red-
dit potentes, si modo manemus in eo: oīa possidemus
p̄ eū, i quo summa bonorū est oīm undiq; nos p̄tegen-
te, subleuante, cōsolante, locupletāte illius misericor-
dia, quemadmodū dicit psalmus p̄pheticus: Speran- Psal. 31.
tes in domino misericordia circundabit. Quātis ma-
lis patent, qui fiduciā suā posuerunt in dotibus corpo-
ris, in opibus, in curribus, in equis, in mundana pru-
dentia, in meritis ac factis suis. Quibus aut̄ præsijs
Securus est iustus? Ego autē, inquit, in multitudine mi-

DE MISERICORDIA DO-

Psal. 15.

Misericordiae tuae. Ac paulo post: Domine ut scuto bonae uoluntatis tuae coronasti nos. Quum audis bonae uoluntatis, intelligis excludi fiduciam tuorum meritorum. Vbi deficiunt nos naturae uires, ubi merita destituunt, ibi succurrit misericordia. Bellatorum scuta non tegunt nisi unam corporis partem, scutum diuinae misericordiae totos nos undique protegit, superne aduersus spiritualium nequiarum ignea tela, quae nobis imminet e caelestibus: inferne aduersus uersutiam serpentis insidiantis calcaneis nostris: a fronte ne nos laedat instantia: a tergo, ne nos repetat praeterita: a dextris, ne rerum successus reddat insolentes: a sinistris, ne deiciat aduersitas. Hoc

Psal. 117.

scuto fretus clamat ille: Dominus mihi adiutor, non timebo quod faciat mihi homo. Et alibi: Non timebo milia

Psal. 3.

populi circumdantis me: Sed animosius etiam Paulus apostolus scribens Romanis: Si deus pro nobis, inquit, quis contra nos?

Rom. 8.

Induerat egregius bellator panopliam fidei, quae nos munit, non operum fiducia, sed misericordiae diuinae. Hac armatura fretus, non tantum continet angustiam, famem, nuditatem, periculum, persecutionem, uerum etiam gladium tyranni, mortem praesentem intentatis. Nihil potest humana crudelitas, ubi adest protectrix dei misericordia, imo quod fortius est, continet praeter mortem ac uitam, angelos, principatus, uirtutes, instantia, futura, fortitudinem, altitudinem, profundum: denique, siqua est alia creatura uel in caelis, uel in terris, uel apud inferos. Et hic est ille, qui suae inbecillitatis conscius appellat seipsum

MINI CONCIO D. ERASMI.

uas fictile: Habemus, inquit, thesaurū hūc ī uasis ficti- 2. Cor. 4.
 libus. Vnde igitur huic testæ fragili tantum roboris?
 Gratia, inquit, dei sum id qd' sum. Quid est gratia dei 1. Cor. 15.
 nisi misericordia dei? Gloriamur & nos libēter cum 2. Cor. 12.
 Paulo in infirmitatibus nostris, ut inhabitet in nobis
 uirtus Christi: sic enī magis expedit nobis, ut cōtem-
 platione miseriarū nostrarū glorificemus dei miseri-
 cordias. Et tamē interī, si placet, contēplare teipsum
 o homo, ea parte qua præcellis cæteris aīantibus. Et
 enim si teipsum metiare bonis corporis, uides q̄ mul-
 tis aīantibus brutis sis inferior, magnitudīe supant ca-
 meli, celeritate tigres, robore tauri, colore cygni, or-
 natu pauones, salubritate pisces, si qdē puerbio cre-
 dimus: imò penē oīa, oculorū acie lynces & aquilæ,
 olfactu uultures, uiuacitate cerui coruiq̄. Et tamen
 siqs corporis humani dotes cōsideret, inueniet hic in
 quo laudet dei misericordiā. Quātā sensuū sagacitas,
 q̄ta membrorū symmetria, q̄ accommoda ad uarios
 usus organa? Verū his de rebus etiā librū edidit uir
 eloquentia singulari Lactātius, cui titulū indidit, De
 opificio dei. Is cū utilitate legetur, si qcquid in corpo-
 re boni est meminerimus, & hoc totū ut à dei miseri-
 cordia pfectum, mancipandū esse diuinis obsequijs.
 Alioqui qui uolet in corporis dotibus gloriari, statim
 audiet: Omnis caro fœnū, & omnis gloria eius quasi Esaie. 40.
 flos fœni. Item illud: Quid superbis terra & cinis? Ecclesi. 10.
 Ne in animi quidem dotibus, qua parte mirabilior

DE MISERICORDIA DO-

est hō, habet qd' sibi uindictet. Qui corpus cōdidit,
 idē cōdidit animū, corpus finxit ē limo, animū indi-
 dit afflatu oris sui. Et idcirco reliquorū animātium
 aīa unā cū corpe perit, nostra superstes ē corpi suo,
 donec recipiat illud in resurrectione pmissa. Iā quā
 sit res efficax aīa, mors ipsa declarat, quæ simulat-
 q; decesserit, iacet inutile cadauer: ubi calor, ubi co-
 lor, ubi motus, ubi sensuū omniū uigor? Et tamen dū
 aīa tenetur illigata tā infelici corpusculo, nihil agēs
 nisi per organa corporea, quæ frequēter obstāt, quo-
 minus natiuā uim suā exerat, quā admirabilis ē illa
 mētis hūanæ celeritas & perspicacia? Quā imēsus
 mēoriæ thesaurus? Quid ē tā abditū in arcanis natu-
 ræ, uel in cœlis uel in terris, qd' hoīs ingeniū nō ob-
 seruarit, deprehenderit, absoluerit? Magnū est, qd'
 multi ex astrorū situ motuq; prædicunt seculis ali-
 quot post uētura: sed maius ē, qd' ex rebus cōditis de-
 prehēsa ē illius opificis sempiterna uirtus ac diuini-
 tas, teste Paulo. Quāta uero uolubilitas hūani inge-
 nij, q̄ breui spatio, q̄ multa simul cōtuetur itellektus
 hoīs? Mēoriæ uero q̄ imēsa uis est, quæ tot rerū for-
 mas, tot rerū uocabula sensuū ministerio tradita, bo-
 na fide cōplectitur. Nō enī hic loquar de his, q̄ tot tā
 cognitu difficiles disciplinas, tot insuper linguas p-
 didicerūt, qd' q; didicerūt, tenēt. Cogitet apud se q-
 uis è uobis, quot hominū facies ac noīa memoria cō-
 plectitur, quot animātū, arborū, herbarū, locorū,
 aliarūq;

MINI CONCIO D. ERASMI

aliarūq; rerū innūcrabiliū formas agnoscit, ac me-
 moriter reddit uocabula? Has naturæ dotes uulgus
 appellat, quū sint reuera diuinæ misericordiæ mūe-
 ra, quæ cuiq; partitur nō p̄ meritis nostris, sed pro
 sua benignitate. His oībus quoniā filius p̄digus abu-
 sus ē ad hūanæ uolūtatis libidinē, nō solū nō detra-
 ctū est qd' datū erat, sed p̄ gratiā addita est uberior
 charismatū munificētia. Per legē nos instituit, p̄ si-
 liū quē totū nobis impēdit, docuit nos arcana dei, p̄
 spiritū suū locupletat aīos nostros uarijs dotibus, hu-
 manas uires superantibus. Dat intellectū mysticarū
 scripturarū, quæ nobis prælucēt & cōsolātur in oī-
 bus malis, dat præsire futura, dat loq̄ linguis, cōtē-
 nere uenēa, pellere morbos, excitare mortuos, p̄fli-
 gare noxios dæmones, dat uincere portas inferorū,
 dat esse mēbra Christi, filios dei, cōsortes regni cœ-
 lestis, cuius nō erit finis. Hic mihi reputa q̄lis fueris
 cōditus, nimirū altera ex pte luteus, deinde quanto
 infra pecudū cōditionē te deiecerit peccatū. Rursus
 ad quā dignitatē, ad quā felicitatē uoceris, & p̄spi-
 cies domini misericordias, nec nūerū habere nec mē-
 surā. Quid scarabeis contēptius? At purus est scara-
 beus, si cū peccatoris sordibus cōferatur. Quid an-
 gelis sublimius? Nōne supra modū oēm erat ex sca-
 rabeo facere angelū? Nūc hoīem scarabeo abiectio-
 rē, fecit angelo maiorem, ausim dicere, fecit deum.
 Quur enī nō ausim dicere, qd' audet scriptura diui-
 na? Ego

DE MISERICORDIA DO-

Psal. 81.

na? Ego dixi dii estis, & filij excelsi oēs. Quicquid ex deo nascitur, quodammodo fit deus. Quicquid adglutinetur corpori & spiritui Christi, uenit in cōsortiū cognominū. Hic si nihil ē qd' tuis meritis possis ascribere, glorifica dei misericordiā, adora dei misericordiā, exosculare dei misericordiā. Qd' si qs conetur hic aliquā portionē sibi quoq; uindicare, reclamabit ilico Paulus apostolus, hæc oīa gratiæ dei tribuēs. Oēs huius epistolæ crepāt gratiæ uocabulum: qd' quoties audis, intellige tibi cōmēdari dei misericordiam. Gratiæ est, qd' purgati sumus à peccatis, gratiæ qd' credimus, gratiæ qd' p̄ spiritū eius charitas diffusa ē in cordibus nostris, iuxta quā opamur ea, quæ sunt pietatis. Nos enī nō sumus sufficiētes ali

2. Cor. 3.

qd cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed oīs sufficientia nostra ex deo ē. Si uerū dixit Paulus, ubi sunt impudētes isti, q uēdūt qbuslibet sua bona opa, q̄ si tantū ipsis domi supsit, ut possint & alios ditare? Miserrabiles sunt, q sic uēditant sua benefacta, maledicti sunt q cōfidūt in opibus hominū. Qui priore morbo laborat, audiat, qd' in Apocalypsi audit ecclesia Laodice.

Apo. 3.

dicis: Diues sum & locupletatus, & nullius egeo, & nescis quoniā tu es miser & miserabilis, & paup, & cæcus, & nudus. Sed grauius etiā peccāt, q cæteris ex bonorū operū exuberātia pollicētur diuitias. Porro qd suadet hmōi spūssētūs? Suadeo, inqt,

Apo. 3.

tibi à me emere aurū ignitū, pbatū, ut uere locuples fias. Et

MINI CONCIO D. ERASMI.

fiat. Et tu quod conscius es paupertatis tuae, quare medicas a medicis? Si quis, inquit Iacobus, indiget sapientia, postulet a Iacobi. 1. deo, qui dat omnibus affluenter, nec exprobrat. Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Et tu petis ab homine uestem bonorum operum, qui hoc miserabilius est nudus, quo sibi uidetur magnificentius uestitus? Agnosce tuam miseriam, et parata est misericordia. Apud homines, qui putant beneficium, qui repetunt officium mutuum cum foenore, nihil charius constat, quam quod precibus emptum est, apud deum nihil aequae gratuitum est, quam quod duobus numulis emitur, precatione et fiducia, quandoquidem hoc ipsum pretium largitus est qui sic uedere uult suam misericordiam. Multa iam nobis dicta sunt fratres optimi, de dei misericordia, sed longe plura restant dicenda, si uelimus omnia repetere ex scripturis arcanis, quae nobis diuinae misericordiae magnitudinem commendant. Superest ut uos paucis cohorter, ne quis ob arrogantiam se praebeat indignum tantam obuia dei misericordiam, aut ob animi peruersam deiectionem desperet dei misericordiam. Post haec paucis indicabimus, quibus rebus prouocetur dei misericordia. Hic erit denique nostra concionis summa, si nobis dicentibus misericordia domini adesse dignabitur. Nihil aequae auersatur deus ac ceruicem elatam et contumacem: superbis enim resistit, humilibus autem dat gratiam. Ad hanc caecam demetiam ac demetiam caecitatem multos perducit temporalium rerum successus, ut uelut obliti conditoris sui, uiuant ex animi sui

Iaco: 4.

DE MISERICORDIA DO-

Psal. 51.
Prouer. 2.
Ibi. 18.

Roma. 1.

Deu. 32.

mi sui libidine, adeo nō cogitātes de corrigēda uita,
ut gloriētur etiā in malitia, potentes iniquitate. Et ut
alibi legimus: Gloriātur, quū male fecerint, & exul-
tāt in rebus pessimis. De quibus scripsit Solomon: Im-
pius cū in pfundū malorū uenerit, contēnit. De ta-
libus & Paulus: Tradidit eos deus in reprobū sen-
sum, ut faciāt ea, quæ nō cōueniūt. Horū nōnulli sibi
ppetua malorū impunitatē pollicētes, aspñatur sa-
lubrē admonitionē, non recipiūt qcqd puocare pōt
ad poenitentiā, dicētes, habeat sibi deus coelū suū, no-
bis reliquat terrā. De his loquitur Moses in cantico
suo, quū cōmēoratis multis ac magnis dei beneficijs
in pplm Israelitarū subijcit: Incrassatus est dilectus
& recalcitrauit, incrassatus, ipinguatus, dilatatus,
dereliq̄t deū factorem suū, & recessit à deo salutari
suo. Depingit hoc hominum genus Psal. 72. In labore
hominū nō sunt, & cū hoībus nō flagellabūtur. Ideo
tenuit eos supbia, opti sunt iniquitate & impietate sua,
trāsierūt in affectum cordis. Cogitauerūt & locuti
sunt nequitia, iniquitatem in excelsolocuti sunt. Posue-
rūt in coelū os suū, & lingua eorū trāsuiuit in terra.
Sed audi quis exitus sequatur hāc infelicissimā feli-
citatē: Verūtāmē ppter dolos posuisti eis, deiecisti
eos dū alleuarētur. Quō facti sunt in desolationem,
subito defecerūt, perierūt ppter iniquitatē suam. Ve-
lut somniū surgētū, domine in ciuitate tua imaginē
ipsorū ad nihilū rediges. Qui semet ad exēplū Lu-
ciferi erit

MINI CONCIO D. ERASMI

tiferi erigunt aduersus deum, ijs eueniet, quod in Euangelio
 cominatur dominus: Vidi Satanam tanquam fulgur de **Lucæ. 10.**
 caelo cadentem. Audit et Corozaim opulencia rerum flu-
 xarum impie tumens: Va tibi Corozaim, quonia quae nunc
 es sublata in caelum arrogancia tua, uindicta dei ad inferos
 detraheris. Tumebat quondam et Paulus fiducia
 patriae legis ferox, ac spirans minas et cedes aduer-
 sus discipulos domini, ideoque dextera dei subito pro-
 stratus in terram audit: Durum est tibi contra stimulum **Actu. 9.**
 calcitrare. Verum in huius facto quonia error erat,
 non pueritas, misericordiam consecutus est. Mox ut ille
 agnouit, dominus peccatum ignouit, nec ignouit modo,
 uerum etiam ex lupo fecit ouem, ex tyrano apostolum. Sed il-
 los manet execratio, quae perseverantes in peccatis, tandem
 callo ducto nolunt intelligere ut bene agant, quae dicunt deo
 Recede a nobis, sciam uiarum tuarum nolumus. Rursus
 qui apud Esaiam loquuntur, quae domino uocante ad fletum,
 planctum, decaluationem, et cilicium, ipsi faciunt letitiam
 et exultationem, maculantes uitulos, et imolantes oues,
 ut comedant carnes, et bibant uinum, dicentes: Edamus
 et bibamus, cras enim moriemur: quae apud eundem pro-
 phetam irridet minas domini, ad poenitentiam puocatis,
 mada remada, mada remanda, expecta reexpecta,
 expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Quique
 rursus alio loco dicunt: Non audiemus dominum, sed in
 peccatis nostris moriemur, his, iuxta uetus proverbium
 furor fit lesa saepius patientia, et spreta domini mi-
 sericor

DE MISERICORDIA DO-

misericordia uertitur in grauiorē cōdēnationē. Subij-
 cit enī apud Esaiā dominus irrisus: Et erit eis uerbū
 domini, māda remāda, māda remāda, expecta reex-
 pecta, expecta reexpecta: modicū ibi, modicū ibi, ut
 uadāt & cadāt retrorsū, & cōterātur, & illaqueē-
 tur & capiātur. Vadūt infelices, relictī suis prauis
 cupiditatibus semp in peius p̄ficiētes, cadūt in bara-
 thrū impietatis, illaqueātur funiculis peccatorū, capi-
 untur aeternae dānatiōis sagena, ducētes in bonis dies
 suos, & in pūcto ad īferna descēdūt. O uere miseros
 hoīes, & exitio deuotos, q̄ tāq̄ uictimae pingues sagi-
 nātur ad cadē, quos nec peccatorū enormitas dedo-
 cet arrogātiā, nec tāta dei lenitas emollit ad pœni-
 tētiā. Dei clemētia toties peccātē tolerat, ut resipi-
 scas, indulget pœnitētiæ spatiū, nec interī aufert abs-
 te benignitatē suā, dat p̄sperā ualetudinē, dat opes,
 dat reliq̄ uitae cōmoda, ueluti carbonēs ignis conge-
 rēs sup̄ caput tuū, ut si peccatū tuū odisse nō possis,
 quia p̄ se turpissimū ē, ideo saltē incipias odisse, qd̄
 tā amabili patri displiceat. Eschinū adolescentē in
 comœdijs cōpta patris mira lenitas erga peccantē
 cōmouet, ut ī posterū obseruet eū religiosius, sic enī
 loq̄tur: Quid hoc est negocij? hoc est patrē esse, aut
 hoc ē filiū esse? Si frater aut sodalis esset, qui magis
 morē gereret? Hiccine nō amādus? hiccine nō in si-
 nu est gestādus? Hem, itaq; adeo magnā mihi iniecit
 sua cōmoditate curā, ne forte imprudēs faciā qd̄ no-
 lit, sciens

MINI CONCIO D. ERASMI.

lit, sciens cauebo. si bene nata ingenia parentū lenitas docet odisse peccatū, tu infelix peccator tāta patris tui bonitate magis ac magis idurescis, nec audis Paulū à demētia reuocātē? An, inqt, diuitias bonitatis eius, & patiētiae & lōganimitatis cōtemnis? An ignoras qd' benignitas dei ad pœnitētiā te adducit? Scđm aut duritiā tuā & ipœnitēs cor thesaurizas ti iram in die iræ, & reuelatiōis iusti iudicij dei. Nulla fera tā imanis ē, quæ nō māsfuescat officijs hominū, & tutā i audita dei munificētia puocatus, magis etiā ferocis in illū? Nulla res ē tā dura, q̄ nō mollescat hominū arte. Aera liq̄scūt fornace, ferrū mollescit igni, cornu infusa cera lētescit, adamantis inuicta durities hircino cruore domatur, & o cor plusq̄ corneū, plusq̄ ferreū, plusq̄ adamātinū, qd' nec ignis gehēnæ, nec patris lenissimi indulgētia, nec agni immaculati p te effusus cruor emollit: imò qd' his oibus fit rigidius, tolle trophæa, age triūphū impietatis, uicisti miser, uicisti artē diuinā, ifelicissima uictoria: Infelix terra ē, ut ait Paulus, & execratiōi p̄xia, quæ quū frequēter excepit cœlestem imbrē, nihil aliud p̄gignit q̄ spinas & tribulos, quāto infelicior, q̄ toties irrigata pluuia diuinæ misericordiæ, durescit etiā in lapidē adeo rigidum, ut nullā diuini spūs recipiat impressionē. Mosi legē tabulis saxeis inscripsit digitus dei, proinde tuum cor saxi illis rigidius est, cui nihil euangelicæ legis inscribere potest dei

DE MISERICORDIA DO-

test dei spiritus. Quis nobis scindet hæc corda saxea,
 nisi ille, cuius mors scidit petras, ut exirēt è monumē-
 tis q̄ mortui erāt? Quis dabit nobis cor carneum, nisi
 sermo dei, qui p̄ nobis caro factus est? Verū his quo-
 q; deploratiores sunt, q̄ suis peccatis blādientes, blas-
 phemas et īpias serūt opiniones, negātes esse deū ī ex-
 celso: aut si ē, nihil ad illū ptinere res mortaliū: nō eē
 uitā post corporis interitū: nō esse paratā immorta-
 litatē his, q̄ hic pie uixerunt in Christo Iesu: nec esse
 paratā gehennā his, q̄ hic seruierunt satanæ: inanes
 esse minas scripturarum, uana esse p̄missa euāgelij,
 aut q̄ p̄uersa scripturarū interpretatione sua scelera
 pro benefactis defendunt: ac sermonē dei, ad cuius re-
 gulā oporteret deprauatas animi cupiditates corri-
 gere, cogunt patrocinari turpitudini suæ, cæteris cri-
 minibus hæresis īpietatē ceu pessimū colophonē im-
 ponentes. Optimo iure ad tātā īpietatatis mentionē,
 pallor occupans faciē, ac totius corporis tremor ob-
 ortus, declarat quātope qd̄ audistis excremini. Sed
 utinā ista nō audiremus etiā inter Christi nomē p̄fes-
 sos. Ostendi uobis Scyllā, in quā illisi cōplures, peūt.
 Ostendā & Charybdim, piculum & illo grauissimo
 grauius ac formidabilius. Hi sunt, quos Cain & Iu-
 dam p̄ditorē secutos, in æternū exitiū absorbet ue-
 niæ desp̄atio. Eadē p̄nicies est, licet diuersa sit p̄undā
 ratio. Pharao induratus, dicit: Non noui dominū, nec
 dimitto populū. Quid Cain? Maius est peccatū meū,
 quānē

Exo. 5.
 Genes. 4.

MINI CONCIO D. ERAS.

q̄ ut ueniā merear. Porro Iudas qd? Peccaui p̄dito
 sanguine īnoxio. Vterq; peccati magnitudinē agno
 scit, uterq; cōfiteatur, utrūq; facti p̄c̄intet, sed uter-
 q; recedit a facie domini, apud quē solū ē misericor
 dia, & copiosa a peccatis redēptio. Sic enī legis de
 Cain: Egressusq; Cain à facie domini, habitabat p̄-
 fugus in terra ad oriētālē plagā &c. Et Iudas egre
 sus è cōuiuio sanctorū, nō est reuersus: infelix, qui sic
 egreditur à facie misericordiæ dei, ut non reuertatur.
 Hic est, opinor, de quo sensit Hieremias, quū ait: **Hiere. 22.**
 Nolite flere mortuū, neq; lugeatis sup̄ eum, plāgite
 fletu eū, q̄ egreditur, q̄ nō reuertetur ultra. Mortu
 um non uult defleri, qd' aliquando sit reuicturus. Ille
 oī lachrymarū genere deplorādus est, q̄ semet auer-
 tit à fonte uitæ p̄ennis, nec unq̄ per p̄c̄nitentiā, unde
 abiit, reuertitur. Abierat filius ille p̄fusor ac nepos
 in regionē longinquam, reliquerat domū amātissimi
 patris, sed reuersus est. Lōge recesserat à domino Pe
 trus, quū ter illū abiuraret: sed mox reuersus est, dū
 recordatus sermonis quē dixerat Iesus, cœpit amare
 flere. Exciderat sibi, sed reuersus in sese, reuersus est
 ad Iesum. Sic clamat Esaias: Memētote istud, & con
 fundamini, & redite p̄c̄uaricatores ad cor. Recor
 datus est Petrus, et redijt ad cor: ablatū est ab eo cor
 saxeū, cor pumiceū, unde nulla lachrymarū stilla po
 terat extundi: datū est cor carneū, unde mox erupit
 fons lachrymarū, amarus ob dolorē p̄c̄nitētiæ, sed sa

d lu-

DE MISERICORDIA DO-

lubris ob redditā innocentia. Iudas autē nō est reuer-
sus ad Iesum, sed abiit ad sacerdotes & phariseos, re-
tulit funestā pecuniā, inde cōfugit ad infelicē laqueū,
& crepuit medius. Hæc ad nostrā institutionē in suis
discipulis p̄misit dominus. Vides duorū apostolorum
peccātium q̄ diuersus sit exitus. Iudas toties domini
māsuetudine puocatus ad resipiscentiā, p̄stitit in im-
pio proposito. Sed Petrus ad intuitū Iesu recordatus
sermonis dominici, statim agnouit seipsum, ac uelut
indignū præsente domino, subducit sese, nō ad laque-
um, sed ad fletum, hoc est, nō ad despationē, sed ad re-
medium. Iudas imitatus Cain huius mali principem,
agnouit quidē peccati sui magnitudinē, sed nō est re-
cordatus sermonū diuinorū, qui nusq̄ in libris sacris
non inuitant ad reditū, prouocant ad pœnitentiā, et
pollicentur misericordiā. Nam quæ pagina est in li-
bris sacris, quæ nō sonet dei misericordiā? Nō loquor
solum de libris noui testamenti, quæ lex est gratiæ, ue-
rum etiā de ueteri testamento, quæ rigidior esse pu-
tatur. Audiamus q̄ blande dominus apud Hieremiam
sub p̄sona sponsæ, quæ deserto marito, se prostituerat
passim oībus, populū suum reuocet ad pœnitentiā:
Conuertimini, inquit, filij reuertētes, dicit dominus,
quia ego uir uester. Et apud Iob dominus reuelat au-
rem peccatorū, ut corripiat: & loq̄tur, ut reuertan-
tur ab iniquitate. Sed miseri, qui ad hanc domini uo-
cem obdurāt aures suas, similes aspidi surdæ, quæ stu-
dio ob-

Hier. 3.

Iob. 36.

MINI CONCIO D. ERAS.

dō obstruit aures, ne audiat uocē incantātis sapien-
 ter. Hodie, inquit psalmus, si uocē eius audieritis, no- **Psal. 49.**
 lite obdurare corda uestra. Hodie nostrū est, q̄diu su-
 mus in hac uita, quæ donec manet, non desinit nobis
 loqui dominus, puocans ad pœnitentiã, offerens pa-
 ratã ueniã. Quid dixi ueniã? Maior est misericordia
 dei, quæ reuersis pollicetur opimã munificentiam.
 Sic enim legimus in libro Iob: si reuersus fueris ad **Iob. 22.**
 omnipotentē, edificaberis, & longe facies iniquita-
 tem à tabernaculo tuo: dabit pro terra silicē, & pro
 silice torrentes aureos. Audiamus misericordiam do-
 mini apud Esaiã inuitantem ad pœnitentiã: Si quæri-
 tis, inquit, quærite, cōuertimini & uenite: si quæritis
 finem malorū, ne quærite à filijs hoīm, in quibus non
 est salus, ne à maleficis, ne à laqueo, sed à me quærite,
 qui solus & possum, & paratus sum ignoscere. Tan-
 tum auertamini ab his, quæ turpiter amastis, & con-
 uersi uenite ad me. Rursus apud eundē pphetã, uni-
 uersum genus mortaliū inuitans ad se, loquitur: Nun-
 quid nō ego dominus? & nō est ultra deus absq; me.
 Deus iustus & sanctus nō est præter me: conuertimi-
 ni ad me, et salui eritis oēs fines terræ, quia ego deus
 et nō ē alius. Hæc domūs loq̄tur gētibus idololatriis,
 homicidis, sacrilegis, parricidis, incestis, blasphe-
 mis: & tu miser p̄ despationē auerteris à domio? Olī
 quum impune regnaret inter gentes peccatum, mise-
 ricordia dei uidebatur contracta intra angustos Iu-
 dæ

DE MISERICORDIA DO-

dæ terminos. Cæterum p̄ euangeliū dilatata est m̄
 sericordia p̄ uniuersos fines terræ. Apd' Hieremiam
 item cōminatur poenā obstinatis, sed offert paratā
 ueniā resipiscentibus: Si gens, inquit, illa poenitētiam
 egerit à malo suo, qd' locutus sum aduersus eā, agam
 & ego poenitētiam sup̄ malo, qd' cogitavi facere ei.
 Et qui paulo ante minitabatur subuersionē, eradica-
 tionē, ac dispsionem, diuersa pmittit, & subito inqt:
 Loquar de gente & regno, ut ædificē, & ut plātem
 illud. Similiter apud Ezechielē, nō solum pmittit ue-
 niā redeunti, uerum etiā amnestiā illā Græcorum
 p̄ uerbio celebratā, hoc est, oīm superiorum malorum
 obliuionē: quum enim antē cōmemorasset oē genus
 facinorum ac flagitiorū, subiicit: Si aut̄ impius ege-
 rit poenitentiam ab oībus peccatis, quæ opatus est,
 & custodierit uniuersa præcepta mea, & fecerit iu-
 diciū & iustitiā, uita uiuet & nō morietur: oīm ini-
 quitatū eius quas opatus est, nō recordabor. Nūquid
 uolūtatis meæ est mors impij, dicit dominus deus, ac
 non magis ut cōuertatur à uijs suis & uiuat? Et ali-
 quanto inferius: Cōuertimini & agite poenitentiam
 ab oībus peccatis uestris, & nō erit uobis in ruinam
 iniquitas: pijcite à uobis oēs præuaricatiōes uestras,
 in quibus præuaricati estis: & facite uobis cor no-
 uum & spiritum nouum. Et quare moriemini domus
 Israel? Quia nolo mortē morientis, dicit dominus de-
 us, reuertimini & uenite. Quur desp̄as miser, quum
 deus

Ezc. 18.

MINI CONCIO D. ERASMI,

deus in hoc misit filiū suum in terras, ut spem bonā haberet. Ipse nimirū est dei misericordia, de quo canit psalmes: Suscepimus deus misericordiā tuā in medio templi tui. Esto in tēplo, et amplectere misericordiā. Ille resurgens, clamat: Nolo mortem peccatoris, sed magis ut cōuertatur & uiuat. Audi uocē hanc infelix peccator, excute letalē somnū, resurge cum Christo, ut uiuas in illo. Tibi reuixit ille, ne te semp occuparet mors peccatorū. Ac ne quis suspicetur hāc dei clementiā nō esse paratā, aut nō paratā, nisi his q̄ leuia quaedā & pauca cōmiserint, audi dominū clara uoce pollicentē: Quacunq; hora ingemuerit peccator, oīm iniquitatū illius nō recordabor. Nō excepit criminum genus, non p̄pendit magnitudinē, aut multitudinē admissorū. Tātum ingemisce, & parata est oīm superiorum criminū obliuio. Pro leuioribus cōmissis, sine quibus nō uiuit humana imbecillitas, quotidie dei misericordiā in clamamus, dicētes: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & audimur, si modo audierimus pximū orantem ut ignoscamus. Quin & in capitalibus admissis ordo quidā est, quē admodum apud hoīes quidā leuius dormiūt, sic ut facili sibilo excitētur: sunt q̄ altius, ut clamore sit opus: sunt qui altissime, ut uix multa uellicatione exp̄giscantur: ita apud deū alij leuius mortui sunt, alij grauius, alij grauisime. Nullū aut mortis genus tam deploratū & conclamatū, qđ ille sua
d 3 uoce

DE MISERICORDIA DO-

uocē non p̄pellat, ad cuius uocē resurgunt etiam hi, qui in monumentis sunt: neq; quenq; tam p̄fundus mortis sopor occupat, ut p̄ eum non possit excitari. Hoc triplex peccatorū discrimen p̄ scripturarū interpretes existimant nobis significatū in tribus funeribus, quæ legimus à domino Iesu reuocata ī uitā. Archisynagogi filiā, puellā. XII. annos natam excitauit in ædibus, paucis admissis testibus, uetuitq; p̄ferri qđ erat gestū. Hi sunt q̄ primum nō ex destinata malitia, sed uel p̄ lubricū ætatis, uel p̄ imbecillitatē humanā, sic ī crimē aliqđ p̄lapsi sunt, ut nōdū in malo callū duxerint, nōdū fœdus rumor ex scelere cōtractus sit. Hos porrecta manu facile domus erigit Iesus, tegēs etiā illorū turpitudinē, et pudori cōsulens. Cæterū uiduæ filiā excitauit maiore negocio. Iam cadauer efferebatur ad sepulchrū, in tpe uero factus obuius dominus, cōmotus mulierculæ lachrymis, iubet sisti loculum, erigit adolescētē. Is primū residet, mox loq̄tur, mox exilit ē loculo, ac matri redditur. Hi nimirum sunt, q̄ eo p̄gressi sunt ī uitijs, ut nec infamia reuocari potuerint à peccādo: hi p̄ publicā poenitentia p̄ualatū reuocātur ad uitā. Residet enī, qui peccare desinēs, erigit sese ad p̄positū uitæ melioris. Loq̄tur, qui confessus suā turpitudinē, agnoscit dei misericordiā. Redditur uiuus matri, q̄ p̄actis remedijs, restituitur ecclesiæ cōmunioni. Lazarus aut̄ iā fœtebat in monumento. Tantū defletur à desp̄antibus sororibus et amicis, hic Iesus iubet ostēdi sepulchrū, lachrymatur, in

MINI CONCIO D. ERASMI.

fremit & turbatur spū, iubet tolli saxū, magno cla-
 more iubet pdire foras, pdit, sed obuinctus, soluitur
 atq; ita demū redditur sororibus. Nō magnū erat do-
 mino suscitare cadauer quatrduanū, maius ē excita-
 re peccatorē, q̄ iā annis. XL. i oī turpitudinis genere
 nō uixit, sed cōputruit. Puer, inqt, cētū annorū mori **Esa. 65.**
 etur, & peccator. C. annorū maledictus erit. Et hūc
 dignabitur suscitare dominus Iesus, mō tādē audiāt
 uocantē. Quotidie clamat, surge puella, surge adole-
 scēs, Lazare ueni foras. Sed heu pleriq; plusq̄ mor-
 tui, nō audiūt uocē reuocātis i uitā. Quid aut̄ est audi-
 re nisi credere? Incredulitas obturat aures impiorū,
 quo minus uox scripturæ diuinæ penetret in animos.
 Rogemus domini misericordiā, dignetur itēdere uo-
 cē suā oīpotentē, talibusq; miseris ac deploratis occi-
 nere: Surde & mute spūs, ego præcipio tibi, exi ab **Marci. 9.**
 eo, et amplius ne itroeas. Iā quo rectius p̄spicias q̄ pa-
 rata sit misericordia domini resipiscēti, audi David:
 Dixi, cōfitebor aduersum me iniustitiā meā domino, **Psal. 36**
 et tu remisisti i pietatē peccati. Nondū cōfesso, sed tā-
 tū meditāti cōfessionē occurrit misericordia. Ingemi-
 sce, cōfiteri, sed corā domino. Multi ingemiscūt apd'
 hoīes, plorāt apud hoīes, confitētur apd' hoīes, scin-
 dunt uestes, sed apd' hoīes: induūt ciliciū, aspgunt ca-
 piti cinerē, sed apd' hoīes. Quæ si fiāt apd' deū, hoc
 est, ex toto corde, ex sincero affectu, nō cessat miseri-
 cordia domini. Scindite, inquit, corda uestra et non
 d 4 uesti-

DE MISERICORDIA DO-

Psal. 50.

Psal. 94.

Ibi. 94.

Osee. 14.

Iohelis. 2.

uestimenta uestra. Nam cor cōtritum & humiliatū deus non despiciet. Ploremus, inqt psalmographus, corā domino, qui fecit nos. Multi ieiunāt, sed non eo ieiunio qđ uult dominus: multi cōmutant amiētū, at non cōmutant affectū. Et tamē incidit, ut hęc quoq; sint apud hoīes faciēda, ut quos nostra malitia puocauit ad peccandū, eos ad resipiscendū reuocet pœnitentia. Sed hęc inutiliter fiūt apud hoīes, nisi prius fiāt in oculis dei. Cōfessus est Iudas peccatū suū, sed apud Phariseos: si cōfessus fuisset domino, statim cōplexa fuisset eū clemētissima domini misericordia. Et quo gratior sit domino nostra confessio, Osee ppheta cōfessionis etiā formā nobis dicit: Tollite, inquit, uobiscū uerba, & reuertimini ad dominum, & dicite ei, omnē aufer iniquitatē, & accipe bonū, & reddemus uitulos labiorū nostrorū. Reuertamur & nos q̄ multis modis aberrauimus ad eū, q̄ solus tollit peccata mūdi, q̄ p nostris peccatis effudit pretiosū sanguinē, dicamus illi: Aufer a nobis oē malū, qđ ppetrauimus. Gratisne? Et accipe bonū, qđ bonū? uitulos labiorū nostrorū. Agemus gratias tuę misericordię, cui debebimus quicqđ post lapsum boni gesserimus, auferes à nobis qđ nostrū ē, & accipies à nobis qđ tuū ē. Vide uero q̄ huic cōcinit ppheta Iohel, eandē snām alijs uerbis referēs, siquidē apud hunc deus dira cōminatus his q̄ negligenter oblatā ipsius misericordiā, sic infert: Cōuertimini ad deū uestrū, quia be-

MINI CONCIO D. ERASMI

quia benignus & misericors ē, patiēs & multae mi-
 sericordiae, & praestabilis, siue ut Graeci codices ha-
 bent, μετανοῶν, hoc est, poenitēs sup malitia. Deij-
 cit te magnitudo criminū, sed erigat magnitudo mi-
 sericordiae diuinae, cā uide quot modis exaggeret p-
 pheta. Benignus est, p quo septuaginta uerterant,
 ελεήμων, hoc ē, misericors. Id q̄q̄ satis erat, ne de-
 speraremus ueniā, addit, & miserator, qd' septuagi-
 ta, οὐκτιςμων, ut itelligamus illū nostris malis eti-
 am indolescere, nō solū succurrere. Nec hoc cōtētus,
 addit patiens, qd' significātius Graece dicitur, μα-
 κρόθυμος, hoc ē, leni aīo, minimeq; celer ad uīdictā,
 quē admodū hūana misericordia facile uertitur in in-
 dignationē. Et adhuc desperas o peccator. Audi igi-
 tur qd' sequitur, & multae misericordiae, qd' Graecis
 est, πολυέλεος. Si mltā sunt peccata, ne diffide, ml-
 ta ē misericordia. Quid nūc supest, nisi ut cōuertā-
 ris & adeas inuitantē? Sed terrēt misericordiae sup-
 plicij, audi & respira, & praestabilis super malitia.
 Incertū q̄re qd' septuaginta uerterāt, μετανοῶν, hoc
 ē poenitēs, diuus Hiero. uerterit praestabilis, nā Lati-
 nis praestabile dicitur, qd' praestari, hoc ē, effici pōt:
 malitias autē dixit, afflictiones quae nostris peccatis
 debebātur. Aufert peccata, remittit aeternā poenam
 cōmeritā. Quid igitur supest? nihil, nisi ut agnoscas
 dei misericordiā. Nimirū hoc ē, qd' sequitur apud Io-
 helē. Et dimittet post se benedictionē, sacrificiū & li-
 d s bamen

DE MISERICORDIA DO-

bamē domīo deo nostro. Videlicet hoc erat qđ Osee
 dixit: uirtulos labiorū, id ē, sacrificiū laudis & gratē
 arū actiōis. Si quis grauius ac frequēter offendisset
 hominē, qđ difficilis recōciliatio, qđ memor iniuriarū
 animus, qđ tarde senescit ira, qđ facilis quauis ex causa
 relapsus ad ueterē similitatē, qđ morose exigitur offē
 se pēsatio: & tamē si sic quoq; recipiūt in gratiā, cle
 mētes uocātur. Deus toties offensus ultro puocat ad
 pñiam, iuuuat ad ueniā, remittit minas, cōdonat ge
 hēnæ pōnā, offert p supplicio benignitatē, & adeo
 nō auertit sese à resipiscente pctōre, ut ultro etiā oc
 currat reuertēti, & obuijs (ut aiūt) uulnis excipiat cō
 uersū. Nimirū hoc ē qđ apud Zachariā pollicetur:
 Cōuertimī ad me dicit dominus exercitūū, & cōuert
 tar ad uos dicit dominus exercitūū. Quid ē: cōverti
 mini ad me? agnoscite uestrā miseriā & expetite me
 am misericordiā. Quid est, & ego cōuertar ad uos?
 Illico ex uindice factus opitulator, adiuuabo conatus
 uestros, ut quod uestris uiribus nō potestis efficere,
 meo fauore consequamini. Nemo potest salubriter
 odisse peccata sua, nisi deus dederit, nisi auferat cor
 lapideū & inserat cor carneū: nisi p corde polluto
 creet in nobis cor mundū: nisi pro spū prauo, spiritū
 rectū innouet in uisceribus nostris. Sed quur hęc opa
 mihi sumitur in recēsendis aliquot ueteris scripturæ
 locis, qđ declarēt admirabilē domini misericordiam?
 Tota ueteris instrumēti scriptura undiq; nobis præ
 dicat, occi

Zacha. I.

MINI CONCIO D. ERASMI.

dicat, occidit, i culcat dei misericordiam. Et ubi sunt illi
 phrenetici uerius quam heretici, qui duos ex uno faciunt
 deos, alterum ueteris testamenti, qui tantum iustus fuerit, non
 etiam bonus: alterum noui, qui tantum bonus fuerit, iustus
 non item, non saltim illam audiere cantionem quae toties itera-
 tur in Psalmis: Confitemini domino quoniam bonus, quo Psal. 117.
 misericordia eius? Vbi uasanus Mani-
 chaeus qui docuit eum, qui nobis tam amater locutus est per
 prophetas, quibus: Mosi legem condidit, non fuisse uerum deum, sed
 unum e noxijs demonibus? Idem deus est utriusque legis,
 eadem ueritas, eadem misericordia per Iesum Christum domi-
 num nostrum, nisi quod in Mosi lege sunt umbrae, in euange-
 lio ueritas: in illa promissio, hic exhibitio: ibi multa et
 magna misericordia erga Iudaeos, hic totus ille mise-
 ricordiae fons, uel mare potius exuberavit in omnes totius
 orbis nationes, inundatione sua plures et profligans omnia
 mortaliu mala. Hoc uidelicet erat illud felix diluuium
 misericordiae, uetus illud diluuium seruatis paucis op-
 pressit peccatores: hoc salutare diluuium, deletis crimini-
 bus seruat omnes credentes filio dei. Qui in ueteris testa-
 menti libris respiscitibus Hebraeis promittit ueniam, idem
 praeses in euangelio clamat omnibus: Venite ad me omnes, qui la Mathaei. 11.
 boratis et onerati estis, et ego reficiam uos. Tollite
 iugum meum super uos, et inuenietis requiem animabus uestris.
 Iugum enim meum suauis est, et onus meum leue. Relege etiam
 Christi uitam, quod aliud uides quam perpetuam in omnes misericordiam?
 gratis sanabat egrotos, pauit famelicos, subleua-
 uit periclitantes, mundabat leprosos, caecis impar-

DE MISERICORDIA DO-

tijit lucē, debiles & mācos restituit, dæmonia p̄fligat
uit, mortuos restituit, p̄nitētes absoluit. Rursus ex-
cute doctrinā illius uniuersā, q̄d aliud respicit, q̄ imē-
sam dei misericordiā? Quot parabolis rē eandē in-
culcat animis nostris, ne q̄ posset elabi. Quid enī ali-
ud agit parabola de oue reuecta hūeris pastoris, de
drachma p̄dita & inuēta, de sanis q̄bus nō est opus
medico, de seruo cui donatū est oē debitū, rursus de
sc̄eneratore q̄ donauit utrisq; debitoribus, de publi-
cano & pharisæo, de uiatore saucio, quē Samarita-
nus curat, de œconomo benigno in debitores, fraudu-
lētō in dominū: de filio p̄digo recepto? Quin ipsum
euāgelij uocabulū, nōne statim misericordiā pollice-
tur? Quid pollicetur? Cæcis lucē, captiuis remissio-
nē, cōfractis restitutionē, breuiter annū acceptabilē
domino, qui nihil aliud sitit q̄ salutē hominū. Iam ip-
sum nomē Iesu: hoc ē, seruatoris, quid aliud pollice-
tur peccatori, q̄ salutē & misericordiā? Si iudicē p̄-
fessus uenisset, erat quur sibi quisq; formidaret, nūc
seruatorē audis, & desperas salutē? Deniq; quo cer-
tior esset fiducia salutis, quoniā iucredibile uideri po-
terat sanguine hircorū ac uitulorū expiari tantā ler-
nā criminū, quibus inquinatū erat genus hūanū uni-
uersū, ipse dei filius cōscendit arā crucis, ac p̄ nostris
peccatis imolauit seipsū uictimā efficacē oībus omni-
um peccatis expiādis. Atq; in ipsa cruce p̄dēs orat
p̄ crucifixoribus, pro cōuitiātibus & insultantibus,
& tu pu-

MĪNĪ CŌNCĪO D. ERĀSMĪ

Et tu putas negaturū ueniā agnoscēti peccatū tuū,
 Et īplorāti misericordiā? Cōfide misericordi, et ex
 perieris misericordiā, fides nihil nō impetrat à Chri
 sto. Quī diffidit medico, sibi obstat, quo minus recipi
 at sanitatē. In tātū uero nō auersatur preces misero
 rū ad se clamātiū deus, ut alienæ quoq; precatiōi, si
 mō adsit fiducia, tribuat misericordiā: Clamat Cana
 næa, et sanatur filia: cōfidit Cēturio, et restituitur
 famulus: rogat Archisynagogus, et reuiuiscit filia:
 deprecatur pater, et filius à pessimō dæmonio libe
 ratur. Clamant apli: Domine serua nos, perimus, et **Mat. 8.**
 seruātur oēs. In multis nō expectauit preces oris, ui
 det fidē haiulorū, et dicit palytico: Cōfide fili, remit **Mat. 9.**
 tūtur tibi peccata. Tantū plorat mater et comites,
 et surgit extinctus adolescēs, tātū lachrymātur Mar
 tha et Maria, et reuiuiscit Lazarus, plorat Ma
 ria peccatrix, ungit et osculatur, et audit: Remit- **Luce. 7.**
 tūtur tibi pēā. Satis rogat, q̄ morbū agnoscit: uehe
 mēter rogat, q̄ plorat et cōfidit. Mulier profluuio
 sanguis obnoxia furtim cōtingit uestē Iesu, et ilico
 sensit uim prodeūtis misericordiæ. Multos itē alios sa
 natos legimus cōtactis uestibus Iesu. Adeo nusq̄ nō ē
 parata illius misericordia, et ad quāuis occasionē
 subleuat miseros. Si nō audes cōpellare Iesū, si nō po
 tes cōtingere Iesū, saltē furtī cōtinge fimbriā, adito
 sanctū aliquē in quo relucet pietas ista, ut suis preci
 bus te cōmēdet misericordi domīo. Per hos enī exe
 rit sepe

DE MISERICORDIA DO-

rit saepe uirtutē suā, undiq; patus ad cōferendā oī-
 bus salutē. In hoc uenerat, hic erat cibus quo pasce-
 batur, ut pētōres adduceret ad pñiam. Quin & in
 Genesi quā ipij sceleribus suis puocassent irā domi-
 ni, tamē ad preces Abrahæ tot ciuitatibus exitio de-
 uotis ueniā daturus erat dominus, si decē ibi iustos i-
 uenire cōtigisset. Cōmeruerat īterniciōe deleri ppl's
 Isracliticus, & dominus ad unius Mosi preces cohi-
 bet uindicē gladiū. O cæcos, o īgratos, q tā obuiā, tā
 ubiq; patā domini misericordiā negligūt, sed infeli-
 ciores q desperāt qđ ulro, qđ gratis offertur. Faci-
 le placatur, q nolēs ulciscitur. Quid enī aliud sonat
 illa uox: Et qre moriemini domus Israel? Rursum ali-
 bi deplorat, qđ expāderit manus suas tota die ad po-
 pulū incredulū & cōtradicētē. Iterū apđ Michæā:
 Ppl'e meus qđ feci tibi, aut qđ molestus fui tibi, respō-
 de mihi? Silr apud Esaiā: Quid ē qđ ultra debuif a-
 cere uineæ meæ, & nō feci ei? Dominus nihil nō fa-
 cit, ut nos seruet, & nos uolētes abijcimus spem salu-
 tis? In euāgelio lachrymis etiā psequitur Hierosoly-
 mā, q sibi p̄tinacia peccādi exitiū accersebat. Quo-
 ties, inqt, uolui cōgregare te, sicut gallina cōgregat
 pullos suos sub alas, & noluistis? Dominus clemētissi-
 mus plorat, qđ nō liceat seruare miseros, & nos illi
 diffidimus, q̄si seruare nolit? In euāgelio tota domus
 pstrepit gaudio, qđ filius q mortuus fuerat, reuixe-
 rit: q perierat, receptus sit. Pater ille bonus cohorta-
 tur totū

Ezech. 18.

Mich. 6.

Esa. 5.

Luce. 13.

MINI CONCIO D. ERASMI.

Cur totū angelorū ac sanctorū coetū ad cōmune gau-
diū, qđ unus peccator reductus sit ad pñiam: & tu
miser desperas, & tibi salutē inuidēs, & domino tā-
ingēs gaudiū? Quē cruciat peccatorū interitus, quē
exhilarat ī piorū cōuersio, eū credimus negaturū ue-
niā resipiscētibus? Vocat oēs ad nuptiale cōuiuium,
uult ī pleri domū suā, etiā cecos & claudos cōpellit
ītrare. Quid tu restitas miser? Quur nō potes auelli
ā porcorū siliqs? Quur pugnas aduersus misericor-
diā domini? Sapia dei Christus ē. Ea iuxta Solomō ē **Prouer. 1.**
egressa domū paternā, uenit in mundū, foris prae-
dicat, & in plateis dat uocē suā, in capite turbarū cla-
mitat, in foribus portarū urbis pfert uerba sua, di-
cēs: Vsq; quo paruuli diligitis infantiā, & stulti ea q̄
sibi sunt noxia cupiēt, & imprudētes odio habebūt
scīam? Cōuertimini ad correptionē meā. En pferā
uobis spiritū meū, & ostēdā uobis uerba mea. Quid
est stultius, q̄ ob res fluxas ac momentaneas priuari ī
bonis eternis? Quid sapiētius, quā breui tolerantia
lucrifacere ī mortalitatē? Desipiūt igitur oēs q̄ pse-
uerāt in pctis: sapiūt quitā in melius cōmutāt. Quā-
tis laboribus scrutamur rē uilissimā in metallis, &
tātū thesaurū oblatū & gratis oblatū aspernamur,
aut qđ stultius ē, desperamus? Diues est in misericor-
dia deus. Opū humanarū thesaurus exhauritur lar-
giendo: misericordiae thesaurus non potest exhau-
riri. Ad dam & illud, quo magis adimam omni-
bus ueniā

DE MISERICORDIA DO-

bus ueniae desperationē. Obstrinxit homini deus suam fidem, nec ut ait Paulus, seipsum abnegare potest. Non recusat argui, si quod pollicitus est, non praestiterit. Sic enim loquitur apud Esaiam populo undique contaminato: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum uestrarum ab oculis meis, quescite agere puerse, discite benefacere, quaerite iudicium, subuenite oppresso, iudicato pupillo, defendite uiduam, et uenite et arguite me, dicit dominus. Audis peccator, quod aliud requirit abs te misericors dominus, nisi uitae mutationem? Et ne quod deiciat animum tuum flagitiorum enormitas, audi paratam omnium ueniam: Si fuerint, inquit, peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: et si fuerint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. Si uolueritis et audieritis me, bona terrae comedetis. Quis tam demens, qui nolit seruari? Quid facilius quam audire patrem amantissimum, nihil impantem, nisi quod ad nostram pertinet felicitatem? Si uolueritis, inquit, et audieritis. Nemo seruare potest inuitum. Salus autem per fidem, fides per auditum. Prope est sermo salutifer in corde tuo et in ore tuo. Tantum ne clauseris aures cordis. Iam si rex quaequam perduellionibus aut laesae maiestatis conuictis ita loqueretur: quicquid haecenus tetatum aut gestum est, totum condono, parata est omnibus uenia, modo posthac a simili facinore conuiescant: omne omnes fateatur prodigiosam principis misericordiam, qui nec in corpora fontium seuiat, nec bona fisco suo applicet? Deus autem etiam praemio

MINI CONCIO D. ERAS.

Mio inuitat ad correctionē uitæ. Bona, inqt, terræ comedetis. Prorsus enim indigni sunt ut fruantur huius mūdi bonis, q̄ largitorē oīm suis sceleribus offendūt. Sed q̄to munificētius ē, qđ nobis pmittit euangeliū: Dabo uobis cor nouū, dabo spūm nouū, p̄ quē ex mācipijs diaboli fietis filij dei, p̄ quē efficiemini mēbra filij mei unigeniti, p̄ quem succedetis in hæreditatem regni coelestis. Hic est, inquit, filius meus dilectus, ipsum audite. Quur ò Iudæe à ueritate aures auertens, cōuerteris ad fabulas Talmudicorū & Deuterotarū? Quur tu morosophe obturatis aduersus hūc doctorē auribus, Platonibus auscultas, & Aristotelibus? Quur infelix Eue p̄genies audis serpentem uanis p̄missis ad exitiū p̄licientē, & nō audis dei filiū ad æternæ felicitatis consortiū inuitantē? Pœnitentiā inqt agite, istat regnū coelorum. Filius pmittit, pater fideiubet, datur interim arrabo spiritus: & tu dubitas amplecti tantā felicitatē oblatā? Nec alia uox **Actu. 2.** est apostolorū, q̄ domini: Pœnitentiā agite, & baptizetur unusq̄sq; uestrū in noīe Iesu Christi, in remissionem peccatorū uestrorū, & accipietis donū spūs sancti. Ac mox: Seruamini à generatione ista praua, ut seruemini: relinqte uitā spurcā, scedā, miserā, et accipite uitā æternā. Accurrūt milites, publicani, meretrices, idololatræ, parricide, magi, lenones, incesti. Nullus excluditur, oībus ex æquo patet aditus ad misericordiā. Nō imputatur uita superior, mō pœniteat.

DE MISERICORDIA DO-

Ne uero putes hanc domini misericordiam, ultra bapti-
 smum non porrigi, quis Motanus a baptismo lapsus oc-
 cludat fores ecclesie, dominus nunquam occludit ostium re-
 gni coelestis. Datus est semel ingressus in ecclesiam per ba-
 ptismum, cuius typum gerit arca Noe, sed relicta est per
 dei misericordiam omnibus sancta post naufragium tabula,
 imo reditus in arcam per poenitentiam. Nec enim iteratur
 baptismus, quemadmodum nec mors Christi, sed superest
 aqua lachrymarum, qua iam exterguntur sordes crimi-
 num: superest niter salutaris contritionis, et herba Bo-
 rith. Oportebat quidem eos, quibus semel gratis condonata
 fuerunt omnia peccata, quique consepulti cum Christo per bap-
 tismum cum eodem resurrexerunt in uitae nouitate, perseuera-
 re in tanto dono, quod acceperant. At misericors et misera-
 tor dominus, non ignorans imbecillitatem humanae natu-
 ra, poenitentiae remedium usque ad finem uitae omnibus para-
 tum esse uoluit. Verum quoniam nulli certus est mortis di-
 es, uigilandum est omnibus, ne contendant dei bonitatem: sed
 si relapsi fuerint, statim properent ad remedium, prius quam
 morbus assuetudine reddatur in medicabilior. Quidam
 olim ingenti periculo differebant baptismum usque ad extre-
 mum uitae diem, quos alij clinicos, alij aspsos appella-
 bant, ueluti Christianos parum ynnouos: sed maiore
 periculo peccator progradat poenitentiae remedium, quod nus-
 quam non est paratum. Non semper adest baptistes, sed uel in-
 lecto cubans potes iniustitiam tuam confiteri domino,
 uitaeque correctioris propositum sumere. Non semper ad-
 est, qui

MINI CONCIO D. ERAS.

est, qui corpus abluat, semp adsunt lachrymæ, qbus
 abluas animæ sordes. Nec sine causa dubitatū est, an
 efficax esset ille baptismus, quo iam desperata uita,
 ac tantū non animam agentes aspergebātur, uerius
 q̄ tangebantur. Declarabant enim se perpetuo pecca-
 tuos fuisse, si perpetuo licuisset uiuere. Sed multo iu-
 stius dubitatū est à magnis uiris, an frugifera sit pœ-
 nitentia, quā studio dilatam, iam hinc exituri suscipi-
 unt, non suscepturi, nisi mors urgeret. Quemadmodū
 enim terra frequenter irrigata cœlesti pluuia, nec
 aliud proferens cultori suo, q̄ spinas & tribulos, exe-
 crabilis est & igni traditur: ita deus nōnunq̄ ob per-
 tinaciter spretam ipsius bonitatem, tradit cos in re-
 probum sensum. Quare consultissimum est fratres di-
 lectissimi, non in longum proferre correctionē uitæ,
 sed p̄tinus ad uocē inuitātis domini exuere ueterem
 hominem cum factis suis & cōcupiscentijs, ne toties
 non exauditus dominus, uicissim non audiat nos cla-
 mantes ad ipsum. Terribilis uox est, qua cōminatur
 his q̄ misericorditer uocantē nolunt audire. Quia in-
 quit, uocaui & renuistis: extēdi manū meam, & nō
 fuit qui aspiceret: despexistis oē cōsiliū meum, & **Prover. 1.**
 increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in interi-
 tu uestro ridebo et subsannabo, quū uobis id qd' time-
 batis aduenerit. Quū irruerit repētina calamitas, et
 interitus quasi tēpestas ingruerit, quum uenerit su-
 per uos tribulatio & angustia, tunc inuocabunt me,

5 2 & non

DE MISERICORDIA DŌ-

Psal. 100.

Eccle. 17.

Et non exaudiā. Mane cōsurgēt, Et nō inueniēt mē
eo q̄ exosam habuerint disciplinā, Et timorē domini
non suscepint, nec acq̄uerint consilio meo, Et detra-
xerint uniuersę correptioni meę. Varijs modis deus
corripit nos ut corrigat. Tandē ubi p̄tinacia nostra
uicit oīa remedia, destituit nos ut deploratos, p̄prio
que relinqt arbitrio. Quēadmodū medicus nihil non
exptus q̄cquid ars potest ad depellēdum morbū, ubi
uidet egrotū oīa pharmaca respuere, tandē illū suo
morbo relinqt, tanq̄ qui nolit uiuere. Misericordiā,
inqt, Et iudiciū cantabo tibi domine. Iudicij dies ma-
net oēs, posteaq̄ hanc uitā reliquerint. Quā diu di-
rat hęc uita, spes est misericordię. Ergo dū uiuis, im-
plora domini misericordiā. Verū qui agunt animā,
aut quos extrema senectus grauat, iam quodā mō ui-
uere desierunt. Audi sapientis Hebręi consiliū, quis-
quis ex die in diē trahis funiculū iniquitatis, nec finē
peccandi facis. Conuertere, inquit, ad dominum, Et
relinque peccata tua. Precare faciem domini, Et mi-
nue offendicula. Reuertere ad dominū, Et auertere
ab iniustitia tua, Et nimis odito execrationē: Et co-
gnosce iustitias Et iudicia dei, Et sta in sorte p̄posi-
tionis Et orationis altissimi dei, in partes uade secu-
li sancti cum uiuis Et dantibus confessionē deo. Non
demoreris in errore impiorū, ante mortem cōfiteri.
A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis ui-
uens, uiuus Et sanus confiteberis, Et laudabis deum,
Et glo-

MINI CONCIO D. ERASMI.

et gloriaberis in miserationibus eius, quæ magna misericordia domini, et propitiatio illius conuertentibus ad se. Audis paratam magnam dei misericordiam, sed si uiuus et sanus confitearis domino. Quid autem dicemus de his quibus corpore iam defecto ad peccandum, tamen non ponit animus peccandi libidinem: qui quæ ob corpus senio præmortuum, turpia patrare non possint, tamen nequiter dicere non desinunt? Quomodo uiui confitebuntur domino, quæ prius uiuere desierunt, quæ peccare? Quin et tu, cui floret ætas, quur in dies, menses, et annos progas uitæ correctionem? Si corpus tuum laboret hydrope, ac præsto esset, præsens certumque mali remedium, num diceres, anno proximo curabo morbum? Non sic desipescis scio, sed auidiissime properares ad sanitatem. Et in animi morbis tanto periculosioribus, cessas, recrastinas, comperedinas, imò in mortis diem salutem tuam profers? Et quis tibi sponsor est, uel in crastinum diem uicturum te? Hæc autem nequaquam eò spectant, ut cuiquam incutiamus ueniam desperationem, sed ut omnibus excutiamus sine fine peccandi securitatem. Est peccatum, quod nec in hoc seculo remittitur, nec in futuro. Auertat deus, ne quis nostrum eò usque feratur. Et ideo tutissimum est uitare peccatum. Proximum est, ut pertinens deleamus poenitentia, quod admissum est incogitatum. Cadit et iustus in die septies, sed resurgit: quantum hoc de leuioribus culpis dictum est. Et ideo frequenter atrociter comminatur in literis sacris dominus, ne fiducia patet ueniam subinde reuolu-

DE MISERICORDIA DO-

Amos. 2. 3.

mur in coenū flagitiorū. Nec enī ideo datū est poenitentiae pharmacū, ut uolentes pseueremus in morbo: sed ne q̄ forte recidit, peat in eternū. Apd' Amos frequenter intonat dominus, sup̄ tribus aut quatuor impietatibus: Nōne auersabor eos? Impietas ē cogitare malū. Hic p̄tinus erat resipiscendū, sed maior impietas est uelle p̄ficere, qd' cogitaris: saltē ab hoc gradu referēdus erat pes ad meliora. Grauiſſimum autē crimen est, qd' animo flagitiose destinaris turpiter p̄ficere. Nec hic resipiscimus, sed addimus quartā impietatē, in malis nostris ducentes consuetudinē, et mala malis accumulātes. Nōne hic merito iā auersetur nos dominus? Merito sanē, nisi misericordia illius superaret iustitiā eius. Vide qd post tā seuas minas sequitur apd' eundē p̄phetā. Hęc dicit dominus domui Israel: Querite me, et iuenietis, querite dominū et uenite. Audiamus dominū cōminantē, ne peccemus: audiamus reuocantē, ne despemus. Alioquē nobis, si qd p̄ p̄phetā cōminatur, faceret nobis: et post tertiā aut quartā impietatē auerteret à nobis suā misericordiā, ac nosmet nostrae uolūtati relinqueret. Imò cū plerisq; nostrū male ageretur, si post millesimā impietatem dominus auerteret faciē suā. Verū statū ut coepit seruire iustitia, īterpellat misericordia: Domine deus p̄pitius esto: obsecro, q̄s suscitabit Iacob, q̄a paruulus est? Et rursum: Domine deus q̄esce obsecro: q̄s suscitabit Iacob, q̄a paruulus ē? Sic agit causam imbecillitatis no-

Amos. 5.

MINI CONCIO D. ERASMI.

tis nostræ optima patrona misericordia. Nūc audi q̄
 parata sit uenia resipiscēti. Misertus ē, inqt, dominus
 sup hoc. Nō erit, dixit dominus. Vides q̄ prompta sit
 pœnitētia minitātis ultionē, si nos uere pœniteat ad
 missorū. Nō erit hoc, ait dominus. Obsecro, q̄ mater
 tā facile placatur filio suo? Itaq; quū dominū habea-
 mus tam placabilē, quū interpellatricē tā efficacē,
 quid est, quur aliqs sui desperās, uel ī uitijs p̄scueret,
 uel cū Iuda fugiat ad laqueū? Ob hoc ipsum dominus
 nostræ saluti modis oībus cōsulens, passus est summos
 ac p̄batissimos uiros in grauiā crimina p̄labi, ut ho-
 rum exēplo cōsolaretur & erigeret ad spem ueniæ.
 Quid ī libris sacris laudatius rege David? Rex erat,
 propheta erat, uir erat iuxta cor dei, ex huius stir-
 pe promissus erat Christus. At in quā foedū, quā
 multiplex crimen uir tantus prolapsus est? Audit à
 Nathan obiurgationem ac seuas minas domini. Da-
 uid autem totam hanc iram dei duobus uerbis uer-
 tit in misericordiā: Peccaui, inquit, domino: ac mox 2.Re.12.
 Nathan: Dominus quoq; trāstulit peccatū tuum, nō
 morieris. Prolixæ sunt minæ, ut corrigatur, sed quā
 expedita uox misericordiæ: Non morieris. Sic per Esa.38.
 Esaiam audit Ezechias: Morieris, & non uiues. 4.Re.20.
 Fleuit Ezechias fletu magno. Nondū propheta mor-
 tis denunciator egressus fuerat dimidium atrij, re-
 uocat illum domini misericordia: Reuerte, inquit,
 & dic Ezechia duci populi mei: Hæc dicit domi-

DE MISERICORDIA DO-

3. Reg. 21.

nus deus dauid patris tui, audiui preces tuas, & uidi lachrymā tuam, & sanauit te. Die ab hinc tertio ascendes tēplū domini. De Achab hoc testatur liber Regū tertius: Nō fuit alter talis sicut Achab, quē datus ē ut faceret malū in cōspectu domini. Et hic audit, occidisti, insup & possedisti. Siquidē occiso Naboth occuparat illius uineā, ille uero tandē territus atrocibus minis scidit uestimēta sua, & operuit cilicio carnē suā, ieiunauitq; & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite. Durus erat Achab, sēpe contēpserat obiurgātē dominū, scelera sceleribus ac cumularat, & tandē terretur metu malorū iminentiū potius q̄ resipiscit: & tamē imēse misericordiæ dominus loquitur Heliae: Nōne uidisti hūiliatū Achab corā me, quia igitur hūiliatus ē mea causa, nō iducā malū in diebus eius. Si tāta uis est falsæ pñæ, ut gladiū ultorē extorq̄at ē manu dei, qd faciet animus uere mutatus in diuersū affectū, iāq; non metu supplij, sed amore dei detestans qd̄ admisit? Hoc consilio passus ē & Petrū, quē destinarat ecclīæ suæ p̄cipē, insigniter labi. Tātū fleuit, & misericordiā est cōsequutus. Quū huic tradit oues suas, p̄ qbus mortuus fuerat, pascēdas, nū exprobrat illi crimē ter abiurati domini? Nequaq; iā enī totū hoc sic erat dilutū lachrymis, ut ne uestigiū qdē remāeret in mēoria clemētis domini. Prostratus ē Paulus ecclesiæ dominicæ p̄secutor, & factus ē doctor gētīū. Habemus magna
exempla

MINI CONCIO D. ERASMI

exēpla peccātiū, habemus & poenitētiū, nō oportet
 cuiusq̄ exēplo puocari ad peccādū, ne tētemus domi
 nū, sed si q̄s pctō fuerit circūuētus, habet exēpla poe
 nitētiæ ne desperet. Præpostere uero faciunt q̄ quos
 sequuti sunt peccātes, eosdē nolūt seq̄ pñiam agētes.
 Quot sunt principes q̄ suis adulterijs & homicidijs
 blādiūtur exēplo David? Quanq̄ in David extiterāt
 alioq̄ tot egregiæ uirtutes, ut crimē hoc posset illa-
 rū pēsatiōe cōdonari: sed utinā quēadmodū sequun-
 tur errantē, ita sequātur & poenitentē. Ipse pecca-
 tū suū traduxit p̄ uniuersas orbis natiōes, ac spretis
 aulæ delicijs p̄ purpura sumit ciliciū, cinerē tāq̄ pa-
 nē comedit, & poculū suū miscet fletu, lauat singulis
 noctibus lectū suū lachrymis, & stratū suū fletu ri-
 gat. Nec puduit illū oībus pctōribus dictare ac præ-
 cinere carmē pñiæ: Misere mei deus scđm magnā Psal. 50.
 misericordiā tuā. Et scđm multitudinē miserationum
 tuarū dele iniq̄tatē meā. Iudex erat, & p̄nunciaue-
 rat aduersus seipsum sn̄iam capitalē. Nā uehementer
 indignās: Viuit, inq̄t, dominus, q̄a filius mortis est q̄ 2. Reg. 12.
 fecit rē hāc. Nō potuit euidentius cōdēnari q̄ uoce p̄-
 pria. Deus erat iudex, & tamē ueluti uersa p̄sona de-
 tulit ipsi reo iudiciū. Captus ē iudex, & uicit q̄ detu-
 lit iudiciū, uictus ē feliciter David, uicit misericordi-
 ter deus, dū pctōrē sui oblitū ipsi ostēdit. Antea ceu
 uictor ac temulētus infelici p̄spitate, fruebatur ad-
 amata muliere, fruebatur dulcissimo puero, uerum

e s ubi cōuer

DE MISERICORDIA DO-

ubi cōuersus esset ad dominū, tū demū uidit ubi fuisset, & qd esset inter iustū & iniustū, quēadmodum docet alia prophetia. Quū peccator ex aīo agnoscitur turpitudinē suā, se seq; dignū supplicio fatetur, tunc iustificatur dominus, & uincit quū iudicatur, hoc ē, quū iudiciū defert homini uelut ipsi iudicandus. Ceterum qui suā iustitiā constituūt, deū quodāmodo faciunt iniustū & mendacē, qui misericordiā suā agnoscere uult in oībus, & gaudet nostrā iniustitiā in suam gloriā uertere: dū ubi exuberauit peccatū, ibi exuberat illius gratuita beneficentia. Non sic ille uetus Adā, sed appellatus ad confessionē reijcit culpam in uxorē. Itidē illa prouocata ad confessionē, cōfert crimen in serpentē. Si nouissent dicere canticū Dauid: *Miserere mei deus, nō exulassent ē paradiso.* Ab his maioribus nō degenerans Caim, quid dicit ad poenitentia puocatus à domino: *Num ego sum custos fratris mei?* Si dixisset, *peccaui, miserere:* & si dixisset ex animo, parata erat dei misericordia. Est dolor iuxta carnē, qui mortē parit, qualis erat Iudæ: sed rursus est dolor secundū deū, qui salutē adfert & solidum gaudiū. Paulus tenere diligens oēs suos, tamen gaudet quod Corinthios in huiusmodi dolorē cōiecerit, damnato eo, qui rē habuerat cū uxore patris, siquidē ex hmōi dolore uelut ex amaro pharmaco sequitur ppetuū gaudiū. Et interī certa salutis spes admixta pniē tēperat doloris amaritudinē. Ita Dauid
quū inge-

Psal. 50.

Gene. 4.

MINI CONCIO D. ERASMI.

Quū ingenue cōfessus esset peccatū suū, ac cōmeritā
 dei uindictā, audi quantū spei cōceperit ex misericor-
 dia domini. Aspoges me, inquit, domine hyssopo & mū Psal. 50.
 dabor, lauabis me, & sup niuē dealbabor. Nō ex su-
 is benefactis, sed ex aspersione sanguis agni imaculati
 pollicetur sibi munditiē, quūq; agnoscat sese ex ute-
 ro matris sordibus inquinatū, tamē ex hoc lauacro
 sperat candorē innocētiæ, cui cedat etiā cādor niuis.
 Nec solū sperat rediturā innocentia, uerū etiā pñæ
 mœrorē uertendū in spūale gaudiū. Auditui, inqt,
 meo dabis gaudiū & letitiā, & exultabūt ossa hu-
 miliata. Redde mihi letitiā salutaris tui, & spiritu
 principali cōfirma me. O mirā peccatoris fiducia,
 etiā amplius quiddā sibi promittit: Et exultabit, in-
 quit, lingua mea iustitiā tuā. Domine labia mea ape-
 ries, & os meā annunciabit laudē tuā. Expertus tan-
 tam domini misericordiā, hortabitur & alios ut re-
 sipiscāt. Ita dominus Petro: Et tu cōuersus aliquādo Lucæ. 22.
 cōfirma frēs tuos. Perierat Dauid, si iustitiæ sese cō-
 misisset, sed hac pte inferior appellauit misericordi-
 am: & ideo misericordias domini cantat in eternū.
 Qui litē agūt apud hoīes, quoties de causa periclitā-
 tur, si queāt, appellāt aliud tribunal, q̄q̄ incerti an il-
 lic sint expturi iudicē æqorē. Neq; enī raro fit, ut q̄
 appellauit, suo malo appellarit. Nobis aut charissi-
 mi, longe tutissimū est, non cōtendere cū iustitia dei,
 hoc est, non iactare aduersus stimulum calces, sed
 protinus appellare tribunal misericordiæ. Et in hu-

DE MISERICORDIA DO-

manis quidē iudicijs nihil aiūt esse tutius, q̄ si quo li-
ceat fūco p̄negare crimē intentatū, & rhetores mi-
serrimū cause statū esse docēt, quā uocāt deprecati-
onē, quū reus dicit, peccaui, ignosce. Hic cōtra nihil
tutius q̄ ultro cōfiteri, quicq̄d admissum ē, & iplora-
re iudicis misericordiam. Huc quū in oībus sacris li-
bris nos tā amanter puocet diuina bonitas, huc quū
tot insigniū uirorū exēpla cohortētur, quur inueni-
tur q̄ sui desperās malit in malis cōsenescere? In deo,
qui simplicissime naturæ ē, nihil ē, q̄d cū alio pugnet
& tamē si spectemus ea, quæ nobis eueniūt, uidetur
certamē esse inter dei iustitiā & eius misericordiā.
Iustitia uocat ad poenā, sed misericordia iuxta Iaco-
bi dictū, κατὰ κενὴ χάρις ἢ κρισίως, hoc est, exul-
tat aduersus iudiciū ueluti uictrix. Quis unq̄ occla-
mauit, Iesu miserere: quin ilico misericordiā sit ade-
ptus? Clamat Cananæa, miserere domine, & sana-
tur filia. Clamet & unusquisq; peccator, miserere
domine, & sanabitur aīa. Clamat mēdicus ille cæ-
cus, miserere fili Dauid, & abiecto palliolo recipit
oculos. Clamemus & nos, miserere Iesu fili dei, cla-
memus forti er & cōstanter inter medias obstrepē-
tiū malarū cogitationū turbas, & ex huius mundi
mēdicis faciet regni cœlestis hæredes. Quisquis am-
bit huius uitæ cōmoda, cæcus est, mēdicus est, in sordi-
do pallio stipē rogat a populo. Qui regnū ambiūt,
etiā si rē magnā ambire uidētur, nihil aliud quā sti-
pem mise-

IACO. 2.

MINI CONCIO D. ERASMI.

hæm misere mēdicant à turba. Qui uenātur honores
& quālibet amplas dignitates, populo occlamāt, mi-
seremini, date stipē. At si quis acclamet: Iesu domine
miserere, paratus est ille dare nobis seipsum. Restat
dominus, uocat ad se, quin accurris infelix? quur ces-
sas in pānis tuis infelicibus? Patet ara misericordiæ,
& tu te uertis ad uincula demētia. Aperitur asylū
diuinæ clemētia, & tu pfugis in barathrū infelicis
desperationis. Seruator porrigit tibi manum, & tu
auertis uultū. Reseratur tibi coelū, & tu te proripis
ad precipitiū. Aperitur tibi diuinæ bonitatis gremi-
um, & tu fugis ad infelicē laqueum. Latro audit in
cruce, hodie mecū eris in paradiso, & tu te ipsum ad-
dicas gehēnæ. Sed iam tēpus est ut absoluā qđ po-
stremo loco sum pollicitus, quibus modis potissimum
extorquēda sit dei misericordia. Nā de precibus, la-
chrymis, ieiunio, cilicio, cinere, hoc est, de corde con-
trito iā sparsim dictū est in tota orōne, atq; hæc qui-
dem impetrant dei misericordiā: ceterū beneficen-
tia in pximū, extorquet etiā, ut ita loquar. Qualem
quisq; uult esse deū in se, talē se præbeat pximo suo.
Græcorū prouerbio dicitur, gratia gratiā parere:
apud nos uero misericordia parit misericordiā. Da **Luce. 6.**
te & dabitur uobis: Remittite, & remittetur uo-
bis: & qua mensura mēsi fueritis pximo, eadē deus
metietur uobis. Misericordiā aut siue eleemosynam
appello, nō solum quādo remittitur uindicta, aut sub-
leuatur

DE MISERICORDIA DO-

Luca. 6.

leuatur egestas pximi, sed officiū quodcūq; qđ pio animo cōfertur in fratrem. Qui docet errantē, qđ corripit delinquentē, nōnunq; & qui uerberibus castigat peccantē, si id faciat Christiano affectu, misericordiam confert in proximū: qui exhortatur cessantes, qui consolatur afflictos, qui in spem erigit desperantes, misericors est in proximū suū, & misericordiam dei uel pensat uel prouocat. Neq; uero cōuenit Christianorū misericordiam esse uulgarē, mēdico stipem dat etiā ethnicus, amico periclitātī succurrit etiam quilibet, errata quēdā cōdonant etiā gentes. Qualē oporteat esse nostram misericordiam docet euangelium: Estote misericordes, ut sitis filij patris uestri, qui in cœlis est. Si uulgaris est dei in nos misericordia, sufficiat nobis & in proximū uulgaris misericordia. Quod si ille solem suū iubet oriri sup bonos & malos, & tam diuitē huius mūdi prouentū patitur esse cōmunem pijs & impijs, si uolumus illius germāi uideri filij, simus & nos benefici, nō solū in amicos, cognatos & bene meritos, sed etiam in alienos, etiam in inimicos ac male meritos. Si deus p̄ nobis idololatri ac gehēnæ filijs unicū filiū suum tradidit, magnum uidetur si nos uicissim in inimicū officiū cōferimus, qui uel ob hoc frater ē, qđ homo est? Et si dominus iustus pro peccatis nostris semetipsum imolauit in ara crucis, magnū uidetur, si pximo remittimus iniuriā? Qua frōte peccator clamat: misere
rere mei

MINI CONCIO D. ERASMI.

Vere mei deus, q̄ fratri suo negat misericordiā? Nōne
 is merito audiet illud ex euāgelio: Serue neq̄, omne **Mat. 18.**
 debitū remisi tibi, nōne oportuit & te misereri con-
 serui tui? Quicqd̄ beneficentiā cōtulerimus in pro-
 ximū, id dominus patitur sibi imputari, quū nullius
 egeat: & quanq̄ quicqd̄ in frēs nostros collocare pos-
 sumus officij, id totū cumulatissime collocatū ē pri-
 us in nos à deo, tamē p̄inde q̄si nostris in pximū be-
 nefactis obstringatur, pollicetur se cū fœnore multo
 repositurū mensurā bonā, confertā & coagitatam.
 Annō est bona mensura, quū pro paupere collecto
 hospitiō dominus te recipit in regnū cœleste? Opti-
 ma ditescendi ratio est, huiusmodi benignitate pau-
 perescere. Prudentes huius mūdi nō sinūt pecuniam
 suam in scrinijs ociosam esse, sed apud mēsarios depo-
 nūt, ut pariat usurā. Qui cœlestibus bonis uolunt di-
 tescere, cum hoc liberalissimo fœneratore rē habe-
 ant. Beatos appellamus diuites, & in euāgelio bea- **Mat. 5.**
 ti dicūtur misericordes, quoniā ipsi misericordiā cō-
 sequētur. Fœneratur, inquit, sapiēs ille Hebræus, do **Prouer. 19.**
 mino, qui miseretur paupis, & uicissitudinē suā red-
 det ei. Et p̄pheta: Peccata, inquit, tua elemosynis re **Danic. 4.**
 dime, quoniā ut ait ap̄lorū p̄iceps: Caritas operit **1. Pe. 4.**
 multitudinē p̄torū. Audis p̄mutationē, sed cū ingēti
 lucro. S̄l̄r & psaltes ille mysticus: Et̄s hō q̄ misere- **Psal. III.**
 tur & cōmodat. Fœnerat igitur deo q̄sq̄ amore dei
 beneficiū collocat in pximū. Audis mutuū, audis fœ-
 nerationē

DE MISERICORDIA DO-

1
2
3
3
4
Osee. 6.
Miche 6.
De illi. De bono
proximo
 nerationē, audis redēptionē. Quisq; laesit pximū, ob
 noxius ē illi, quē laesit: quisq; officio iuuat pximū, ob
 stringit illū quē afficit beneficio. Ne exige uindictā
 ab eo q; laesit, sed cū deo pmuta: cōdona pximo pau-
 ca leuāq; delicta, et deus ex pacto tibi donabit uni-
 uersa. Ne repete mercedē à pximo, cui benefeceris,
 sed à deo repose, q; erogaris, & ille pro t'parijs
 reponet aeterna. Varia sunt sacrificiorū genera, qui-
 bus placatur deus, hymni spūales, cātus, preces, uigi-
 lia, ieiunia, uilitas uestiū: sed nullū sacrificij genus ef-
 ficacius, q̄ misericordia in frēm. Ite, inqt dominus, et
 discite qd sit: Misericordiā uolo, et nō sacrificiū. Nō
 dānat sacrificia, sed oībus praefert misericordiā. Qd
 nos dominus Iesus ore suo docere dignatus ē in euāge-
 lio, id multo antē docuit p os Micheae pphetae. Quū
 enī dominus exprobrasset poplo suo inuincibilē ī ma-
 lis obstinatiā, populus anxius, quo pacto queat placa-
 re deum, merito tot sceleribus irritatū, ait: Quid di-
 gnū offerā domino? Curuabo genu deo excelsō. Nū
 qd illi offerā holocaustomata, et uitlos anniclos? Nū
 qd placari potest in milibus arietū, aut in multis mi-
 libus hircorū pinguiū? Nunqd dabo primogenitū me-
 um p scelere meo, fructum uētris mei p peccato ani-
 mae meae? Haetenus populus, intelligēs nullū ab hoīe
 sacrificiū imolari posse satis idoneū peccatis expian-
 dis, etiā si supra multa arietū milia, primogenitū fili-
 um, quo nihil habet charius, imolaret: sed indicat p-
pheta sa-

MINI CONCIO D. ERAS.

pheta sacrificiū efficacius, quo statim placetur ira dei. Indicabo tibi o homo, quod sit bonum, et quod dominus quaeratur a te: utique facere iudiciū, et diligere misericordiam, et sollicitū ambulare cum deo tuo. Quid est facere iudiciū? neminem ledere. Quid est facere misericordiam? Etiam in meritis benefacere. Paulus apostolus addit in super aliquo encomio misericordiae. Si tradidero, inquit, corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Magnam rem praestitit Abraham, qui proptus erat, unicum filium quem diligebat, immolare: sed plus praestiterit, si quis proprium corpus amore dei tradat incendio. Atque hoc quoque sacrificio gratior est charitas. Porro charitas in proximum quod aliud est, quam misericordia? Itaque quum omnes in omnibus assidue egeamus dei misericordia, perpetuo nobis studium esse debet, ut mutua misericordia nos invicem subleuemus, et alij aliorum onera gestantes invicem impleamus legem Christi, qui misericordiam exigit potius quam sacrificium, et suam nos misericordiam redimere vult misericordia collata in proximum. Verum ut gaudio gestit animus, quum repeto mecum, quanta sit in nos misericordia domini, quaeque eam nobis parabilem esse voluerit: ita ingens dolor oboritur cordi meo, quoties contempler, quam rarum sit inter Christianos misericordiae studium. Si vere misericordes essemus, etiam in Turcas se proferret nostra beneficentia, cogereremus carbones igneos in capita illorum, ut victi nostra bonitate, tandem accederent ad religionis consortium. Nunc Christiani Christianos bellis, latro-

f cinijs,

DE MISERICORDIA DO-

cinijs, furtis, rapinis, crudelius incessimus ac uexamus, quā nulla fera genus inimicū infestat. Si quæstū spe-
ctes, quod aliud quā mutuo laniatu uiuimus, piscium ritu? 2
Quis cōpendioli causa nō paratus est imponere fra-
tri suo, cuius egestati uel gratis debebat succurrere?
Nunc ex inopia fratris intenditur indicatura, mori-
tur frater inopia cibi. Quo maius uideo periculum,
hoc illi charius uēdo quod desiderat. Quā immitis
erga inferiores ferocia, quā inferiorū erga superio-
res rebellio, quā nusquam sincera charitas. Rixis, obtre-
ctationibus, sycophantijs plena sunt oīa. Nec solū le-
uē iniuriā atroci talione pēsamus, uerū etiā imerētes
ultra ledimus. Nec interī nobis uenit in mentem, quā
misericordiā dominus in nos effuderit: repetiturus uti
quod dedit, nisi quod accepimus, refundamus in pro-
ximū. Si queritis, inquit ppheta, quærite. Si quærimus
dei misericordiā, uere et ex animo quæramus. Cōuertē-
mini et uenite. Illa se cōuertet ad nos, si nos cōuertā-
mur ad illā. Venit ad nos dei misericordia, quū in ter-
ras descēderet dei filius: nos uicissim ueniamus ad il-
lam. Inclinat se dominus clementissimus, ut absoluat
adulterā: sed uicissim erigamus nos affectū nostrū ad
inclinantē se nobis. Primus gradus ē, abijcere mala.
Sic medici primū corpus inaniunt, ut post inserāt suc-
cos meliores. E uome et tu peccator ex animo tuo pra-
uas cupiditates, quæ militāt aduersus deū: libidinē, aua-
ritiā, luxū, arrogantiam, iracundiā. Quū persistēs in pec-
catis, implorat dei misericordiā, nōne p inde facit,

Esaiæ. 21.

MINI CONCIO D. ERASMI.

2
quasi hostis armatus gladiū & clypeum tenēs petat
pacē? Qui petit, accipit: q̄ quærit, inuenit: qui pulsat Matth. 7.
huic aperitur. Si petitis misericordiam, uere petite: si
quæritis, uere quærite: si pulsatis ostiū misericordiæ,
uere pulsate. Vultis exēplū uere petentis misericor
diæ? Recte petebat filius ille p̄fusor, sed iam relictis Luca. 15.
porcis, sed iā reuersus ad prēm: Pater peccaui in cœ
lo & corā te, fac me sicut unū ex mercenarijs tuis.
Iam audi publicanū, q̄ ob conscientia suorū criminū Ibid. 18.
non audet attollere oculos in cœlū, non audet p̄pius
accedere ad p̄pitiatorium, sed p̄cul stans, tundit pe
ctus suum, ac dicit: Domine p̄pitius esto mihi pecca
tori. Petit, q̄ mutatis in diuersum affectibus, p̄ temu
lento fit sobrius, p̄ ganeone castus, p̄ nepote t̄patus,
pro rapace beneficus, p̄ mendaci uerax, p̄ maledico
benedicus, p̄ fucato simplex, p̄ uindice mitis, p̄ cru
deli misericors. Pulsat aut, q̄ pia īprobitate ueluti uī
facit misericordiæ diuinæ, nunq̄ cessans misericordiā
exercere in p̄ximum. Clama domino: Miserere: sed 8
si uis audiri, fac ut illū uicissim audias. Clamat ille in
membris suis egenis et infirmis. Hic si tu obturas au
rem tuā, ille uicissim nō audiet te clamantē ad se. Ille
in suis pusillis refocillatur: ille ī iisdem sitit, esurit, e
grotat, affligitur: in iisdem negligitur, et offenditur.
Sed impudentius etiam dicit domino: Miserere mei:
qui non solum claudit uiscera suā p̄ fratre suo, uerum
etiam uexat immeretē, opprimit imbecillem, tra

f 2 ducit in

DE MISERICORDIA DO-

Matth. 15.

ducit innoxium, spoliat inopem, imponit incauto. In his factis perseverans, frustra in clamat domini misericordiam. Si quod Christum in suis membris non refocillarunt, audiet: Ite maledicti in ignem eternum, quod audituri sunt, quod Christum in suis membris convicijs incesserunt, conspuunt, irrident, cadunt affligunt, criminantur, occidunt? Celebratur inter mimos, nifallor, Publianos, digna Christiano sententia: Beneficium dando accepit, quod digno dedit. Quid hic cotaris morosus expesor alienae dignitatis? Digno dedit, quisquis membro Christi dedit: digno dedit, quisquis fratri dedit. Denique digno dedit, quisquis amore Iesu dedit homini. Si quaeris lucrum, illi foenera: si metuis malum, habes quo redimas. Post severam obiurgationem, quod ait dominus in euangelio? Verumtamen date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. Quum tempestas maris urget, non dubitas mercium quibus pretiosarum iactura redimere vitam: quum iminet vindicta dei, grauaris in proximi erogare pecuniam? Quid non facis exorto incendio? Quid autem incendium formidabilius, quam ira divina, quum exarserit in brevi ira eius, nec uteris ad hoc extingendum monstrato remedio? Quid, inquit, quod monstrat? Optimus ille Sirach: Ignem, inquit, ardentem extinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis. Eleemosyna nescit ostentationem, alioque perdit nomen suum. Qui praecinente tuba, dant sportulas, non praebent eleemosynam, sed licentur gloria. Ea demum est eleemosyna deo, quum nescit sinistra tua, quod faciat dextera tua. Pone, inquit ille, the-

Luce. 11.

Eccle. 3.

Matth. 6.

Eccle. 29.

Sauruna

MINI CONCIO D. ERAS.

Saurū tuū in præceptis altissimi, et pderit tibi magis
 q̄ aurū: cōclude eleemosynā in corde paupis, & hæc
 exorabit p te ab oī malo. Nunq̄ tutius defoditur the
 saurus, q̄ i corde paupis. Hic lōge melius icluditur, q̄
 scrinijs ferreis. Obluiscere tu depositi: ignoret pau
 per, si fieri potest, autorē beneficij. Quū res poscet i
 tercessorē, nō erit muta eleemosyna, sed exorabit do
 minū, ut q̄ pximū subleuaris i aliquo malo, libereris
 ab oī malo. Vultis audire loquentē eleemosynā? Veni Matth..5.
 te benedicti patris mei, q̄a quū esurirē, dedistis mihi
 cibū: quū sitirē, dedistis mihi potū: quū esē nudus, ue
 stistis me: quū egerē lecto, collegistis me: quū egrota
 rem, inuistis me: quū esē in carcere, uenistis ad me.
 Illi nō meminerāt officiorū, et dicūt: Domine, q̄do ui
 dimus te egentem his rebus, et supeditauimus tibi?
 Pars altera cōmemorat suas uirtutes, et audiunt: Ite
 in ignē eternū. An nō hic tēpestiua interpellatrix fu
 erit nobis eleemosyna, q̄ liberabit à gehēna, hoc est,
 ab oī malo: et adiūget domino, q̄ fons est bonorū oim?
 Quid igitur supest charissimi, nisi ut imploremus do
 mini misericordiā, ut hoc quoq; nobis largiatur, ut es
 se misericordes possimus in pximū, ne si hic illius mi
 sericordiā neglexerimus, post eā frustra req̄ramus:
 sed tātō seuerius iudiciū expiamur, q̄to fuerimus hic
 maiore misericordia puocati. Vincat in nobis huma
 nos affectus misericordia in frēs, ut in deo uincat er
 ga nos misericordia iudicium. Ita fiet, ut cōcordibus

VIRGINIS ET MARTYRIS

animis simul misericordias domini cātemus in æter-
num, p̄fitētes miserationes esse sup̄ oīa opera ipsius.
Cui laus & gloria p̄ oēs fines terræ in oē æuū. Cōcio-
nem cantione finiemus.

ANTIPHONA.

Dominator dñe deus, misericors & clemēs, pa-
tiens & multę miserationis, ac verax, q̄ custo-
dis misericordiā in milia, q̄ auferis iniquitatem &
scelera, atq; peccata, nullusq; apud te p̄ se innocēs est.
Uer. Fiat misericordia tua dñe sup̄ nos, quemad-
modū loquimur in te. Col. Deus q̄ oīpotentiam
tuā parcēdo maxime & miserādo manifestas, multipli-
ca sup̄ nos gratiā tuā, vt ad tua p̄missa currētes, coele-
st.ū bonorū facias esse cōsortes. per dominum no. & c.

FINIS.

ERASMVS ROTERODAMVS IN-
tegrissimo doctissimoq; patri Helie Marcæo
Maccabatano, honoratissimi Maccabæo-
rum collegij moderatori S. D.

Mittimus libellū & breuē, & sero: sed quem
fatearis & prolixum, & satis maturatū, se-
scias q̄ nihil ocij mihi reliquū faciāt ad gratificandū
amicis in huiusmodi materijs crebræ egrotationes:
penē iugis occupatio, quū alijs in rebus, tū præcipue
in mittendis ac recipiendis epistolis: deinde studiorū
labor, quem exigūt argumēta suscepta. Si satisfactū
est uoluntati tuæ, uehemēter gaudeo: sin minus, certe
promptā animi nostri uoluntatem probes, oportet, si
modo

COMPARATIO PER ERAS.

Modo nō falso nobis tua prædicatur humanitas. Quū dabitur plus ocij, cumulatius tuo pio desiderio satisfaciemus. Bene uale cum honorabili choro tuo, uir optime. Basileæ, tertio Cal. Aug. Anno. 1524.

ERASMVS ROT. VENERABILI collegio uirginum Maccabæiticarū apud Coloniā Agrippinā, salutem in Christo Iesu uirginis filio, ac uirginū oīm corona.

Am iterū atq; iterum tragematis ac dulciarijs quibusdā prouocat me uestra pietas uirgines optimæ, ut aliquo scripto simul et thesaurū uestrū, quem sanè pretiosissimū tenetis, celebrem, & uobis uestrū propositū cōmendem: in quorū altero religiosa quadā ambitione ducimini, quæ non uestrā quæritis gloriā, sed dei, qui in sanctis suis uere gloriosus est. In altero sentio uos spūale lucrū quære: nimirū illud uenantes, ut pro xenijs quæ delectāt palatum, recipiatis ea quæ pascant animum. Pia captatio est, sancta auiditas est, prudens et uere lucrifera cōmutatio, planeq; digna sapiētibus uirginibus: si modo is essem, q̄ possim ex diuinarū scripturarū myrothecijs aliquid depromere, qd' æque reficiat mentem uestram, ac uestra munuscula reficiunt corpusculum nostrum. Non erratis in affectu, sed erratis in delectu. Quod optimum est diligitis, uerum non

VIRGINIS ET MARTYRIS

Psal. 44.

eū deligitis q̄ possit sanctissimis uotis uestris satisfacere. Ne tamē simplr ingratuſ uidear, etiā atq; etiā gratulor uobis, deo dilectæ uirgines, istū animū nihil aliud sitiētē, q̄ gloriam spōsi uestri. Est enī et hoc argumētū spōse uere castæ, spōsi sui gloriā, suā ducere. Et ē ille q̄dē speciosus præ filijs hoīm, cui uos peculiariter estis addictæ, gloriosus in oībus factis suis: si quis huius mūdi fabricā admirabilē undiq; contēpletur, gloriosior tamē in orbe redempto, quā in cōdito. Nutu cōdidit mūdū et āgelorū agmina, sed pretioso sanguīe suo restituit q̄d cōdiderat. Eadē sapiā, qui ē Iesus christus, q̄q; mirabilis huius opis opifex ē, quo mirabilius q̄ddā ederet, arte diuina cōstruxit domū æternā, ac tēplū deo dignū, quæ ē ecclesia, quā uelutiditissimus rex, oī genere spūaliū ornāmētōrū decorauit. Quid enī ē aurū, argētū, marmor, ebur: q̄d smaragdus, topazius, beryllus, uariuſq; gemmarū splēdor, si cōferatur ad opes diuini spūs, q̄ sunt, pphecia, donū linguarū, uirtus in edēdis miraculis, ac sanādis morbis, pax, puritas, charitas, tolerantia? Totū edificiū uiuis ē lapidibus admirabili cōcordia inter se coagmētatis surgit usq; ad coelū, ipso Christo lapide āgulari totā fabricā cōplectēte, ne q̄ possit labefactari. Hi sunt uarij sanctorū ordīes, in hoc tēplo gaudet uersari, quē admodum alicubi dicit: Delitiæ meæ sunt esse cū filijs hoīm. His opibus magnificus ille Solomō sese iactat, nusq; admirabilior, nusq; gloriosior

Proner. 8.

COMPARATIO PER D. ERAS.

riusior, quā in sanctis suis. Quos hoc honore dignatus ē, ut illos sua mēbra reddiderit, & in fratrum nomen ac ius coaptatos regni cœlestis fecerit coheredes? Pro oībus mortuus ē, præcipua tamē illius gloria ē in martyrum turmis, & uirginum choris. Hæc sunt pretiosissima monilia, quibus hæctenus superbit & iactat sese Christi ecclesia, quæ non nouit nisi de sponſi sui donis gloriari. Quicquid enī in sanctis gloriosum est, Christi munus est, uariæ sunt delitiæ, uaria sunt ornāmēta sponſi ueſtri, optimæ uirgines. Septus incedit diuerſis uirtutum gēmis, innumeris floſculorum generibus, sed potissimum oblectat animū suum uel roſis martyrum, uel lilijs uirginum. Nec mirum si hoc amat, qđ est ipse, imò cuius ipse fons est alijs. Ego, inquit, flos cāpi, & lilium conuallium. Ille mar Cant. 2. tyrum princeps ē, p̄ hunc martyres fortes sunt. Ille uirginum dux ē, & p̄ hunc uirgines uincunt carnē cum suis cōcupiscētijis. Posteaquā ille descēdit in terras, & immisso charitatis igni, abiit hyems ac recessit, hi flores passim apparuerunt in terra nostra. Quā erat ante rara uirginitas? At posteaquā Christus eā consecrauit, quot milia subito exorta sunt p̄ uniuersum terrarū orbē, iuuenum ac puellarum, qui se sponte castrarunt p̄pter regnū dei? Posteaquā ille moriēs in cruce docuit esse felices, qui in domino morerētur, quot examina uirorum ac mulierum extiterunt, qui uolētes atq; adeo gaudētes sua corpora
f s tradiderunt

VIRGINIS ET MARTYRIS

Canti. 2.

tradiderūt in mortē p̄ gloria Christi? Nimirum hoc est, qđ sp̄s uester gloriatur in Canticis: Surge p̄pera amica mea, colūba mea formosa, & ueni. Iam enī hyems trāsijt, imber abiit et recessit, flores apparuerūt in terra nostra. Quāta sterilitas esset in oī terra nostra, nisi sol ille coelestis accēderet animos nostros charitate sua, nisi foueret mentem nostrā imbre suae gratiae? At quid euangelico uere uernantius? Quid uberius? Quid amabilius? Rosa breuē habet purpurā, & liliorū breuis est gratia, unde quidā ethnicus ita scripsit: Nec uiuax apiū, nec breue liliū. At isti flores quibus foecūda est ecclesia, nunq̄ marcescunt. Christus enī liliū est imortale, & suis lilijs cōfert imortale gratiā: rosa est imortalis, cuius decor nunq̄ marcescit, & suis eandē praeſtat p̄petuitatē. Dicitur aut̄ flos cāpi p̄pter Iudaeos. Campi culturae sunt idonei. Apud Iudaeos tinctus ē pretioso sanguīe suo, quos excoluerunt Moses & p̄pheta, licet illi cultoribus nō satis responderēt. Liliū erat cōualliū apud gentes asperas & incultas, quibus p̄suasum ē illū ex uirgine Maria hūana carne uestitū fuisse, oīs maculae neſcium. Nimirū ille erat liliū euangelicū, qđ deus pater sic uestijt, quō nō erat uestitus Solomon in omni gloria sua. Nec enī Solomon aut quisq̄ alius sortitus est carnē ex uirgine, nulla primi parētis labe sordidatā. Huic lilio qui sese adiungūt p̄ fidē, quoniā fiunt una caro cū illo & unus sp̄s, purgātur à sordibus, accipiunt

COMPARATIO PER D. ERAS.

accipiūt candorē innocētiæ, & fiūt ipsi quoq; lilia.
Sic enī eodē in loco cōtinēter loquitur spōsus, q̄ se li-
lium dixerat: Sicut liliū inter spinas, sic amica mea *Canti. 2.*
inter filias. Quid ē liliū inter spinas? uirgo inter cō-
iugatas. Honestā res ē matrimoniū, sed spinis ac tri-
bulis obsita. Tribulationē, inquit Paulus, carnis ha- *1. Cor. 7.*
bēbūt hmōi. Si quis dubitat an matrimoniū habeat
spinas, cōsulat uxores, quid molestiarū adferat ma-
ritus morosus, ebriosus, aleator, adulter, p̄fusor, q̄
affines, quid impij liberi, & neget si uidetur uirgi-
nem esse liliū inter spinas. Virgo libera curis huius
seculi, cogitat ea quæ domini sunt, quō placeat illi:
quæ maritū habet, uelut hinc atq; hinc lacerantibus
uarijs curis in multa distrahitur. Oēs quidē qui Chri-
stū induerūt, lilia sunt, sed præcipue uirgines. In his
pascitur ac deliciatur spōsus ille mirabilis, q̄ nō capi-
tur quibuslibet. Dilectus meus mihi & ego illi, qui *Canti. 2.*
pascitur inter lilia donec aspiret dies & inclinentur
umbrae. Tales flores ille colligit, ut cōtexat ex eis co-
ronā imarcescibilem in coelis. Quēadmodū & alibi di-
citur: Dilectus meus descēdit in hortū suū, ad areolā *Canti. 6.*
aromatū, ut ibi pascatur in hortis, & lilia colligat.
His nimirū lilijs dicitur apd̄ Ecclesiasticum: Florete *Eccle. 39.*
flores sicut liliū, et date odorē, et frōdete ī grām, &
collaudate cāticū, et benedicite dominū ī opibus suis
Virgineis cātilenis delectatur uirgo spōsus. Hoc est
cāticū nouū, qđ nesciebat synagoga, in q̄ maledicta
erat steri-

VIRGINIS ET MARTYRIS

Apo. 14.

erat steril, q̄ nō pareret. Sed in euāgelio canūt nouā
 cātionē innūeri, q̄ empti sunt de terra, & in angelo
 rū consortiū asciti, eo qđ uirgines neq; nubunt neq;
 ducūt uxores, sed sequūtur agnū, quocūq; ierit, uer-
 santes absq; macula ante thronū dei. Multæ erāt im-
 maculatæ ī cōspectu hoīm, sed felices quæ tales appa-
 rēt ante thronū dei, felices quæ uere canūt nouā cā-
 tilenā nouo sponso psallētes in corde suo, sibiq; gra-
 tulātes, qđ pure puro pueros hymnos modulātur. Fre-
 quēter & uester chorus spōso suo canit hūc hymnū:
 Iesu corona uirginū, quē mater illa concipit, quæ so-
 la uirgo parturit, hæc uota clemēs accipe. Quāta pu-
 ritas in uirgine cōcipitur è spū cœlesti, è uirgine na-
 scitur incolumi uirginitatis decore, ipse uirginū prin-
 ceps & spōsus & uirginū corona. Vxorū gloria ma-
 ritus ē, uirginū gloria Christus ē. Porrò ut obiter et
 illud admoneā, metri ratio postulat ut concipit lega-
 mus, non cōcepit. Est enī hypallage tempis, quæ gra-
 tiā etiā habet quoties res ipsa ponitur ob oculos, abs-
 q; tempis discretionē, alioq; quē offendit tēpus in cō-
 cipit, quur nō offensus ē in parturit? Qui pascis iter-
 lilia, septus coronis uirginū, sponsus decorās gloria,
 spōsisq; reddēs præmia. Pastor ē spōsus uester, q̄ ani-
 mā suā dedit p̄ ouibus suis, q̄ nec hodie deposuit curā
 gregis sui. Quotidie seruat, quotidie reuocat, quoti-
 die sanat, quotidie pascit. Habet aut̄ & ipse delicias
 suas, quibus fruitur, habet sodales p̄ximos, quos hic
 sponsos

COMPARATIO PER D. ERAS.

Spōsos uocat, habet comites adolescētulas, q̄s appel-
lat spōsas. In rebus spūalibus nō ē sexus, sed ex meri-
tis indūtur sexus aut etatis uocabula. Unica est spon-
sa Christi, quæ ē ecclesia, ea multas habet sodales, q̄-
rū unaquæq; spōsa dici pōt. Ipse sponsus ē unicus, ha-
bet tamē quosdā unice charos, q̄bus cōmittit sponsas
suas, ut & illi quodāmō spōsi dici possint. Etenī si ep̄i
scopi recte dicūtur pastores, quū unus sit pastor do-
minus Iesus, qd uetet eosdē dici spōsos? Et sponsæ qdē
huius seculi semp̄ tumēt muneribus ac dignitate suo-
rū sponsorū, ostentāt ac iactāt mundū suū: porrō quæ
sponsū non habēt, uidētur repudiatæ ac destitutæ.
Spōsus autē Iesus suas spōsas p̄ sp̄retis huius mūdi or-
namētis, decorat eas animi dotibus, p̄ mox euanitu-
ra carnis gloria, cōfert illis gloriā īmortalē. Sponsis
uero q̄ ad exēplū summi pastoris, ad mortē usq; de-
pugnarūt p̄ ouibus illius, tanq̄ strenuis athletis red-
dit præmia. Quæ præmia? Non coronā quærnā aut
laurinā, nō statuā aut titulū aut aliud simile præmi-
um, qd̄ mūdus p̄ rebus bene gestis solet repōere, sed
coronā īmarcessibilē in coelis, & nomē inscriptū li-
bro uitæ, qd̄ nulla unq̄ ætas sit abolitura. Hoc sodali-
tio peculiarius delectatur spōsus ille delitiosus, q̄ nē
minē tamē quāuis humilē fastidit. Sequitur enī: Quo-
cūq; p̄gis, uirgines, sequuntur atq; laudibus, post te
canētes cursitāt, hymnosq; dulces p̄sonāt. Iuxta mū-
dū indecorū ē uirginē ultro cursitare post sponsū,
turpius

VIRGINIS ET MARTYRIS

Canti. 1.

Ioan. 6

turpius autē sit, si plures uirgines unū spōsum sequātur. In rebus animi secus ē, nihil enī pulchrius quā si quā plurimæ uirgines adhæreāt uni sponso Iesu. Non mirū autē si cursitāt uelut amore sponsi lymphatæ. Trahit enim ille secretis illecebris, amabilis supra omnē amorē humanū, speciosus præ filijs hominum, in cuius labijs diffusa ē gratia, cuius uultum intueri angeli p̄ summa felicitate ducūt, afflat odoribus suis quos uult, & afflatæ dicūt: Trahe me post te, curremus in odore unguētorū tuorū. Nō possunt currere nisi trahātur, nō possunt amare nisi prius adamatæ. Et quæ iā tractæ sunt, cupiūt copiosius trahi, quæ currunt cupiunt accurrere, ut iungātur p̄pius ei quem amāt. Porro gratiā in labijs illius diffusam senserūt illi, q̄ dicunt: domine quò ibimus? uerba uitæ habes. Oēs qui Christi nomē p̄fitētur, sequuntur pastorem suū Iesum, sed hi soli sodales indiuidui sequūtur quocūq; ierit, sequuntur usq; ad uerbera, sequūtur usq; ad crucē. Dominus Iesus quum eēt in terris, sæpe ducebat post se ingentē numerū p̄miscuæ multitudinis: quū iret Hierosolymā occidēdus, rarior erat comitatus: sed longe rarior, quū crucē suā baiulās iret in montē Caluariæ. At qui uere sunt spōsi sodales, quæ uere uirgines sunt, ne hic quidē diuellūtur à sponso. Quū p̄deret in cruce, nusq; erat Petrus, q̄ uxorē habuisse creditur, sed uirgēs adhærebat cruci, Mariæ mater Iesu & Iohānes, reliquæ mulieres p̄cul stabāt spectatrices

COMPARATIO PER D. ERAS.

Speſſatrices eorū quæ gerebātur. Sequuntur igitur,
et quidē alacres ac uolentes, nec ſequuntur mutæ,
ſed cū cātilenis ac laudibus, hymnosq; dulces pſonāt.
Quæ nuptæ ſunt hoībus, his nō uacat intereſſe cho-
reis, nō uacat, imō nō libet aliquoties canere: mos ge-
rundus marito, rixandū cū ancillis ac famulis, caſti-
gādi liberi. Noſtræ uirgines ab oībus huius mūdi ſol-
licitudinibus liberæ, nihil aliud q̄ in ſpūalibus cho-
ris dulces hymnos canūt ſpōſo ſuo. Nihil enī ſibi tri-
buūt, omnē felicitatis ſuæ gloriā trāsfundūt in eum,
cui uni debēt oīa. Hmōi cātilenis delectatur amator
ille, uult cani ſua dona: phariſaicas cātilenas odit, ie-
iuno bis in ſabbato, decimas bonorū meorū do paupe-
ribus, nō ſum ſicut cæteri hoīes. Virgo quo caſtior ē,
hoc ē modeſtior. Audite uocē ueræ uirginis: Ecce an **Luce. 1.**
cilla domini. Et reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. In
cāticis ſpōſam ſuā appellat columbā, huius formā ui-
dere deſiderat, huius uocē audire exoptat: Veni, in- **Canti. 2.**
quit, columba mea in foraminibus petreæ, in cauerna
maceriæ, oſtēde mihi faciē tuā, ſonet uox tua in auribus
meis, uox enim tua dulcis, et facies tua decora.
Habet et animus faciē ſuā, habet et uocē ſuam. Ex
oculis æſtimatur potiffimū facies, oculis iudicamus,
oculis etiā abſq; uoce ſignificamus intimos animorū
affectus. Simplex eſt oculus uirginis, nō inuidet, non
inſidiatur, non ſuſpicatur malum, non male cogi-
tat. Huiusmodi facies delectat ſponſum, qui pau-
lo poſt

VIRGINIS ET MARTYRIS

Philip. 1.
Rom. 8.
Psal. 119.
Psal. 136.

lo post ita loquitur: Quā pulchra es amica mea, q̄ pul-
chra es, oculi tui columbarū. Dixerit hic aliq̄s: qd ha-
bet dulcedinis colūbae uox querula ac gemebunda, ut
quenq̄ delectare possit? Luscinia uox potius erat uo-
canda ad parabolā. Habet rarus ac uehemēs amor p̄
petuas querimonias, sed blādas et spōso gratissimas.
Audi gementē colūbā: Cupio dissolui et esse cū Chri-
sto. Et rursus: Infelix ego homo, quis me liberabit de
corpore mortis huius. Audi alterā columbā: Heu mi-
hi, q̄a incolatus meus plongatus est. Et, Sup̄ flumina
Babylōis illic sedimus et fleuimus, dū recordaremur
tui Sion. Hae uoces querulae ac suspiriorū plenae, gra-
tissimae sunt auribus spōsi: huiusmodi cātionibus ob-
lectatur. Quoniā aut̄ dixerāt: Hae uota clemens ac-
cipe, tēpus est ut expromāt quid optēt à spōso: num di-
uitias, num honores, nū uoluptates, num regnū, num
longeuitatē? Harū rerū securae sunt, quas semel me-
dullitus corripuit uehemēs amor spōsi. Quid igitur?
Te deprecamur largius, nostris adauge mentibus, ne
scire p̄sus omnia corruptionis uulnera. Agnoscunt
quantus thesaurus sit uirginitas, id est, animus incor-
ruptus in corpore incorrupto. Agnoscunt totum hoc
quod habēt muniificentiae esse sponsi: optant igitur ut
quod largitus est augeat, ut beneficium beneficio cu-
mulet. Nulla est tam pura uirgo, quae nō habeat, quo
proficiat. Vix enim inuenias, q̄ ut corpus sit illibatū,
non aliquādo delinquat cogitatione. Iā uirginitas ue-

COMPARATIO PER D. ERAS.

Ita nō tantū sita est in dono castitatis, sed oē animi uir-
 titū huius uirginitatis ē corruptio. Qui deflexit à re-
 ctitudine fidei catholicæ, huius cōtaminata ē uirgini-
 tas. De hac puritate loquitur Pau. scribēs Corint. De- 2. Cor. II.
 spōdi uos uni uiro uirginē castā exhibere Christo. Ti-
 meo aut, ne sicut serpēs seduxit Euam astutia sua, ita
 corrūpatur sensus uestri, et excidāt à simplicitate, q̄
 est ī Christo Iesu. Virgo cōtaminata liuore, obtrecta-
 tione, arrogātia, nō caret uulnere corruptiōis. Orāt
 igitur ut munificētissimus sponsus augeat suas dotes,
 detq; nescire pr̄sus oīa corruptionis uulnera. Quid
 est pr̄sus? Animo et corpore. Quid ē oīa? Quicquid
 humanus affectus suggerit. Videri poterat hoc uotū
 improbū, ni spōsus esset oīpotens, optimæq; fidei. Ille
 suos nō solū uult eē sui siles, uerū etiā uult idē eē. Sed
 demus in hac uita nemini p̄fecte cōtingere, qd' optat
 chorus uirginū, nō erit tamen irritū uotū gratissimi
 chori. Qd' hic meditatae sunt fauente spōso, cōtinget
 plenū augēte spōso. Habet ordines suos ecclesia mili-
 tans, habet suos et triūphans. Nescio an uidear uobis
 diutius q̄ par ē, īmoratus hymno, me certe nō p̄eni-
 tet, Ambrosiano. Nā autorē, ut alia pr̄termittā ar-
 gumēta, p̄dit in singulis dimetris dictio ī fine trisyl-
 laba. In quo puto uirū illū nō tā captasse metri cōcen-
 tū, q̄ sacrae triadis delectatū simbolo. Multos hymnos
 habet ecclesia Christi spōsa, sed haud scio, an ulli ma-
 iore cū oīm tripudio canātur, q̄ q̄ spōsum celebrāt in
 g uicto

VIRGINIS ET MARTYRIS

uictorijs martyru, aut in uirginu triuphis. Sed ut re-
deamus ad duos illos flosculos longe fragrantissimos, ro-
sam et liliu: Que admodu Christi mors odore suo plu-
rimos ptraxit ad huius uite contempu, ita Christi uir-
ginitas plurimos allexit ad amorem castitatis. Qui
tracti sunt ab illo, flores ia et ipsi facti, traxerunt ali-
os. Christus dixit Petro: Sequere me. Petru q mlti se-
quuti sunt? Quis negat plurimu debere sanctis docto-
ribus, q tranqllis rebus docuerut uia domini? Sed qto
plures ptraxit ad euagelij pfessionem martyru fra-
gratia? qto plures uirginu exēplu? Magnu ē, fortiter
et erudite disputare de euagelio, sed maximu est ala-
criter mori p euagelio. Magnu ē, cōtemnere gloria
aut opes huius mudi, sed longe maius est mortificare
carnem cū suis cōcupiscētijs. Et agnoscit ecclia qbus
debeat. Nullis scdm Christu huberiorē habuit hono-
rē, q his q sua corpora uolētes ac lubētes tradiderut
carnificu immanitati, p gloria spōsi, p q; salute gre-
gis, p quo mori dignatus ē ipse: pximus honos habi-
tus ē his, q se spōte castrauerut ppter regnu dei. Quā-
tum erat ecclie totius tripudiū, ubi martyr cōstāter
exhalasset aiā p Christo? qtus luctus, si quis defecis-
set? Rursus, qta ecclie exultatio, si qua uirgo, cui libe-
ru erat nubere spōso hoī, sumpto uelo sacro, malisset
nubere spōso Christo? Quātus moeror, si qua relicto
uelo, flāmeū accepisset matronale? Nimiru rei cha-
rissimae grauis ē iactura. Quāto ardore oli cursita-
tum est a

COMPARATIO PER ERAS.

tū est à Christianis ad martyrū cineres? Quā sacro-
 sancta fuit illorū ap̄d oēs Christi cultores memoria,
 quū quotidie senes, iuuenes, matronæ, uirgines cursu
 tarēt ad carceres, uelut ad loca deo cōsecrata: quum
 oscula figerētur catenis, quibus fuerāt alligati: quū gla-
 dius quo fuerāt interfecti, seruarietur iter sacras reli-
 gas? Quæ memoria lætior ac festiuior eccl̄iæ, quā mar-
 tyrū? Quādo modulatur exultātius, quā in illorū anni-
 uersarijs? Quin horū afflictioēs palmas uocat, suppli-
 cia triūphos, horū mortes natales appellat: nec in his
 celebrandis quicquid lugubre, sed oīa plena gaudij, plena
 gratulationis, plena plausus, plena tripudij. Nec in ul-
 lo argumēto se magis ostētauit eruditorum hoīm elo-
 quētia, quā in celebrādis martyrū ac uirginū laudibus.
 Hic Prudētius lyrico carmine uicit Pindari grādilo-
 quētia, uicit Horatij inimitabilem elegantiam. Hic Græ-
 corū pariter ac Latinorū tuba nescio quid grādus ac
 diuinius intonuit heroico carmine. Hic Ciceronis feli-
 cē copiam superant Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosi-
 us, alijque plures quā ut numerādi sint. Quid eē coniecta-
 mus in causa? Nimirū martyrū magnitudo suppedita-
 bat eloquētiae copiam, pectoris ardor addebat oratiōi
 uim, pietas alacritatē. Fluit illis ubique diues orō, ue-
 rū quoties ad martyres uētum est et uirgines, iam
 uelut afflatu numinis nescio quid grandius humano
 mōsonāt. Non hæc fiūt humanis studijs, afflatu diui-
 ni spūs hæc gerūtur, quæ sic uult glorificari sanctos suos

VIRGINIS ET MARTYRIS

os, i quibus ambit uideri gloriosissimus. Fateamur hæc
 eē humana, nisi deus, q̄ mētes afflat piorū, tot etiā p̄
 digijs decorat martyrū ac uirginū monumēta. Vbi
 magis torquētur ipij demones? Vbi magis p̄fligan-
 tur morbi medicis imedicabiles? Quis ipator, q̄s rex
 ullus statuis, titulis, pyramidibus, tēplis, collegijs, di-
 uinis honoribus indiētis tantū honoris ipetrauit etiā
 in hoc mūdo? Nimirū sic deus honorat martyres su-
 os, q̄ hic uidebātur afflicti, humiles ac deiecti: sic uir-
 gines suas, q̄ ueluti mortuæ mūdo, totā suā spem col-
 locarūt i spōso Iesu. Sed martyrū gloria non temere
 nisi à morte clarescit. Virginitas etiā in hac interi uī-
 ta suū habet decus. Quis enī tā barbarus ē, ut nō faue-
 at uirgini? In medijs bellorū tumultibus imanis hostis
 uirginitati p̄cit. Et si credimus historijs, mutæ beluæ
 trucesq; feræ uirginitati deferunt. Quantū honoris
 olī habitū ē Romæ uirginibus Vestalibus? Qd' est il-
 lud natiuum uirginitatis decus, qd' agnoscūt idolola-
 træ, qd' reueretur barbarus hostis, qd' sentiunt mutæ
 beluæ, cui p̄cūt feræ? Quāto iam honorabilior uirgo
 Christi, si tātus ē honos uirginibus huius mūdi? Sume
 uirgo sanctā supbiā, et infratuā dignitatē putato, q̄c
 qd' hic mūdus iactat uoluptatū ac honorū. Sanctū est
 supbire in spōso: piū est gloriari in eo, cui debes oīa.
 Tutum etiā est illius fiducia cristas tollere aduersus
 mundū, suas ostentantē delicias. Nō est animus i præ-
 sentia, q̄c quid in laudē martyrū aut uirginū dici po-
 test, per-

COMPARATIO PER D. ERAS.

fest, p̄seq. Habetis Cypriani libros, habetis Ambrosij, habetis Tertulliani et Hieronymi, quorū uterq; penè nimius fuit ī admiratione uirginitatis. Non enim sic attollēda uirginitatis excellentia, ut huius laus cū iniuria casti matrimonij cōiuncta sit: sed hæc eo reposito charissimæ uirgines, ut p̄spiciatis q̄ felix sit uestrū collegiū, cui contigit utrunq; possidere, qd' diues illa Christi spōsa ecclia præcipuū habet ī suo mūdo. Seruatis enī fragrantissimas illas rosas. VII. fratrū Maccabeorū, ac matris, cuius foecūditas nō marito genuit, sed deo. Feliciter illa quidē sarsit uirginitatis iacturā tot filiorū uirginū martyrio. Nō genuit uirgo, nā id uni foeciarum datū ē, sed uirgines genuit et martyres. Uirginitatis exēplū ex se præbere nō potuit, sed qd' potuit, magno studio præstitit. Ad uirginitatē instituit filios, ad martyrium cohortata ē, præcessura quoq; ni metuisset teneræ suorū ætati. Itaq; uirginitatis gloria nō cōtigit matri cū filijs, sed ī martyrij negocio tāto maior ē laus matris, q̄ spectatrix crudeliū suppliciorū in singulis filijs passa ē, q̄qd in illorū corpora potuit carnificū crudelitas: hoc fortius ē, q̄ se ī supplicijs finire dolorē. Parētes atrocius torquentur ī liberis, q̄ ī seipsis. Nouit hoc et tyrānorū īgeniosa crudelitas, q̄ qd' tormētis extorq̄re nō possūt à parētibus, extorquet tortis ī illorū cōspectu filijs. Toties uidet dilacerari sua uiscera et mulier et mater. Vbi hic sexus imbecillitas? ubi pietatis affectus, q̄ ī ma-

VIRGINIS ET MARTYRIS

tribus solet eē, q̄ in uiris ipotētior? Nimirū pietas in
deū sup̄auit pietatē humanā, et sexus imbecillitatē uē
cit ardor fidei. Salue felicissima uirago, q̄ uiris oībus
fortitudinis exēplū dedisti. Saluete flosculi bellissimi
ecclīe, q̄ ueluti pr̄coces pr̄uenistis uer euāgelicū,
et ante p̄ditū euāgelīū pr̄stitistis euāgelicā uirtutē.
Nōdū erat audita uox eius, q̄ uirgo natus ē ex uirgi
ne: Beati q̄ se castrauerūt p̄pter regnū dei. Et tamē
hāc laudē uos occupastis. Nōdū erat auditū: q̄ uult eē
meus discipulus, tollat crucē suā et sequatur me. Vos
tanq̄ prodromi Christū passurū adūbrastis. Atq; ani
mā q̄dē uestre nūc in coelis sequūtur agnū, quocunq;
īerit. Ceterum illibata uestra corpora, q̄ ut habuistis
solia suppliciorū, ita recipietis olī in aeternae felicitā
tis cōfortiū, nō decuit alibi seruari magis q̄ in sancto
uirginū collegio. Nunc ad uos o uirgines, huius tanti
thesauri custodes, mea sese uertet orō. Habetis in eis
dē adolescētibus et castitatis exēplū, q̄d imitemini: et
martyrij laureā, quā pr̄dicetis, glorificātes sp̄sum
uestrū, q̄ certauit in illis, q̄ uicit in illis, q̄ triūphat in
illis. Habetis ī eodē calatholilia mixta rosis. Vtrūq;
decus cū altero certat, nec alterū tamen ab altero ob
scuratur, sed utrūq; alterius accessione fit illustrius.
ueluti quū ebur, ut ait ille, corrūpitur ostro, aut quū
gēma cādens includitur fuluo auro. Est aut tā ambi
guū gloriæ certamē inter martyrē et uirginē, ut ego
si res in cōtentionē uocetur, nō ausim p̄nūciare utrū
alteri

COMPARATIO PER ERAS.

alteri præferri debeat. In Christo fuit utrunq; consecratū, sed tamen plus debemus illius cruci, q̄ uirginitati. Beatitudinis elogiū tribuit his, q̄ se castrasset p̄pter regnū dei, sed crucis imitationē exegit. Maius aut uidetur, qd̄ quū nō exigatur, tamē beatū reddit, si q̄s ultro præstet. Ac p̄sequutionis qd̄ tpe magna q̄dā res ē, animus p̄ dei gloria sp̄ paratus ad oīa mortū genera. Sed habēt tpa, quēadmodū et mare, suas trāqllitates. Et licet nōnunq̄ effugere carnificis manus. Qd̄ si urget certamē extremū, mors corporis et cruciatuū finis est, et felicitatis initiū. Virgini lōgū ac p̄petuū certamē est cū hoste domestico, quē nec occidere fas sit, nec effugere possis. Hic nimirū est caro, quā uelimus nolimus, circumferimns, subīde rebeltantē spiritui. Hāc uincere ne cui uideatur leue, sæpe legimus illecebris sup̄atos, q̄ terrore mortis superari non poterāt. Hactenus expendit nostra collatio, utrū sit altero fortius: sed mihi qdem uidetur uirginitas ī hoc etiā felicior, q̄, quēadmodum ante p̄ occasionem diximus, martyrij flos nō enitescit nisi post mortem, uirginitas etiā in hoc seculo suum habet candorē, suā habet fragrantīā, suā habet gratiā ac dignitatē. Animi flos est uirginitas, sed relucet etiā ī uultu, ī oculis, totoq; corporis habitu angelica quædam puritas ac nitor uirēs, senijq; nescius, hic ueluti meditans esse, quod omnes expectant post hanc uitam, qui pie uixerint in Christo Iesu. Animus integer & incorruptus

VIRGINIS ET MARTYRIS

uigorē suū trāsfundit in corpus, quēadmodū mēs uitijs infecta quodāmodo relucet, uel horret potius in ipsa corpis specie. Porro libido ī ppriū etiā corpus cōtumeliosa ē. Quir in resurrectione nō senescunt priorū corpora? quoniā his iā impabit animus, q̄ seniū nescit. Ut mors, ita morbus & seniū ex p̄ctō est. Tolle peccatū, & minus erit seni; & si cōtingat senectus, cōtinget floridior. Itaq; uirgo iā hic aliquā felicitatis suæ ptē præcipit, in corpe mortali spēm quandā exhibēs futuræ immortalitatis. Principes huius mūdi nō maiori studio curāt milites suos, q̄ seminariū, unde quū res flagitat, colligant tyrones: qđ si deficiat, unde sufficies exercitū? Ac iā seculis aliquot sub principibus Christianis nullæ pcellæ sunt exortæ, quales olī erāt sub Nerone, Domitiano, Iuliano, Maxentio. An sub his melius habeat res Christiana, nō est meū definire: certe p̄ hos in arctū cōtracta ē. Verū utcūq; se habet, si rursus incidere tēpestas, quæ posceret martyrē, unde potius hæc manus colligēda uideatur q̄ ex his, q̄ sp̄retis oībus huius mūdi blādimentis, sese totas cōsecrarūt Iesu sp̄so cœlesti, q̄ sua sp̄ote carnē suā crucifixerūt cū uitijs & cōcupiscētijs, eāq; uoluptatē amore sp̄si cōtēpserūt, cuius unius gratia pleriq; mortales cuperēt hic p̄petuo uiuere. Vera uirgo minimū abest à martyre. Martyr patitur à carnifice cædi carnē suā, uirgo quotidie uolens mortificat carnē suā, ipsa sui quodāmō carnifex. Aliquāto fortius est do-

COMPARATIO PER D. ERAS.

tius ē domare captū hostē, quā occidere. Martyr tra-
 dit corpus suū, uirgo subigit & ī spūs seruitutē redi-
 git. Quur trepidabit uirgo Christi ad manū p̄cussor-
 ris? An req̄ret opes, delicias, fastū, luxū, uoluptates,
 q̄ ceteros remorātur in hac uita? At his oībus iā du-
 dū renūciauit. Quæ nihil amat in hoc seculo, q̄ mor-
 tua mūdo, soli uiuit Christo, quæ quotidie colūbinos
 ædit gemitos, cupiēs p̄pius iūgi adamato sponso suo,
 & illius stringi āplexibus: nōne libēs emigrabit ex
 hoc corpusculo, in quo scit se p̄griari à domo? Qui
 uiri mirabilius animi robur præstiterūt in tormētis
 quā uirgines martyres, Agnes, Cæcilia, Agatha, &
 harū sodales innūeræ. Proīde uirgo quū traditur car-
 nifici, nō incipit martyriū, sed absoluit iā pridē incho-
 atū. Hæc si cui uidētur ardua, cogitet & uirgis p̄fes-
 sionē supra uires hoīs esse, dignitatē angelicæ parē.
 Neq; uero oēs uirgīes sunt, q̄ uelo nigro tectæ sūt. Et
 enī quēadmodū iuxta Pauli doctrinā, q̄ uere uiduæ Timo. 5.
 sūt discernūtur ab his q̄ falso noīe dicūtur uiduæ, &
 eidē uidua q̄ uiuit in delicijs dicitur mortua, ita uir-
 go q̄ aliud amat in hoc mūdo quā sp̄sum suū, uirgo
 nō est. sūt in euāgelio uirgīes prudētes, q̄ sibi multis
 opibus pietatis p̄spexerāt, ne deficeret oleū in lāpa-
 dibus: erant & fatuæ. Et Hierē. deplorat uirgines
 squalidas, neq; enī huius noīs dignitas cōpetit in eā, q̄
 licet corpus habeat intactū uiro, tamē animus īpuris
 cogitatiōibus cum adultero Satana colloquiū habet.

VIRGINIS ET MARTYRIS

Quæ nolēs uiuit cœlebs, iã nupta ē: quæ corrūpetur
 siliceret, iã corrupta ē. Difficillimū ē uolātis animi
 cohibere cogitationes oēs, & tamē aduersus has in-
 gruētes, precibus, sacra lectiōe, ieiunijs, pijs occupa-
 tiōibus pugnādum ē, assentiri uenenū ē. Colloquuta
 est prima uirgo Eua cū serpēte, et hinc oīm maloriū
 origo: oculos habebat ipudicos, quos pomi blādiētis
 illecebra adulterauit. Vestitus cultior, picta facies,
 eplæ ad adolēscētes blandæ, munuscula ultro citroq;
 missa, morituræ uirginitatis idicia sunt. Cui colitur
 uirgo, semel Christo consecrata? Quur expetit iuue-
 nū cōsortia, quæ in hoc accipit uelamē, ne mūdus cō-
 spiceret, qđ spōso Christo dicatum esset? Mulier quæ
 nupta ē ornat se uiri oculis, uirgo quæ Christo nupta
 est, quur ullius hoīs oculis se colit? Audite qđ illa di-
 cat apud poetā eruditum, sed ethnicū: Cui colar infe-
 lix, aut cui placuisse laborem? Ille mei cultus uni-
 cus autor abest. Si cultum negligit illa, quia nō adsit
 spōsus, qua frōte comit se uirgo in hoc mūdo, cuius
 spōsus ē in cœlo? Quorsum adstat speculo semel de-
 spōsa Christo? Quin temetipsam contēplaris in fon-
 te scripturæ diuinæ? Quur autē his ornāmētis expo-
 lit sese, qbus ille offēditur? Ista mūdities ī oculis spō-
 si uestri sordes sūt meræ, iste nitor squalor ē, isti odo-
 res nausea sūt. Amat ille spūs nitelas, amat animi mū-
 ditiē, amat pigmēta mētis. Quicqđ habet mūdus ea-
 rū quæ se comūt oculis mūdi, uirgo Christi magnifi-
cētius

COMPARATIO PER D. ERAS.

cētius ornatur earū rerū contēptu, quā copia, decē-
tius ornatur deraſa coma, ſacroq; uelamīe, quā ulla
ſp̄ſa ſericis, auro, gēmis, ac purpura. Nā fucorum
emētus nitor, etiā in ethnicis ſemp̄ uitio datus eſt.
Spōſa Chriſti tot habet ornāmēta, q̄bus cōmēdatur
oculis dei, quot ornāmēta mūdi cōtēpſit amore ſpon-
ſi ſui: p̄ gēmis ornatur uirtutibus, p̄ purpura chari-
tate, p̄ auro ſapīa, p̄ fucis, animi ſimplicitate, p̄ ſeri-
cis caſtitate, uerecūdia, p̄ monilibus modestia. Non
offuſcatur ueſtiū ſordibus pudicitiae cādor. Ex uete-
rū monumētis liquet q̄ fuerit præcipue uirginū lau-
des, abluere pedes miſerorū, lauare pānos pauperū,
aſſidere & inſeruire egrotātibus, cōtrectare corpa
ulceroforum amore Chriſti. His rebus ſordidata uir-
go, formoſiſſima ē Chriſti oculis. Cæterū quoniā nūc
diuerſum ē ſacrarū uirginū iſtitutū, iter ſe certēt of-
ficijs charitatis, māibus parent quo ſubueniāt paupe-
rū iopia. Et ſi quādo uirgini iciderit cū p̄phanis col-
loquiū, illud ſtudio ſit, ut à colloq̄ ſuo dimittat illos
emēdatiores, nō ut ipſa diſcedat corruptior. Reddat
uos cautiores primæ uirgīs exēplū, q̄ corrupta uete-
ratoris colloq̄, cōiecit ſeſe ī miſeriā lamētabilē. Ado-
leſcēs lubrico uultu, laſciuis oculis, ī pudica lingua, quo-
uis ſerpēte p̄nicioſior ē. Imitemī nouā uirginē, ducē
ac principē iſtituti ueſtri, ea nō colloq̄tur cū ſerpē-
te, ſed incluſa penetralibus ſuis colloq̄tur cum ange-
lo, & hinc initium oīs ſalutis. Virgo quæ loquitur
cum impudico

VIRGINIS ET MARTYRIS

cum pudico iuvene, cum serpente loquitur. Virgo quæ
 pijs uotis sollicitat deum, quæ meditatur in sacris libris, cum
 angelo loquitur, uel cum sposo potius: Vtrum tutius est? utrum
 honestius? utrum magnificentius? Quare si quando titil-
 labit aios uros desiderium earum rerum, quæ ut et suaues et
 præclaras ostendat mundus, cogitate, quæ res est, eas uos
 non reliquisse, sed magno lucro uestro permutasse. Proin-
 de nihil infelicius illis, quibus nec mundi commodis frui li-
 cet, quæ sitiunt, nec suis delicijs fruuntur ob animam car-
 nis cupiditatibus uitiatam. Habent mundi uirgines suas so-
 dales, habent ornamenta, habent lusus, habent canticos et
 choreas, sed hæc qualiacumque sunt, tantisper habent donec
 ætatis florẽ marito perstituerint. Verum hæc omnia Christi
 uirginibus ut uera sunt et eterna, ita sunt et penuria.
 Illæ mox posito seruo uirginali flammam accipiunt ma-
 tronalem, nimirum seruitutis indicium, etiã Paulo teste. At
 uirgines deo dicatæ semp uelatæ sunt sposo suo, ne ui-
 deantur ab adultero mundo. Est enim zelotypus amator
 Iesus, non patitur suas delicias perphanis oculis perstitui.
 Imò utrum est felicius, acillam esse mariti, an Christi? Ec-
 ce, inquit illa, acilla domini. Quæcumque uera est acilla do-
 mini, domina est mundi. Interpretare uirgo uelamẽ tuum,
 regni inigne est, non seruitutis. Quæ maritis uelatur,
 seruitutem humanam perfitetur. Nec semp est o bone, mari-
 torum leue impium. Sæpe per maritis contingunt domini
 difficiles, peraces, inclementes, aleatores, ebriosi, per-
 fores, obæerati, scabiosi, rabiosi, percussores. Ne quid ite-
 rim dicam

COMPARATIO PER D. ERAS.

rim dicā de grauioribus maleficijs, aut morbis. Ac-
cedit his cura rei familiaris, cura liberorū, negotia
affiniū, lites, orbitas, uiduitas. Nec enī ē simplex af-
flictio carnis, quā Paulus denūciat his, q̄ cōiugiū ma-
lūt. Nō ē huius īstituti declamatoria rōne p̄seq̄ qcqd
incōmodorū seq̄tur cōiugiū. Hęc exp̄imento discere
misera ē prudentia, pręstat ē libris eruditorū hoīm
discere. Qd̄ si ne his qdē habetur fides, accerse ò uir-
go quāpiā ex his, q̄ satis feliciter nupserūt, hęc obte-
stare ut narret tibi uerā sui matrimonij historiā, au-
dies unde minus pœniteat te tui p̄positi. Iā p̄pone tē
bi exēpla uirginū q̄ nupserūt ī felicissime, q̄ plurima
turba ē, & qcqd illis accidit puta tibi accidere potu-
isse. Quicqd malorū, qcqd calamitatū frequēter ac-
cidit ijs, q̄ nubūt spōso mortali, huic in totū subductę
sunt, q̄ uere, q̄ ex aīo nubūt ī mortali spōso Iesu. Nō ē
mihi credite, tristis aut īamabilis spōsus Iesus: uisus
est olī nō habēs spēm neq; decorē, sed nunq̄ erat ama-
bilioꝝ q̄ cū amore spōsę formā illā īduisset. Quę pu-
ella nō pluris faceret procū suū, si relictis paternis
opibus rusticano sago tectus confugeret ad humilis
uirgīs casulā, ut illius cōiugio potiretur? Quid autē
si p̄ uulnera ad adamatā spōsam p̄peraret? An nō il- **Luc. 6.**
le in pānis, & sanguīe p̄fusus uideretur amabilioꝝ?
Haud dubie uideretur amāti. Iam cogitate an uester
spōsus, q̄ uestra causa patris arce relicta descendit in
terras, & dissimulata diuīe naturę maiestate īduit
formant

VIRGINIS ET MARTYRIS

formā serui, sese deiiciens usq; ad ignominiā crucis,
 sit uobis fastidiēdus. Amāti spōsum uirgini, me i ste-
 riū nō carcer ē, ut qdā calūniātur, sed paradisus ē. Nō
 licet uobis uagari quō libet, isthuc uirginibus nec tu-
 tū ē nec honestum, p̄inde nec exoptabile. Nisi forte
 placet exēplū Dinæ. Nō ē tristis aut iamcena res uir-
 ginitas, habet in sacris literis sua uiridaria, in quibus
 cū optimis spōsi sodalibus spatietur. Deū immortalē cū
 qualibus? Cū Tecla, cū Cæcilia, cū Agatha, cū Ha-
 gne, cū Eustochio, alijsq; innūerabilibus: habet sua
 ferta spūalia ex uarijs uirtutū flosculis cōcīnata: ha-
 bēt unguēta sua, ut possint cum Paulo dicere: Bonus
 odor sumus deo in oī loco: habet sponsus delicias un-
 guētorū spūaliū, quorū fragrātia supat oīa aroma-
 ta. Quid amabilius noīe Iesu? Unguētum effusum ē
 nomē eius. Quæ hoc odore tractæ, cursu sequūtur il-
 lū, qd tædij sentire possūt in hac uita? Habet et uirgo
 suū unguētū, quo uicissim oblectat sponsum suū. Dū
 esset, inqt, rex ī accubitu suo, nardus mea dedit odo-
 rē suum. Et in euāgelio ducturus spōsam suā ecclesiā
 nardo peccatricis pfunditur. Habent à Dauid citha-
 ras suas, habēt psalteriū, habēt cātilenas et hymnos
 spūales, qbus iugiter psallunt ī cordibus suis domō,
 gratias agētes, laudātes et obsecrātes, nōnunq̄ et dul-
 cibus suspirijs desiderātes spōsi præsentiā, si quādo il-
 le sese ad tēpus subduxerit, declinat enī ille nōnunq̄
 ac trāsit nō ut deserat: s; ut amorē reditegerat. *Quid
 habent*

COMPARATIO PER D. ERAS.

habēt mūdi uirgines quālibet felices, qđ ad hęc sola
tia possit? Locus āgustus uideri nō pōt, qbus
mox aperitur imēstas cœli: sodalitiū infrequēs uideri
nō pōt, qbus ppediē cōtinget omniū sanctorū sodali-
tati. Quid ni dixerī ppediē? quātula enī ē huius uitæ
summa? ut iā cōtingat senectus, quæ quotocuiq; con-
tingit? Proīde uirgēs optimæ, agnoscite uestrā felici-
tatē, & nō inuidebitis mūdo suas deliciarū prestigi-
as: agnoscite uestrā dignitatē, & nō expetētis sordi-
da mūdi cōmercia. Nisi te cognoueris, inqt, pulcher-
rima inter fœminas. Cōminatur sponsus uirginibus,
nisi agnouerint suā beatitudinē. Nō agnoscunt autē,
quas instituti pœnitent, quæ mundi delicias suspirant.
Cogitate quali spōso nupsertis, illi totis præcordijs
adherete, in quo semel habetis omīa, quæ uere leta
sunt aut magnifica. Animet uos ad cōstantiā exem-
plum sanctissimorum iuuenum, qui magis etiā gaude-
bunt suorū corporū pignora seruari in uestro colle-
gio, si senserint uos æmulatrices suarū uirtutū, qbus
deo placuerunt. Ornāt illi uestrum sodalitiū, sic il-
los uicissim ornabitis integritate morum uestrorū.
Illi tot supplicijs excarnificari maluerunt, quā gu-
stare carnē suillā. Vos putate carnē esse suillā, qđ
ingratum ē spōso uestro. Si fueritis æmulatrices pul-
cherrimi certaminis, eritis & gloriæ cōsortes opitu-
lante sponso uestro Iesu, qui cum patre & spūsancto
uiuit & regnat in æternum. Amen.

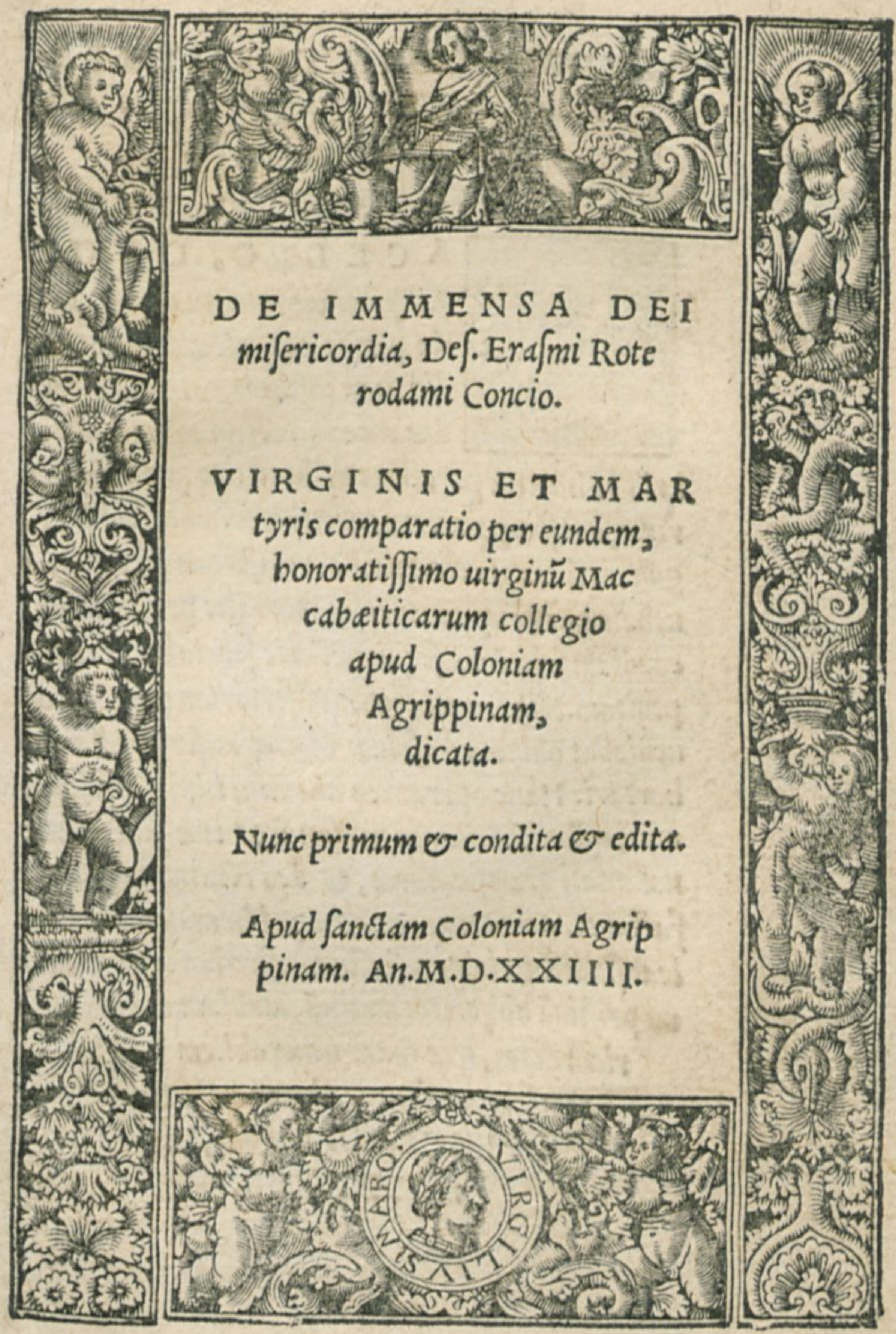
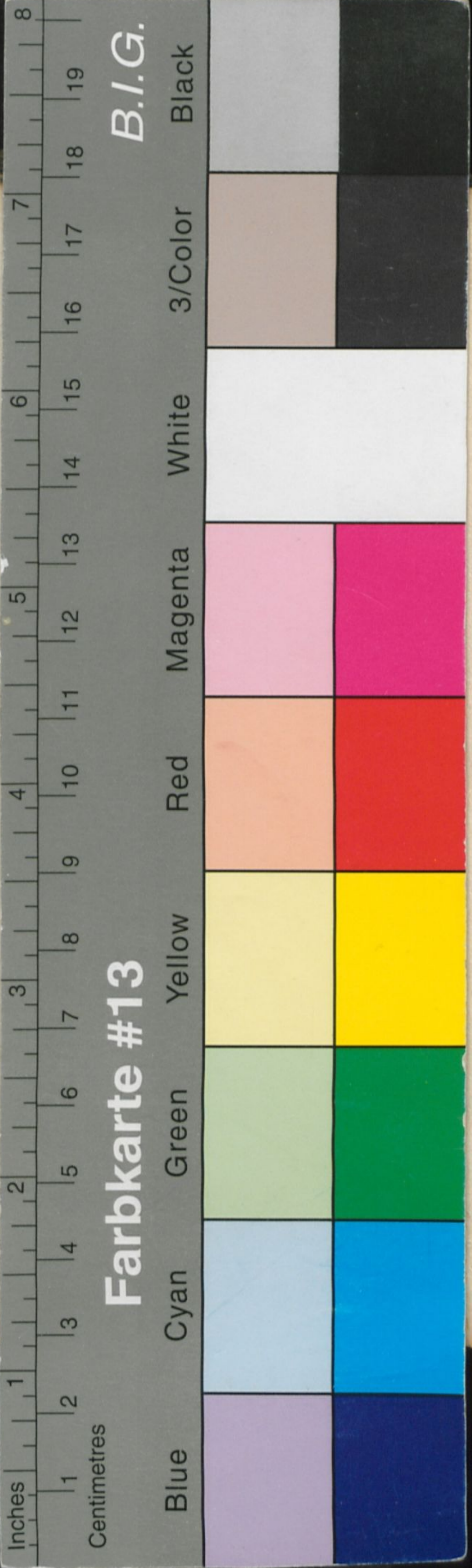
Handwritten text at the top of the page, possibly a title or reference, written in a cursive script.

56 838

X 220 1721

Sb.

DE IMMENSA DEI
misericordia, Des. Erasmi Rote
rodami Concio.

VIRGINIS ET MAR
tyris comparatio per eundem,
honoratissimo uirginū Mac
cabæiticarum collegio
apud Coloniam
Agrippinam,
dicata.

Nunc primum & condita & edita.

Apud sanctam Coloniam Agrip
pinam. An.M.D.XXIIII.